Shakespeare

COLECȚIA BILINGVĂ

Visul unei nopți de vară

A Midsummer Night's Dream

PANDORA M

William Shakespeare

Visul unei nopţi de vară
A Midsumer Night’s Dream

Traducere din engleză de
Şt. O. Iosif

Ediţie revizuită, introducere şi note de
Dan Amedeu Lăzărescu

Editura Trei
2012

TREI
© 2009 by Editura TREI

ISBN ePub: 978-973-1989-22-8

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu
Silviu Dragomir

CORECTURĂ:
Sînziana Doman
Roxana Samoilescu

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Poţi crede că batjocura
se-mbracă
În lacrimi? O, de ce
n-asculţi ce spun!
Nu vezi că plânsul glasul
mi-l îneacă,
Azi, când îţi jur că te iubesc
nebun?

Lysander

Why should you think that I
should woo in scorn?
Scorn and derision never
come in tears:
Look, when I vow, I weep; and
vows so born,
In their nativity all truth
appears.

Lysander

INTRODUCERE

Spumoasa feerie intitulată VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ a fost compusă, după părerea majorităţii shakespeareologilor, între anii 1594 şi 1595, prin urmare într-una din cele mai fericite şi mai inspirate perioade din activitatea actorului-compozitor William Shakespeare, care, instalat la acea dată în palatul marelui său protector, Henry Wriothesely, conte de Southampton, a fost în contact şi cu marele om de cultură italian protestant Giovanni Florio (1554?—1625), doctor al Universităţii din Oxford şi traducător, între altele, al celebrelor ESEURI ale lui Michel de Montaigne în limba engleză. ESEURI cunoscute cu multă vreme înainte de data înregistrării oficiale a traducerii lor la STATIONER'S REGISTER. Acest STATIONER'S REGISTER (oficiu de cenzură a oricărei publicaţii, înfiinţat pentru combaterea lucrărilor protestante, inclusiv a celor anglicane şi puritane, de răzbunătoarea regină catolică a Angliei, Maria Tudor, – supranumită de către persecutaţii supuşi ai ei protestanţi MARY THE BLOOD – Maria Sângeroasa) a fost reorientat, sub domnia surorii mai mici a reginei Maria Tudor, Regina Elizabeta I, spre cenzura concomitentă a oricărei tipărituri de inspiraţie fie catolică, fie puritană.

VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ face parte dintre cele 19 piese (jumătate din opera dramatică, după canonul oficial) tipărite încă din timpul vieţii autorului în ediţii IN-QUARTO. Într-adevăr, textul piesei a fost înregistrat în acest format în THE STATIONER'S REGISTER la data de 8 octombrie 1600. În afara titlului piesei, înregistrarea mai consemnează unele date deosebit de importante, şi anume:

a) a fost reprezentată de multe ori de către compania dramatică de sub patronajul Lordului Şambelan;

b) a fost, în mod sigur, scrisă de către William Shakespeare;

c) a fost tipărită în acelaşi an la Londra de către tipograful Thomas Fisher, cunoscut tocmai prin anii 1600—1601 şi având tipografia pe Fleet Street.

Datele de mai sus sunt destul de rare pentru piesele publicate de către Shakespeare, de împuterniciţii lui sau chiar de către plagiatorii textelor sale (aşa-numitele EDIŢII PIRATATE – PIRATED EDITIONS).

///

Obligativitatea înregistrării unei publicaţii în cadrul lui STATIONER'S REGISTER se referea – până în anul revoluţiei puritane din 1642 (care a

interzis la Londra orice fel de spectacole până în anul Restauraţiei – 1660 – , prin aşa-numita THE CLOSURE OF THE THEATRES, manifestare fanatică a ideologiei obscurantiste puritane) – EXCLUSIV LA TEXTELE TIPĂRITE, nu şi la cele reprezentate pe scenă, dacă nu se cerea tipărirea lor. Nu trebuie niciodată să pierdem din vedere că la acea epocă, în Anglia cel puţin, era interzisă apariţia femeilor pe scenele de spectacol, rolurile eroinelor fiind jucate de actori imberbi sau chiar de copii. Indiferent sub patronajul cărui mare senior aulic se punea, din anul 1603, chiar sub livreaua regelui Angliei, SPECTACOLUL avea o infinit mai mare importanţă decât tipărirea textului piesei în vederea vânzării lui prin librării.

VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ fiind menţionată în PALLADIS TAMIA, împreună cu alte unsprezece piese, rezultă că piesa ar fi fost jucată până la apariţia lucrării encomiastice a lui Francis Meres, deci în anul 1598. Un anumit indiciu al datei exacte a redactării sau a reprezentării piesei l-ar putea constitui menţiunea Titaniei (actul al II-lea, scena I, versurile 81—117) privind o ploaie anormală, care de fapt a fost consemnată în vara lui 1594.

///

Se ştie că în proporţie de 90%, operele dramatice ale lui Shakespeare sunt dramatizate şi poetizate pornindu-se de la unul sau mai multe izvoare antice, medievale sau moderne, de la care Shakespeare îşi preia în primul rând titlul, în al doilea rând intriga principală, respectată în mare măsură, dar firesc orientată spre finalul veşnic compensator şi sancţionator al tuturor operelor sale dramatice. Sancţiunea finală priveşte tragediile şi dramele istorice, cu renaşterea legităţilor sociale călcate în picioare de personajele negative dramatizate. În comedii, restabilirea ordinii sociale are loc invariabil printr-una sau de obicei mai multe căsătorii (maximum cinci). Tot din izvorul folosit, Shakespeare îşi ia numele personajelor principale şi chiar secundare, chiar dacă obişnuieşte să adauge unele personaje secundare şi chiar anumite intrigi care contribuie la accelerarea şi la dezlegarea acţiunii.

Shakespeareologii au reţinut exclusiv trei piese pentru care Shakespeare n-a socotit că ar avea nevoie de inspiraţia unui izvor străin. Este vorba de trei comedii spumoase, redactate în primii ani ai activităţii sale dramatice, anume:

1) ZADARNICELE NECAZURI DIN IUBIRE, dramatizarea poetică a unei întâmplări care are loc la curtea regelui Nérac al Navarei, rege numit în piesă Ferdinand, dar cunoscut de toată curtea Angliei sub numele de regele Henric al III-lea al Navarei (1572—1589), moştenitor al

coroanei Franţei sub titlul de Henric al IV-lea (1589—1610).

2) Piesa redactată în mare grabă, la solicitarea expresă a reginei Elizabeta I, NEVESTELE VESELE DIN WINDSOR, prilej de a-l readuce pe scenă pe excepţionalul nobil decăzut Sir John Falstaff.

3) Prima din cele două părţi ale REGELUI HENRIC AL IV-LEA.

Evident, chiar dacă în VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ n-a simţit nevoia să-şi aleagă un izvor mai temeinic de inspiraţie, Shakespeare s-a străduit să combine, în ritm alternând feeria, basmul şi farsa, o serie de izvoare din mitologia greacă; în cadrul cărora nu se sfieşte, după învederatul său obicei, să altoiască o reprezentaţie teatrală a unor meşteşugari cu nume englezeşti, care, ca de obicei la Shakespeare, stropşesc jalnic toate cuvintele.

Cele trei teme pe care Shakespeare socoteşte nimerit să le îmbine în această spumoasă feerie au origini şi inspiraţii cu totul diferite, alternând şi împreunând lumea mitologică a duhurilor înaripate ale Eladei, eroi, semizei şi duhuri şăgalnice ale apelor, cu tema clasică a alternării a două perechi de îndrăgostiţi între ei, temă frecventă în comedia italiană – mai cu seamă în COMMEDIA DELL'ARTE. Ca fundal comic ni se înfăţişează o reprezentaţie teatrală a unui număr de meşteşugari englezi, rătăciţi, nu se ştie cum, după obiceiul destul de frecvent al lui Shakespeare, în Atena mitologică sau medievală.

Folosirea celui de-al doilea semizeu (după Heracles) din mitologia greacă, a lui Thezeus, se datorează necesităţii absolute pe care o resimte Shakespeare de a situa societatea, dramatizată în piesele sale, sub oblăduirea unei căpetenii politice, cu rang de rege (TROILUS ŞI CRESSIDA), de consul sau de Imperator (CORIOLAN), de Triumviri (ANTONIUS ŞI CLEOPATRA), de Împărat Roman (TITUS ANDRONICUS), de Diadoh (PERICLES, PRINCIPELE TYRULUI), de rege (CYMBELINE, REGELE LEAR, Claudius din HAMLET, Duncan, apoi Macbeth şi Malcolm din MACBETH). Enumerarea poate continua cu regele anonim al Franţei şi ducele Florenţei din TOTUL E BINE CÂND SE ÎNCHEIE CU BINE, regele Navarei din YADARNICELE NECAZURI DE IUBIRE, cu Vincentio, care conduce din umbră întreaga acţiune din MĂSURĂ PENTRU MĂSURĂ, cu regii Siciliei şi ai Boemiei din POVESTE DE IARNĂ, cu ducele anonim al Milanului din DOI NOBILI DIN VERONA, Solinus, ducele Efesului din COMEDIA ERORILOR, cu Orsino, ducele Iliriei, din A DOUĂSPREZECEA NOAPTE, cu Don Pedro, principele (de fapt regele) Aragonului, din MULT ZGOMOT PENTRU NIMIC, cu cei doi dogi ai Veneţiei din OTHELLO şi din NEGUŢĂTORUL DIN VENEŢIA, cu Escalus, principele Veronei, din

ROMEO ŞI JULIETA. Aproape în toate piesele, acestor principi, duci sau monarhi, le aparţine soluţionarea finală a intrigilor (în afară de ale acelora care se petrec la Veneţia). Un asemenea personaj nu se conturează doar în patru piese: CORIOLAN (unde apare însă Tullus Aufidius, căpetenia volscilor, căruia îi aparţine decizia finală); în TIMON DIN ATENA, unde totuşi apare veleitarul Alcibiade însoţit, evident, de două curtezane, în ÎMBLÂNZIREA SCORPIEI şi în singura comedie burgheză, NEVESTELE VESELE DIN WINDSOR, compusă în mare grabă de Shakespeare la porunca reginei Elizabeta I. În sfârşit, în trei piese, suzeranitatea este disputată între fraţi în CUM VĂ PLACE, în FURTUNA şi în HAMLET.

///

Este evident că, pentru elementul festival al piesei, nunta regelui Thezeus cu regina amazoanelor Hippolyta, celebrată la Atena, Shakespeare s-a folosit de numeroase izvoare de inspiraţie mitologică, medievală sau chiar mai recentă. În primul rând, de BIOGRAFIA LUI THEZEUS, tradusă din Plutarc după Amyot de către Lord North şi tipărită în 1579. Apoi din POVESTEA CAVALERULUI – THE KNIGHT'S TALE – (vezi celebra culegere de poveşti medievale ale lui Geoffrey Chaucer, 1340—1400), în care se evocă nunta regelui Atenei, Thezeus, cu crăiasa amazoanelor, Hippolyta.

Evocarea povestirii lui Pyramus şi Thisbeea provine din METAMORFOZELE lui Ovidius, printre cele mai la modă, pe-atunci, dintre poemele Antichităţii latine, tradusă în engleză încă din anul 1567 de către Arthur Golding (1536—1605) şi foarte mult citită de către Shakespeare, operă care l-a influenţat în poemul său VENUS ŞI ADONIS, dedicat patronului său, contele de Southampton, precum şi în câteva scene din POVESTE DE IARNĂ. Se ştie că influenţa precumpănitoare a lui Ovidiu asupra lui Shakespeare a fost analizată pe larg, cu numeroase exemple, de către Miss Muriel Bradbrook (n. 1909), mai cu seamă în importantul capitol THE OVIDIAN ROMANCE din lucrarea sa, intitulată SHAKESPEARE AND THE ELIZABETHAN POETRY! A STUDY OF HIS EARLIER WORK IN RELATION TO THE POETRY OF THE TIME, Penguin Books, Chatto&Windus, ed. I, 1951, ed. a II-a, completată 1964, pag. 51—70. Autoarea găseşte ecouri din Ovidiu şi în CEI DOI TINERI DIN VERONA şi în COMEDIA ERORILOR.

În vălmăşeala de duhuri, de zâne şi de spiriduşi (GOBLINS) din VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ, cunoscutul shakespeareolog francez André Koszul (colaboratorul şi continuatorul savantului Jules Derocquigny pentru conceperea şi editarea seriei complete de piese shakespeariene în

ediţii bilingve anglo-franceze şi cu traducerea în tipar strict corespunzător, singura – şi nefericită inovaţie (!) – constând în înlocuirea decasilabului shakespearian prin alexandrinul francez, de obicei nerimat, ceea ce are darul să ne amintească de regretabilele piese istorice alcătuite după acelaşi calapod de Nicolae Iorga), şi-a îngăduit să atragă atenţia asupra unui basm compus în secolul al XIV-lea de către canonicul Jean d'Arras, secretar al ducelui Jean de Berry, frate al regelui Franţei Carol al
V-lea (1364—1380) şi al surorii lui, ducesa de Bar. Basmul este destul de lung şi este consacrat zânei Mélusine. Prelucrat în versuri de către o anume Condrette, în jurul anului 1440, basmul şi-a păstrat totuşi popularitatea în forma originală, de proză, după cum o dovedeşte faptul că între anii 1478 şi 1499 s-au tipărit după acest basm nu mai puţin de trei ediţii în limba franceză şi trei traduceri în limbile engleză şi germană. Prin urmare, e posibil ca Shakespeare să fi cunoscut acest basm în proză, cel puţin într-o traducere engleză.

Este neîndoielnic că aventurile povestite sub numele zânei Mélusine de către Jean d'Arras fac parte din aceeaşi atmosferă de vis, în care totul este cu putinţă, mai ales noaptea, după voia zânelor, a ielelor şi a spiriduşilor. Cum observa, pe bună dreptate, profesorul André Koszul, Shakespeare a urmărit să anticipeze, în VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ, povestirea fantastică cu care îşi va încheia cariera dramatică în 1614, prin cea de-a doua feerie, mai filozofică: FURTUNA. Nu putem să nu constatăm că tocmai acea epocă era prielnică fanteziei şi reminiscenţelor mitologice, dovadă fiind publicarea admirabilei epopei a marelui poet Edmund Spenser (1552—1599), THE FAERIE QUEEN (primele trei cărţi ale acesteia apăruseră în anul 1590, iar restul în anul 1596; prin urmare, ele îmbrăţişează cele mai scânteietoare dintre comediile lui Shakespeare).

///

Mai temeinic şi mai amuzant decât în FURTUNA, unde stăpâneşte duhul aerian Ariel, în VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ, întreaga acţiune este orânduită de către inefabilul Puck.

După cunoscutul etimolog britanic Napier, numele Puck este de origine celtică, irlandeză şi înseamnă un ELF, un duh, un spirit, chiar un imp, un pitic, o făptură minusculă, din verbul sanscrit bheu, a fi, de unde grec. PHÚEI, A ODRĂSLI, ÈMPHÚEIN, a da naştere. Shakespeare pare a fi fost fascinat în acelaşi timp de făptura minusculă a personajului său şi de excepţionala lui inteligenţă, asociată cu capacitatea săvârşirii unor fapte importante în timpul cel mai scurt. Aceleaşi însuşiri, peste douăzeci de ani, i le va conferi duhului înaripat Ariel, din FURTUNA. Numai că, în aceşti douăzeci de ani atât de plini de fapte şi de lucrări deosebit de dramatice,

Shakespeare a câştigat, el însuşi, acea experienţă tragică (ANAGNORÍSIS) pe care obişnuia s-o confere eroilor săi predilecţi: Richard al II-lea, Romeo, Hamlet, Regele Lear. Nu întâmplător, după eliberarea lui Ariel în văzduh, magul Prospero strecoară în epilogul său versul melancolic: AND MY ENDING IS DESPAIR (Deznădejdea mi-e sfârşitul).

Păreri ale unor shakespeareologi asupra piesei VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ

Încă de acum un secol, marele critic şi istoric literar danez Goerg Morris Brandes (1842—1927), în voluminosul său studiu biografic şi critic consacrat lui Shakespeare, în două volume, în anul 1898, vedea în poemul dramatic VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ una din operele cele mai fermecătoare, mai originale şi desăvârşite pe care le-a compus vreodată Shakespeare. Se ştie, de altfel, că piesa a servit de libret atât marelui compozitor german Karl Maria von Weber (1786—1816), pentru opera sa intitulată OBERON opus 9, reprezentată în anul 1826, cât şi lui Felix Mendelssohn (1809—1847), pentru opera lui, foarte populară, cu acelaşi titlu ca la Shakespeare (1843). Importantul compozitor francez Ambroise Thomas (1811—1896) a reprezentat opera inspirată din această piesă şi sub titlul ei, la Marea Operă din Paris, în anul 1850.

Unul dintre cele mai înzestrate spirite filosofice şi istorico-politologice din secolul al XX-lea, marele napolitan Benedetto Croce (1866—1952), s-a ocupat, după cum se ştie, pe larg, de interpretarea operei lui Shakespeare, în care, scria Croce, „POEZIA APARE CA O AMPLITUDINE A CONŞTIINŢEI MORALE“. Ca toţi marii creatori de artă, aprecia Croce, Shakespeare înţelege să trăiască întreaga dramă, tragică sau comică, a existenţei omeneşti, împreună cu fiecare din eroii săi. Cu cei buni ca şi cu cei răi, deopotrivă. Shakespeare, scrie Croce, „înţelege la fel de temeinic şi prihănirea şi neprihănirea; şi binele şi răul; şi nedreptatea şi dreptatea. Dar el intuieşte şi proslăveşte, mai presus de toate, ÎNALTA DEMNITATE A CURAJULUI MORAL. El se pricepe, în întreaga sa operă, să-şi înveşmânteze temele tratate într-un asemenea înveliş scânteietor de imagini, încât ajunge prin a conferi ascultătorilor sau cititorilor săi impresia ca ar asista la marea taină a facerii lumii.“

Pentru Benedetto Croce, un poem sau o piesă de teatru se realizează din clipa în care poetul a ajuns să-şi exprime sentimentul care-l însufleţeşte, în cuvintele pe care şi le şopteşte sieşi. Din clipa aceea, poetul este convins că a dat expresie poemului sau piesei de teatru. Urmează un proces de

desubiectivizare: un proces de punere în valoare obiectivă, pur culturală şi socială. Anume, modalitatea de comunicare a poemului, de difuzare a lui. Procesul de obiectivizare a artei se desfăşoară, pentru Benedetto Croce, pe trei trepte ascendente, ale genurilor liric, epic şi dramatic. Numai pe treapta finală ajunge marele eu poetic să se multiplice şi să-şi difuzeze şi autonomizeze componentele structurale subiective. Este ceea ce face Shakespeare prin atât de bogata lui galerie de DRAMATIS PERSONÆ.

Dacă, de patru veacuri, shakespeareologii – precumpănitor cei mărunţi, este adevărat! – se străduiesc la nesfârşit să-l clasifice pe Shakespeare drept spirit clasic, romantic sau baroc, sau chiar să-i identifice, evolutiv, preferinţele alternative în funcţie de fiecare epocă de creaţie, Benedetto Croce aprecia că Shakespeare a fost, prin întreaga lui concepţie, orientată, toată, fără excepţie, către finaluri compensatorii, atât în ordinea morală, cât şi în ordinea politică şi socială, UN SPIRIT EMINAMENTE CLASIC. În spiritul ideilor lui Croce, criticul spaniol José Luis Micóm, într-un studiu publicat în importanta revistă madrilenă „REVISTA DE IDEAS ESTETICAS“ (anul XXIII, nr. 92, oct.—dec. 1965, pag. 245—274), intitulat „LOS ESTILLOS ARTISTICOS“, clasifica tendinţele clasice, idealiste, simboliste, realiste şi baroce în funcţie de raporturile diferite dintre idee şi forma de exprimare pe care le acceptă fiecare din aceste tendinţe.

Micón defineşte clasicul – după celebra formulă a lui Don José Ortega Y. Gasset – ca fiind acceptarea integrală a principiului esenţial de conservare a ENERGIEI ISTORICE, ceea ce echivalează cu acceptarea ordinii cosmice şi a legităţilor ei imuabile. Legităţi a căror obârşie, marile religii şi marile concepte filosofice o descoperă prin justa considerare, la lumina experimentală retrospectivă a acelui uriaş laborator experimental care rămâne istoria universală, a raporturilor evolutive şi difuze dintre microcosmos şi macrocosmos, dintre om, societate şi univers. Între aceste două noţiuni din urmă intercalându-se în istorie statul; spre bine şi, de cele mai multe ori, spre rău.

Şi pentru Benedetto Croce, spiritul lui Shakespeare este un spirit eminamente clasic. Evident, infinit mai elastic decât acela al lui Boileau şi chiar decât acela, situat la un alt uriaş nivel poetic, dar mai discret, al lui Racine.

Pentru Croce, opera lui Shakespeare, ca şi aceea a lui Dante, trebuie apreciată, deopotrivă, atât în contextul epocii lui – pentru a fi cât mai temeinic înţeleasă, în cât mai numeroase elemente şi aluzii la evenimentele istorice sau chiar personale –, cât şi dincolo de acest context. Poezia dramatică a lui Shakespeare a fost, considera Croce, un eveniment nu mai

puţin important pentru istoria omenirii decât Reforma sau decât Revoluţia franceză. Această operă s-ar cuveni scoasă cât mai temeinic în relief, mai presus de spaţiu şi de timp, cu proprietăţile ei specifice şi cu caracterul ei originar, ca un far călăuzitor al intelectului omenesc.

Ceea ce admira mai mult Benedetto Croce în poemele, în sonetele şi, mai cu seamă, în cele două feerii scrise de Shakespeare, la douăzeci de ani distanţă – VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ şi FURTUNA – este excepţionala şi poetica uşurinţă prin care realitatea ia necontenit forma aparenţei, iar aparenţa se schimbă pe neaşteptate în realitate, spre marea surprindere a auditoriului. Când citim Sonetele, scrie Croce, parcă simţim cum sufletul poetic al lui Shakespeare, energia lui lirică dezlănţuită simt necontenit nevoia să irupă năvalnic şi să prefigureze explozia de lavă a marilor tragedii dintre anii 1600 şi 1609.

Modelul comediei din prima perioadă, VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ, îşi proiectează spectatorii într-o lume de vrajă, în care visul se întreţese cu realitatea în alegorie poetică. Totul este farmec, totul este zâmbet în această piesă graţioasă, până şi stângacele improvizări dramatice ale meşteşugarilor, de o comică sau mişcătoare şi sinceră naivitate. Dacă Puck îl prefigurează pe Ariel, nici Thezeus şi nici Oberon nu au nimic din Prospero. Tema tranziţiei neaşteptate de la iubire la ură, la cele două perechi de îndrăgostiţi, şi-ar avea inspiraţia, apreciază Croce, în numeroase balade italiene cavalereşti, în care îndrăgostiţii sorbeau de la un izvor dorinţa, iar de la altul, imediat, repulsia.

Recunoscut ca shakespeareolog de valoare abia după tălmăcirea în limba engleză a operei sale consacrate imagisticei shakespeariene încă din anul 1936, sub titlul german de SHAKESPEARES BILDER, şi ajuns profesor la Universitatea din München din anul 1946, Wolfgang H. Clemen (n. 1909) a avut onoarea să-şi vadă prefaţată lucrarea lui în limba engleză, sub titlul THE DEVELOPMENT OF SHAKESPEARE’S IMAGERY, apărută în anul 1951, de către cunoscutul shakespeareolog britanic John Dover Wilson (1881—1968). Lucrarea lui de pionierat fusese încă din 1931 publicată în limba germană, cu patru ani înaintea publicării celebrei lucrări a lui Miss Caroline Spurgeon (1869—1942), intitulată SHAKESPEARE’S IMAGERY AND WHAT IT TELL US.

Într-un studiu separat consacrat feeriei VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ, publicat în anul 1963, Wolfgang H. Clemen învederează o intuiţie excepţională în desluşirea tezei îmbinării feluritelor avânturi ale dragostei, la aproape întreaga galerie a personajelor feeriei. De la nivelul august şi nupţial, al regelui şi semizeului Thezeus, alături de logodnica lui, Hippolyta, regina amazoanelor, şi de la corespondentul acestora în lumea

duhurilor, regele Oberon şi Titania, regina zânelor, până la cele două cupluri de îndrăgostiţi alternativ, Hermia şi Lysander, Helena şi Demetrius, până la cea mai materială şi inexplicabilă frământare a iubirii, aceea de care se lasă cuprinsă fermecătoarea Titania pentru nevolnicul meşteşugar Bottom, cu nume predestinat. Dar desfăşurându-se în cadrul alegerii ca piesă de reprezentare de către breasla ciudată a meşteşugarilor britanici, rătăciţi într-o Atenă a antichităţii mitologice a basmului antic, preluat pe larg de literatura medievală a lui Pyramus şi a Thisbeei.

„Tocmai această alegere a piesei PYRAMUS ŞI THISBEEA de către Bottom şi tovarăşii săi, pentru a o reprezenta în cinstea nunţii lui Thezeus cu regina Hippolyta – cam în genul în care Don Adriana de Amado reprezintă basmul cu cei nouă viteji la curtea de la Nérac a regelui Navarei, pentru desfătarea principesei Franţei şi a domnişoarelor ei de onoare, în ZADARNICE NECAZURI DE IUBIRE –, pare a fi fost concepută într-adins de Shakespeare – scrie Wolfgang H. Clemen – pentru a aduce aminte că totul este de fapt o comedie la mai multe niveluri. Scenele ei care nu pot să capete viaţă decât prin farmecul imaginaţiei şi al stihurilor fermecătoare ale poetului dramaturg. De fapt, spectatorii piesei simt proiectată asupra lor, în diferitele scene ale piesei, o adevărată LANTERNĂ MAGICĂ, astfel încât vraja – adică aparenţa – în niciun caz realitatea, rămâne factorul care, prin magia excepţională a stihurilor şi a cântecelor, orientează piesa, de la început până la sfârşit.

Faptul că artiştii – meşteşugari amatori – Bottom, Quince, Snout (şi toţi ceilalţi cu nume spirituale alese de Shakespeare) au fost îndemnaţi să reprezinte, ca spectacol de nuntă, un fel de anticipare a dramei ROMEO ŞI JULIETA – menită să înlocuiască tema din PYRAMUS ŞI THISBEEA ca model de iubire deznădăjduită şi tragică – face şi el parte din subtilele recuzite folosite în această piesă-cheie a lui de către Shakespeare. Probabil că Shakespeare n-a izbutit să descopere altă dramă antică atât de sfâşietoare şi de lăcrimoasă ca PYRAMUS ŞI THISBEEA, pentru a realiza un excepţional contrast între tema sfâşietoare a dramei şi interpretarea rolurilor – inclusiv rolul zidului şi al leului – de către entuziaştii meşteşugari, actori amatori, dar plini de zel, ai spectacolului festiv.

Dar Wolfgang H. Clemen merge mai departe şi consideră că Shakespeare nu s-ar fi mărginit să satirizeze prin contrast drama aleasă de meşteşugari şi modalităţile interpretării ei. Ci că şi-a extins critica necruţătoare şi asupra sinistrelor drame sângeroase de inspiraţie senecian㠄, foarte la modă pe la sfârşitul deceniului al nouălea şi începutul deceniului al X-lea al secolului elizabetan. Dramă al cărei model rămâne THE SPANISH TRAGEDY a lui Thomas Kyd (1558—1594), reprezentată cu un

extraordinar succes de public între anii 1589 şi 1594 şi tipărită abia în anul 1615 de către William White, evident, într-o ediţie IN-QUARTO.

Semnificativ ne pare faptul că Thomas Kyd, mort la vârsta de 36 de ani, n-a mai publicat decât o singură altă piesă în scurta sa carieră dramatică; anume, în anul 1594, o traducere după piesa, multă vreme la modă, a clasicului autor dramatic francez, Robert Garnier (1534—1590), traducător şi adaptator al celor mai sumbre tragedii ale lui Seneca. E vorba de piesa romană PORCIE-CORNÉLIE.

Dacă Wolfgang H. Clemen ar avea într-adevăr dreptate şi în această privinţă, atunci se repune problema autenticităţii shakespeariene a sinistrei piese intitulate TITUS ANDRONICUS. Reprezentată, după anumite menţiuni în cunoscutul Diary al directorului de teatre Philip Henslowe (decedat în acelaşi an cu Shakespeare, 1616), fie în anul 1592, fie în anul 1594, înregistrată în THE STATIONER'S REGISTER la data de 6 februarie 1594, tipărită în acelaşi an IN-QUARTO, de editorul John Danter, TITUS ANDRONICUS, în textul tipărit nu se pomeneşte nimic de William Shakespeare ca autor. Primul TEXT IN-QUARTO în care apare formula „NEWLY CORRECTED AND AUGMENTED BY W. SHAKESPEARE" este acela al ediţiei IN-QUARTO din ZADARNICELE NECAZURI DE IUBIRE, tipărite la Londra în anul 1598 de un editor anonim (W.W.), care va mai publica în anul următor, 1599, o a doua ediţie, de data aceasta corectă, THE GOOD QUARTO din ROMEO ŞI JULIETA. Un BAD QUARTO piratat apăruse în 1597 tipărit de John Danter – fl. 1582—1598 –, dar, lucru curios, fără menţinerea numelui autorului pe copertă.

Shakespeareologul englez John Russell, analizând pe larg, în lucrarea sa publicată în anul 1957, Shakespeare and his Comedie, considera că tema centrală a fiecărei comedii este iubirea, care se poate nuanţa în trei subteme şi anume: Love's wealth, Love's truth Şi Love's order. Sau, pe româneşte: plenitudinea, bogăţia iubirii; iubirea adevărată sau falsă; în sfârşit, ordinea organică şi socială a iubirii.

John Russell considera că, pentru Shakespeare, iubirea are darul să-l înalţe pe om într-o lume ideală, în care toate pornirile lui egoiste se destramă, topindu-se şi integrându-se într-un fenomen organic complex, în acelaşi timp egoist şi altruist, al pasiunii pentru fiinţa iubită. În toate piesele lui Shakespeare – chiar, paradoxal, în Troilus Şi Cressida, dar această piesă a fost trecută de editorii din First Folio, nu între comedii, ci între cronici istorice şi tragedii – iubirea tinde spre integrarea cuplului îndrăgostit în societate, sub pecetea sfântă a instituţiei specifice a creştinismului şi a rasei albe: căsătoria.

Fiecare comedie a lui Shakespeare se încheie cu cel puţin una şi cel mult cinci căsătorii. VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ se încheie cu trei căsătorii şi cu o reconciliere (între Oberon şi Titania).

Pentru fiecare dintre cei opt îndrăgostiţi, câţi conţine această feerie, adevărul, de care e fiecare din ei convins, rezidă în dragostea pentru fiinţa iubită chiar şi antinomic, alternativ sau grotesc (Titania, vrăjită, se îndrăgosteşte de Bottom cel cu capul de măgar), reprezintă fără îndoială demascarea de către Shakespeare fie a anumitor îndrăgostite, fie îndeobşte a amorului prin excelenţă orb. Umbrele se lasă mişcate, în codru, de bagheta magică a lui Puck, cu atâta artă, încât publicul, fermecat, subjugat, se lasă cucerit de farmecul poetic al iluziei.

În sfârşit, într-o lucrare mai recentă, publicată în anul 1972, la Chicago, în cadrul Universităţii din Illinois sub titlul de The age of bluff. Paradox and ambiguity in Rabelais and Montaigne, profesoara Barbara C. Brown, preluând o teză celebră dezvoltată de marele istoric medievist olandez Johan Huizinga în cunoscuta lui lucrare intitulată Homo ludens şi confruntând-o cu consideraţiile recente ale lui Jean Paris şi Roland Barthes pe seama problemelor intelectuale puse secolului Reformei – secol atât de apropiat, prin anumite aspecte ale lui, eteroclite şi baroce, cu secolul Urii (secolul al

XX-lea) – ajunge la concluzia că atitudinea specifică a scriitorilor din acest secol al XVI-lea a fost aceeaşi din lumea totalitară a întregului secol al XX-lea. Anume: şi ei s-au îngrijit să-şi deruteze, îndeobşte, oficialităţile ideologice şi cenzura. Şi pentru aceasta s-au văzut nevoiţi să-şi atragă cititorii într-un adevărat labirint, cu nesfârşite solicitări şi îndemnuri contradictorii, pentru a-i sili să devină, în cele din urmă, conştienţi de adâncimea problemelor expuse în lucrările marilor umanişti anteriori şi de adevăratele semnificaţii, mai recente, ale acestor probleme, cu toate implicaţiile lor.

VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ ca festivitate nupţială, ca epitalam

Ca şi alte câteva din piesele lui Shakespeare, şi VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ a fost un spectacol festiv. Într-adevăr, la data de 26 ianuarie 1595, o trupă de actori de sub protecţia Lordului Şambelan a fost angajată să reprezinte o piesă de circumstanţă, cu prilejul unei ceremonii nupţiale care urma să aibă loc în cea mai înaltă nouă aristocraţie aulică britanică. Nuntă la care urma să participe şi regina Elizabeta I. Şi care urma să aibă loc pe o scenă improvizată, într-un palat din Greenwich.

Mirele urma să fie William Stanley, cel de-al şaselea Earl of Derby din această familie – proclamată ca atare de noul rege Henric al VII-lea, Tudor, pe câmpul de luptă de la Bosworth (1485). Fiu al lui Henry Stanley, cel de-al patrulea conte de Derby (c. 1521—1593), cel de-al şaselea conte de Derby urma să se căsătorească la acea dată cu Lady Elizabeth de Vere, doamna de onoare a reginei Elizabeta I şi nepoata bătrânului sfetnic al reginei Elizabeta, William Cecil, cel dintâi baron Burghley (1520—1598).
Shakespeare era cel puţin de trei ori implicat în această căsătorie şi poate de aceea şi-a dat atâta stăruinţă să facă din VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ o adevărată capodoperă de fantezie spirituală. Într-adevăr, patronul său din anul 1593, contele de Southampton, în palatul căruia locuia şi căruia îi dedicase admirabilele poeme VENUS ŞI ADONIS şi SILUIREA LUCREŢIEI, fusese pus de regină sub tutela sfetnicului ei de căpetenie, lordul Burghley. După ce făcuse studii strălucite, clasice, la St-John's College de la Universitatea din Cambridge, fiind proclamat MASTER OF ARTS (Doctor), în anul 1589, în etate de 16 ani, contele de Southampton fusese prezentat la curtea reginei, dar urmase şi Facultatea de Drept (Grey of Inn) şi dispunea de o avere considerabilă. De aceea, şi lordul Burghley, şi regina se străduiseră să-l însoare cu Lady Elizabeth de Vere. Dar contele de Southampton refuzase cu îndărătnicie, din pricini şi astăzi discutate prin biografii săi.
Regina încercase să-l silească pe contele de Southampton să se căsătorească totuşi cu nepoata lordului Burghley, impunându-i uriaşa amendă de 5 000 de lire sterline, fără rezultat. În cele din urmă, lordul Burghley renunţă la amendă şi-şi mărită nepoata cu mai vârstnicul conte de Derby, dintr-un neam de nobili mult mai vechi decât acela al conţilor de Southampton, dar mult mai sărac. Cel de-al patrulea conte de Derby fusese patronul trupei de actori a Lordului Şambelan, din care am văzut că făcea parte şi Shakespeare. Un mare savant medievist francez, Abel Lefranc (1863—1952), profesor la celebrul COLLÈGE DE FRANCE între 1904 şi 1937, dezlănţuise, mai cu seamă între anii 1945 şi 1950, o stăruitoare campanie literară, în mai multe volume documentate, pentru a dovedi că al şaselea conte de Derby (mirele din ziua de 26 ianuarie 1595) fusese, de fapt, autorul întregii opere dramatice a lui Shakespeare, slujindu-se de pseudonimul actorului Shakespeare pentru a nu-şi compromite înaltul titlu nobiliar cu o îndeletnicire care ar echivala în secolul nostru, pe plan social, cel mult cu aceea de autor de reviste satirice gen ALHAMBRA.
În sfârşit, aproape toţi shakespeareologii s-au pus de acord asupra faptului că, fie din inspiraţie personală, fie la solicitarea patronului şi a prietenului său lordul Southampton, Shakespeare – care e probabil că a început să-şi

pregătească suprema capodoperă, HAMLET, îndată după decesul singurului său fecior, Hamnet Shakespeare, în primele zile ale lunii august 1596 – a conceput enigmaticul portret de consilier aulic, Polonius, după modelul lordului Burghley.

///

Printre numeroasele lucrări publicate pe această temă de către savantul Abel Lefranc, cea mai completă rămâne À LA DÉCOUVERTE DE WILLIAM SHAKESPEARE (două volume, 1945, 1950). Savantul francez aduce nenumărate argumente (mai ales din piese ca ZADARNICE NECAZURI DE IUBIRE şi A DOUĂSPREZECEA NOAPTE) referitoare la slujbaşii neamului Derby. Niciun moment el nu pomeneşte de criptocatolicismul lui Shakespeare, care în niciun caz nu-i putea fi atribuit contelui Derby. Seria celebrilor CLAIMANTS (adică a personalităţilor istorice şi literare cărora diferiţi shakespeareologi recalcitranţi le-au atribuit, integral sau parţial, redactarea operelor lui Shakespeare) începe acum peste o sută de ani, cu marele filosof raţionalist diahronic France Bacon, lord Verluam, şi continuă cu peste 70 de personalităţi, printre care Christopher Marlowe, conţii de Stirling, Devonshire, Salisbury, Essex, Dorset, Rutlan, Southampton însuşi, cu contesele de Pembroke şi de Rutland, cu Sir Philip Sidney, cu Thomas Dekker, cu John Fletcher, cu Ben Jonson, cu Thomas Kyd, cu Edmund Spenser, cu Giovanni Florio, cu John Webster şi chiar cu reginele Mary Stuart şi Elizabeta I! Detalii asupra nunţii se pot găsi în recenta lucrare a lui Anthony Burgess, SHAKESPEARE, VINTAGE BOOKS, 1996.

///

De peste un secol, editorii români de traduceri din operele dramatice ale lui Shakespeare au socotit de cuviinţă să încredinţeze traducerea celor mai poetice dintre aceste opere incontestabil celui mai mare tălmăcitor român în versuri din câţi au apărut până acum; şi anume tânărului poet ardelean Ştefan Octavian Iosif, care, împreună multă vreme cu bunul lui prieten Dimitrie Anghel, tradusese un mare număr de lucrări poetice, inclusiv unele dramatice, din franceză şi chiar din alte limbi necunoscute lor şi se specializase în traduceri în versuri din limba germană. Excepţionalul talent de traducători în versuri al acestor doi poeţi, multă vreme înfrăţiţi, pare a pune în valoare o concepţie la care mă gândesc de foarte multă vreme şi anume că, dacă un autentic mare poet nu ajunge niciodată să fie şi un excelent traducător în versuri al unui poet din altă limbă, un poet de rangul al doilea poate, uneori, juca admirabil acest rol.
Astfel, din prima categorie, Schiller, incontestabil un mare poet de idei şi

de acţiune în limba germană, a tradus lamentabil capodopera dramatică a literaturii franceze, PHÈDRE, de Racine. De asemenea, nici un mare poet francez sau de altă naţionalitate n-a cutezat să-i traducă în versuri pe Dante, pe Shakespeare sau pe Leopardi ori, mai cu seamă, poemele lui Keats sau ale lui Shelley. în literatura română, un poet de talia lui Lucian Blaga a tradus discutabil FAUST al lui Goethe (sunt unii critici care preferă traducerea altui poet ardelean, I.U. Soricu).

În schimb, poeţi de mâna a doua au realizat uneori excepţionale performanţe de traducători. Astfel, abatele francez Jacques Delille, mediocru ca poet original (1738—1813), a tradus admirabil capodoperele lui Virgiliu, GEORGICA ŞI AENEIS, PARADISE LOST al lui Milton şi ESSAY ON MAN, de Alexander Pope (1688—1744), în alexandrine franceze rimate fără cusur. În literatura română, dacă George Coşbuc nu a dat o versiune ireproşabilă nici din Aeneis, nici din DIVINA COMEDIE, din această din urmă capodoperă avem o tălmăcire superioară realizată de Eta Boeriu. După cum avem o tălmăcire clasică din ILIADA, de A. Murnu, şi una din CYRANO DE BERGERAC, de Edmond Rostand, făcută de poetul sonetelor, Mihai Codreanu. Tragicomedie tălmăcită admirabil de altfel şi în limba germană de un poet austriac mediocru, Ludwig Fulda.

Faptul că, după un secol, editorii români de traduceri din Shakespeare continuă să-i facă mare credit lui Şt.O. Iosif nu se datorează, exclusiv, excepţionalelor, aproape unicelor, calităţi de traducător ale tânărului poet ardelean, ci şi inexistenţei unor alte traduceri de valoare deosebită. Poetul român care, necunoscând câtuşi de puţin limba engleză – ca aproape totalitatea oamenilor de cultură români de la începutul secolului al XX-lea –, a izbutit, folosind, este adevărat, remarcabilele traduceri germane ale lui Ludwig Tieck şi Dorothea Tieck, să redea admirabil în traduceri două piese din Shakespeare.

Cu excepţionala lui ureche poetică, formată, evident, prin versificarea specific românească, Şt.O. Iosif şi-a dat seama că decasilabul sau endecasilabul nerimat, chiar dacă poate fi poetic în limbile germanice (engleza, germana etc.) şi chiar, prin măiestria unui Giacomo Leopardi, în limba italiană, în celelalte limbi neolatine, precumpănitor în limba franceză, dar şi în limba română, cu toată plasticitatea ei, VERSUL SE CUVINE NEAPĂRAT SĂ SE SUSŢINĂ ŞI PRIN RIMĂ, NU EXCLUSIV PRIN RITM! Este ceea ce el s-a străduit să facă atât în ROMEO ŞI JULIETA, cât şi în VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ, anume să rimeze cât a putut de mult decasilabele şi endecasilabele din cele două piese – beneficiind şi de numărul relativ ridicat de versuri rimate de însuşi

Shakespeare – fără să respecte penibilul METRU ORIGINAL.

A lăsat, evident, conform convenţiei shakespeariene, proza în scenele în care apar personaje de rând (uneori, destul de rar, este adevărat, în aceeaşi scenă personajele de rând se exprimă în proză, iar cele sus-puse în decasilabe nerimate!). Şi a lăsat, lucru curios, sute de versuri decasilabe nerimate, presărate printre alte sute rimate.

Evident, pe urmele lui Şt.O. Iosif, singura soluţie a fost să lăsăm rândurile în proză exclusiv personajelor cărora le lasă Shakespeare şi să rimăm absolut toate versurile endecasilabe sau decasilabe din text.

Este ceea ce nădăjduim că am reuşit să facem în VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ.

Ar fi fost mult prea uşor dacă n-am fi avut altceva de făcut decât să înlocuim câteva sute de decasilabe nerimate de Şt.O. Iosif cu endecasilabe sau decasilabe rimate şi ca atare REFĂCUTE. Căci nu de puţine ori ne-am lovit de numeroase neologisme stridente şi chiar de regionalisme (ardelenisme şi oltenisme) riscate de Şt.O. Iosif. Ca şi de faptul că Şt.O. Iosif, având la dispoziţie o admirabilă traducere în limba germană a piesei, nu putea fi la curent cu obişnuitele aluzii făcute de Shakespeare, în oricare din piesele sale, la istoria antică, la istoria Angliei, la viaţa şi la obiceiurile de la curtea Angliei în ultimii zece ani ai domniei reginei Elizabeta I şi, în sfârşit, la folclorul britanic, atât de scump inimii sale.

D. A. L.

personajele dramei

THEZEU, ducele Atenei
EGEU, tatăl Hermiei
LYSANDER, îndrăgostit de Hermia
DEMETRIUS
PHILOSTRAT, maestru de ceremonii la curtea lui Thezeu
QUINCE
SNUG
BOTTOM
FLUTE
SNOUT
STARVELING
HIPPOLYTA
HERMIA, fiica lui Egeu, îndrăgostită de Lysander
HELENA, îndrăgostită de Demetrius
OBERON, craiul zânelor
TITANIA, craiasa zânelor
PUCK
FLOARE-DE-MĂZĂRICHE
TORT-DE-PĂIANJEN
MOLIE
BOB-DE-MUŞTAR
PYRAMUS
THISBEEA
ZID
LEU
LUCIU-DE-LUNĂ

ALTE ZÂNE ÎN ALAIUL CRAIULUI OBERON ŞI AL TITANIEI.
SUITA LUI THEZEU SI A HIPPOLYTEI.

Acţiunea: SE PETRECE ÎN ATENA ŞI ÎN PĂDUREA ÎNVECINATĂ.

Actul I

Scena I

//LA ATENA. SALĂ ÎN PALATUL LUI THEZEU. INTRĂ THEZEU, HIPPOLYTA, PHILOSTRAT ŞI SUITA.//

THEZEU:

Acum, frumoasă Hippolyta, ceasul
Unirii noastre îşi zoreşte pasul.
Trec patru mândre zile de-aşteptare
Ce-aduc o altă lună; dar îmi pare
Că prea încet de tot cea veche scade,
Şi-mi tot amână dorul meu cel viu.
Ca maştera bătrână care roade
Prea mult din câştigul unui vitreg fiu…

HIPPOLYTA:

Curând în ale nopţilor abisuri
Cad patru zile şi degrabă pier;
Şi patru nopţi cu-alaiul lor de visuri,
Când arc de-argint nou-încordat pe cer
Va străluci din bolţile albastre
Crai-Nou la sărbătoarea nunţii noastre.

THEZEU:

Adună, Philostrat, tot tineretul
Atenei, la petreceri şi la jocuri,
Deşteaptă-al veseliei duh zburdalnic,
Gonind melancolia, palid oaspe,
Ce n-are niciun rost pe-aceste locuri.

//PHILOSTRAT IESE.//

Cu spada te-am peţit eu, Hippolyto!
Iubirea, ca vrăjmaş ţi-am cucerit-o;
Dar ziua nunţii noastre vreau să fie
Prilej de pace şi de bucurie!

//INTRĂ EGEU, HERMIA, LYSANDER ŞI DEMETRIUS.//

EGEU:

O, slavă lui Thezeu, preaînaltul Duce!

THEZEU:

Ce veşti preabunul meu Egeu mi-aduce?

EGEU:

De Hermia vin, Doamne, a mă plânge,
Fiica mea, şi inima-mi se strânge.
Demetrius, apropie-te. Iată
Stăpâne, cel pe care eu, ca tată,
Copilei mele l-am menit de mire…
Lysander, vino-încoace: Vezi, o, duce,
Aceasta-a scos pe fata mea din fire.
Da, tu, Lysander. I-ai trimis aceste
Scrisori, şi-n nopţi cu lună, sub ferestre,
I-ai îngânat cu glas înşelător
Înşelătoare stihuri de amor;
Tu ai momit-o cu brăţări din plete,
Cu jucării, cu broşe, cu inele,
Cu vorbe fermecate şi preţioase,
Cu fleacuri, glume proaste, dar frumoase,
Solii primejdioase pentru fete.
Mi-ai scos din minţi copila-ascultătoare
Şi ascultarea ce-mi era datoare
Ai prefăcut-o-n oarbă răzvrătire.
De-aceea eu, stăpâne preamărite,
Fiindcă ea nu vrea să se mărite
Cu tânărul ce eu i-l dau de mire,
Aşa cum este legea din bătrâni:
Părinţii-s pe copiii lor stăpâni.
Să-mi facă voia, sau, dacă nu vrea,
Pe Thanatos de mire să şi-l ia!

THEZEU:

Ce spui, frumoasă fată? Eşti datoare
Să vezi un zeu în tatăl tău. El doar
Te-a înzestrat cu-al frumuseţii dar…
În mâna lui eşti ca un chip de ceară,
Ce-i porţi tiparu-n forma omenească:
El poate să-l păstreze-ori să-l zdrobească.
Demetrius e-un tânăr demn de tine.

HERMIA:

Lysander e de-asemeni demn.

THEZEU:

Prea bine,
Dar e, Demetrius, mai prejos de tine,
Căci n-are-îngăduinţa câştigată
A celui care, Hermia, ţi-e tată.

HERMIA:

O, de-ar vrea,
De-ar şti cu ochii mei să vadă tata!

THEZEU:

Să vadă ochii tăi cu judecata
Bătrânului tău tată, s-ar cădea!

HERMIA:

Cer, duce, îndurare, cu-îndrăzneală,
Mă-ndeamnă feciorelnica-mi sfială.
Dar nu ştiu ce putere mă supune
Şi-mi dă-naintea îndurării tale
Curaj sfielii mele feciorelnice,
Să-mi spun pe faţă cugetele mele.
Doresc să ştiu la ce pedepse grele
Voi fi supusă, de mă-mpotrivesc
Să iau de soţ pe-acel ce nu-l iubesc.

THEZEU:

Ar trebui să mori, or să stârpeşti
În tine toate poftele trupeşti.
Întreabă-ţi dar, frumoasa mea copilă,
Pornirile ce-abia mijesc în tine
Şi sângele ce-ţi clocoteşte-n vine

Aşa zglobiu, şi dacă nu ţi-e milă
De anii tăi cei tineri să-i petreci
De-a pururi între zidurile reci
Ale-unui schit, în haine de vestală,
Slăvind în imnuri stearpa lunii pală?…
O, fericite de trei ori acele
Ce-şi stăpânesc pornirile, că ele
Sporesc alaiul sfintelor fecioare!
Mai fericită-i totuşi mândra floare[8]
Ce prin mireasmă-şi supravieţuieşte;
Pe spinu-i feciorelnic vezi cum creşte
Ursita sa tânjească şi să piară
În trista-i fericire, ca să moară.

HERMIA:

Mai bine-atunci să cresc şi să tânjesc,
Să mor, – decât vreodată să-mi mânjesc,
Jertfind acestui tânăr viaţa mea,
Al cărui jug urât de l-aş purta,
Mi-ar umili şi cuget şi simţire.

THEZEU:

Ai încă patru zile de gândire,
Dar când Crai-Nou răsare – zi aleasă
De mine şi iubita mea mireasă
Spre-a ne serba unirea – te găteşte
De moarte, sau de nu, îndeplineşte
Voinţa părintească, sau în faţa
Altarului Dianei te închină,
Jurând că-n veci rămâne-vei străină
De dragoste, şi castă toată viaţa!

DEMETRIUS:

Ascultă, mândră Hermia, povaţa
Măritului stăpân, şi tu, Lysander,
Nu cuteza să ceri ce nu se poate,
Că nu eşti nici iubit, nici n-ai dreptate.

LYSANDER:

Demetrius, dac-o iubeşti pe Hermia, şi tatăl
Iubitei tale te iubeşte, iată-l!

Însoară-te cu el! Şi lasă-mi mie,
Pe Hermia, fiica lui, soţie!

EGEU:

Mă iei în râs, Lysander! Da, el are
Iubirea mea, şi-i dărui tot ce am.
Copila e a mea, şi, prin urmare,
I-o dau acestui om de nobil neam.

LYSANDER:

Eu, duce, sunt de neam bogat la fel,
Şi sunt iubit mai mult decât e el.
Norocul mi-a surâs mereu şi-n toate,
La fel cu-al lui, de nu mai mult chiar, poate.
Un lucru însă meritul mi-l creşte:
Căci Hermia pe mine mă iubeşte.
Cum deci să las eu drepturile mele?…
Demetrius a izbutit să-nşele –
O spun aci – pe fata cea frumoasă
A lui Nedar, Helena – şi o lasă
Acum să plângă şi să-i ducă dorul,
Căci ea-şi adoră şi-azi amăgitorul,
Şi astăzi îl iubeşte ca pe-un sfânt,
Pe-acest om crud, nedemn de crezământ!

THEZEU:

Mărturisesc c-am auzit şi eu
Vorbindu-se de-aceasta; gândul meu,
Demetrius, era dorit să-ţi ceară
O lămurire; dar mă-mpresurară
Atâtea treburi mult mai însemnate,
N-avui răgaz să mă-ngrijesc de toate.
Ci vino, tu, Egeu, şi tu, băiete,
Vreau să vorbesc cu voi mai pe-ndelete.
Iar tu, frumoasă Hermia, alege:
Ori îţi supui voinţei părinteşti
Voinţa ta, ori, de nu voieşti,
Vei fi jertfită după vechea lege,
Ce în Atena-i încă în fiinţă,
Şi-a cărei puternică sentinţă
Noi nu putem nicicum s-o îndulcim:
Sau intri-n schit, sau dormi în ţintirim.

Să mergem, Hippolyta mea! Egeu,
Demetrius, urmaţi alaiul meu:
Am trebuinţă să vorbesc cu voi
Asupra marilor serbări, şi-apoi
Purcede-vom aşa cum legea cere…

EGEU:

Supuşi noi te urmăm, şi cu plăcere!

//THEZEU, HIPPOLYTA, EGEU, DEMETRIUS ŞI OAMENII CURŢII IES.//

LYSANDER:

Ei, dar ce-ţi pălură trandafirii
Obrajilor?

HERMIA:

Din pricina mâhnirii
Că ochii mei, învăluiţi de nori,
Nu pot stropi aceste biete flori…

LYSANDER:

Vai, din mulţimea cărţilor cetite,
Din basmele ce-mi fură povestite,
Ştiu că iubirea când e-adevărată,
În cursul ei e-întruna tulburată
Şi foarte rare-s zilele-i senine…
De pildă-atunci când s-ar şti de toţi,
O mare deosebire între soţi
De naştere… Poţi plânge cu suspine

HERMIA:

Când cel iubit e mai prejos de tine!

LYSANDER:

Când, altădată, iar, nepotrivire
De ani…

HERMIA:

Când bătrâneţea se uneşte
Cu tinereţea, ce nenorocire!

LYSANDER:

Când unul din părinţi nu se-nvoieşte…

HERMIA:

O, chin din iaduri! Să-ţi alegi bărbat
Prin ochi străini…

LYSANDER:

Sau dacă s-a-ntâmplat
Ca doi ce se iubesc să se aleagă,
Războiul, boala, moartea, lumea-ntreagă,
Toţi împotriva lor acum se-ncheagă,
Făcând norocul lor fugar să piară
Ca sunetul, ca umbra sau ca visul,
Ca fulgerul ce-o clipă scânteiază,
Că nici n-apucă cineva să-l vază,
Să-i strige: „Stai!“ – şi e-nghiţit de-abisul
Întunecimii… Vai, aşa se duce
De repede tot ceea ce străluce!…

HERMIA:

Dar dac-aceasta-i voia sorţii rele,
Să îndurăm şi noi primejdii grele.
Ca toţi iubiţii, – noi s-avem răbdare,
Că nu-i pe lume-amor lipsit de chin,
De gânduri negre şi de-adânc suspin,
De dor, de lacrimi şi de griji amare!

LYSANDER:

Un sfat cuminte, Hermia. Ascultă:
Am o mătuşă cu avere multă,
Avută-n ani, săracă în copii,
Ea stă la şapte poşte de aci
Şi mă iubeşte ca pe-un fiu al ei.
În casa-acestei vrednice femei
Vom merge şi ne vom căsători;
Acolo nu ne poate urmări
Urgia vreunui jude din Atena…
O, Hermio, mi-eşti dragă! Te strecoară,
Din casa părintească, mâine seară;

Te-aştept în crângul unde cu Helena,
Frumoasa ta prietenă, te-aflai,
Întâia oară la o sărbătoare
A unei mândre zile-ntâi de mai!

HERMIA:

Lysander, jur pe arcul cel mai tare
Al lui Amor, pe agera-i săgeată
Cu vârful de-aur, pe cea mai curată
Şi albă porumbiţă a Cytherei,
Pe milostiva zână-a-mperecherii
Acelora ce se iubesc, pe-aleanul
Ce-o mistuia pe Dido, când vicleanul
Troian a părăsit-o, şi pe toate
Făgăduinţele de-amor sfărmate
Mai multe de bărbaţi ca de femei –
La miezul nopţii, mâine, vin unde vrei!

LYSANDER:

Te-aştept, iubito… Uite pe Helena!

//INTRĂ HELENA.//

HERMIA:

Bine-ai venit, frumoasa mea Helena!

HELENA:

Tu-mi zici frumoasă? Nu-mi mai zice astfel!
Tu eşti pentru Demetrius frumoasă,
Luceferi ochii tăi sunt pentru el
Şi vocea ta e mai armonioasă
Ca trilul ciocârliei, când păstorul
L-ascultă vesel, când dă-n verde-ogorul
Când vezi măceşul scânteind în floare
O! Dacă boala e molipsitoare,
De ce n-ar fi şi vraja frumuseţii?
Ţi-aş lua din ochi văpaia, nurii feţii
Şi armonia dulcelui tău glas.

Şi lumea, dac-ar fi a mea, te las
Pe-ntreaga lume să rămâi stăpână,
Demetrius al meu doar să rămână!
Învaţă-mă cum să-l privesc şi spune
Prin ce ascunse vrăji îl poţi supune,
Arată-mi taina frumuseţii tale…

HERMIA:

El mă iubeşte, chiar de-i fug din cale,
Deşi mă uit la el urât…

HELENA:

O, dacă
Aş şti cum să mă uit la el, să-i placă!

HERMIA:

Deşi-l gonesc şi-l cert, el tot mă cere…

HELENA:

Vai, plânsul meu nu are-acea putere!

HERMIA:

Deşi-i arăt dispreţ, el mă slăveşte…

HELENA:

Eu îl slăvesc, el mă dispreţuieşte.

HERMIA:

Ce-s vinovată eu dacă-i nebun!

HELENA:

O, de-aş putea şi eu la fel să spun!

HERMIA:

Ascultă, şi fii veselă, Helena:
Eu şi Lysander părăsim Atena.
Când pe Lysander-ntâi eu l-am văzut,
Ce paradis oraşul mi-a părut!
Şi vezi, aşa puternic e misterul
Amorului, că-n iad îmi schimbă cerul!

LYSANDER:

Cuvintele acestea nu te mint:
Când mâine, în oglinda apei clare
Îşi scaldă Hebe faţa ei de-argint,
Stropind câmpia cu mărgăritare,
Pe lângă zidul falnic al arenei,
Ne furişam prin porţile Atenei…

HERMIA:

Şi-n poieniţa unde amândouă,
Pe stratul de brânduşe plin de rouă,
Ne hodineam în dimineţi senine,
Mă va-ntâlni Lysander-al meu pe mine.
Pe urmă, întorcându-ne privirea
De la Atena,
Şi vom cuprinde totul din privire
Să căutăm cu grijă, în neştire,
Prieteni noi, tovărăşii străine…
Tovarăşă de-amor, rămâi cu bine,
Te las, şi facă-ndurătorul Joe,
Demetrius al tău să-ţi intre-n voie…
Lysander, nu uita… De-acuma, cată
Să ne lipsim privirea însetată
De dragoste, căci noaptea va veni.

//IESE HERMIA.//

LYSANDER:

Îmi ţin cuvântul, Hermia, să ştii!

//IESE PRIN DREAPTA.//

//HELENA SE ÎNDREAPTĂ SPRE PALAT, ÎN VREME CE CORTINA CADE.//

HELENA:

Cât poate fericirea să-i răsfeţe!
Nu-s mai prejos de ea în frumuseţe.

Dar ce folos? Demetrius nu se-ncrede
În ce ştiu alţii, ’n ce Atena vede.
Robit de ochii Hermiei se-nşală
Cum eu, robită lui, cad în greşeală.
Din tot ce-i josnic, găunos, din pleavă,
Iubirea făureşte-un chip de slavă.
Ea nu cu ochii vede, ci cu gândul.
Închipuindu-l orb, înaripându-l.
Pe Cupidon, ştim că smintită pripă
Stă-n ochii lui legaţi, pe-a lui aripă
Iubirea, ştim cu toţii că-i un copil;
Se-nşală şi orbecăie umil,
Precum ştrengarii care jură-n şagă,
Nimica de iubire nu o leagă.
Când n-avea ochii Hermiei în minte,
Mă amăgea-în potop de jurăminte.
Dar i-a simţit aprinsa ei văpaie,
Şi tot potopul s-a-nmuiat în ploaie.
Demetrius va afla din gura mea
Că mâine va fugi iubita sa.
Şi mâine-i va porni în căutare,
Aflând prin mine-această taină mare.
Mă voi alege doar că-l voi vedea,
Tot căutând-o pe rivala mea!

//IESE.//

Scena II

//ODAIE ÎNTR-O COLIBĂ. SEARĂ. SCENĂ-NGUSTĂ.
INTRĂ SNUG, BOTTOM, FLUTE, SNOUT, QUINCE ŞI STARVELIG.//

QUINCE:

Suntem toţi în păr?

BOTTOM:

Ar fi mai bine să-i strigi pe toţi, unul după altul, după listă.

QUINCE:

Iată-i, aci-s trecuţi toţi pe care i-am socotit destoinici să joace la reprezentaţia de gală ce-o dă înaintea ducelui şi-a ducesei, în seara de nuntă.

BOTTOM:

Mai întâi, cinstite Quince, povesteşte-ne subiectul piesei, apoi citeşte numele actorilor, şi pe urmă să ne apucăm de treabă.

QUINCE:

Piesa se cheamă: ,,Prea jalnica comedie şi
cumplita moarte a lui Pyram şi a Thisbeei“.

BOTTOM:

E un cap de operă, să mă credeţi, şi foarte hazlie. Acuma, Quince dragă, strigă pe actori după listă. Scumpi maeştri, nu vă-ngrămădiţi!

QUINCE:

Să răspundă fiteşcare! Nick Bottom, ţesătorul!

BOTTOM:

Aci. Spune-mi rolul pe care am să-l joc şi apoi vezi de altul.

QUINCE:

Dumneata, Nick Bottom, ai să faci pe Pyram.

BOTTOM:

Ce-i Pyram ăsta? Un amorez ori un tiran?

QUINCE:

Un amorez care se omoară foarte frumos din dragoste.

BOTTOM:

O, are să fie nevoie de ceva lacrimi ca să iasă bine rolul ăsta! De l-oi juca eu, n-am să cruţ deloc ochii adunării! Voi stârni o furtună de lacrimi, voi geme cumsecade… Cu toate că mai drag mi-ar fi să joc pe un tiran! Sunt în stare mai bine ca oricine să fac pe Herculea! E un rol ăsta în care toate se prăvălesc şi se duc de râpă!…

Dar stânca se prăvale
Sfărmând ce-i iese-n cale,
Răzbubuind în treacăt
Şi sparge orice lacăt,
Iar Phoebus peste unde
Cu caru-i strălucit
Ar vrea să se cufunde
În cruntul nesfârşit.

E frumos, hai?… Zi-i acum pe ceilalţi confraţi. Iată ce ton trebuie să ia Herculea sau un tiran oarecare; amorezul e mai dulceag, mai plângător…

QUINCE:

Francisc Flute, cârpaci de foale!

FLUTE:

Aci!

QUINCE:

Dumneata vei juca pe Thisbeea.

FLUTE:

Cine-i Thisbeea? Vreun cavaler rătăcitor?

QUINCE:

Nu; Thisbeea e domniţa pe care Pyram trebuie s-o iubească.

FLUTE:

Ba nu, zău, rogu-te, nu mă face să joc un rol de femeie, că uite, încep să-mi dea tuleiele…

QUINCE:

N-are a face; ai să joci cu mască şi-ţi vei subţia glasul cât vei putea mai tare.

BOTTOM:

Dacă pot să pun mască, lasă-mă pe mine să joc şi rolul Thisbeei! Am să-mi fac un glăscior îngrozitor de subţire:

,,Thisbea! Thisbea! Ah, Pyrame! Scumpul meu dulce! Thisbea ta, iubita ta Thisbea!“

QUINCE:

Nu, nu; dumneata ai să joci pe Pyram, şi dumneata, Flute, pe Thisbeea!

BOTTOM:

Bine, fie. Treci la altul.

QUINCE:

Robin Starveling, croitorul!

STARVELING:

Aici, Peter Quince!

QUINCE:

Robin Starveling, dumneata ai s-o joci pe mama Thisbeei. Tom Snout, tu vei fi căldărarul.

SNOUT:

Aici-s, Peter Quince!

QUINCE:

Dumneata ai să faci pe tatăl lui Pyram.
Eu însumi pe tatăl Thisbeei. Snug tâmplarul să facă pe Leul. În sfârşit, cred că am împărţit bine toate rolurile!

SNUG:

E copiat rolul Leului? Dacă da, dă-mi-l, te rog, să-l învăţ, că sunt cam greu de cap.

QUINCE:

N-ai nevoie să-l înveţi, n-ai decât să-l ragi.

BOTTOM:

O, lăsaţi-mă să joc şi eu rolul Leului! Aş răcni-n aşa fel, că aş răni toate inimile simţitoare! Aş răcni-n aşa fel, că ducele ar striga: ,,Bis răgetul! Bis răgetul!“

QUINCE:

Dacă ragi aşa fioros, te pomeneşti că faci pe ducesa şi doamnele ei să leşine de spaimă – şi-ar fi destul ca să ne

spânzure pe toţi.

TOŢI:

Şi spânzuraţi ar fi copiii mamelor noastre.

BOTTOM:

Fără doar şi poate, scumpi maeştri, dacă speriem damele, toate au să aibă un singur gând: să ne trimită la spânzurătoare! Dar eu pot să-mi prefac aşa de bine glasul, că voi rage gingaş ca o turturea când gângureşte. Voi răcni ca o privighetoare!

QUINCE:

N-ai să joci alt rol decât al lui Pyram.
Pyram ăsta e un om dulce la chip, ca un om pe care ţi-ar plăcea să-l întâlneşti
într-o lungă zi cu soare; un cavaler drăguţ şi nostim.

BOTTOM:

Bine, să-l joc. Dar ce fel de barbă s-ar potrivi mai bine cu rolul meu?

QUINCE:

Care ţi-o plăcea.

BOTTOM:

Aş putea să joc rolul ăsta cu o barbă în culoarea paiului, sau cu o barbă portocalie ca bronzul, sau cu o barbă de culoarea coroanei Franţei, galbenă de tot.

QUINCE:

Cele mai multe tivde de culoarea Franţei şi-au pierdut părul; vei juca deci şi tu fără barbă. Acum, scumpi maeştri, aveţi fiecare rolul vostru. Vă conjur, vă cer, vă poruncesc să le ştiţi până mâine seară şi să ne întâlnim cu toţii în poiana de lângă palatul ducal, la o leghe de oraş, am fi opăciţi de toţi gură-cască şi toată lumea ar afla de planul nostru. Eu acuma dau fuga să fac o însemnare de toate lucrurile ce ne trebuie pentru reprezentaţie. Vă rog să nu care cumva să lipsească vreunul.

BOTTOM:

Nu vom lipsi. Acolo putem să repetăm în toată voia.

Căutaţi să fiţi cu toţii la înălţime.

QUINCE:

Să ne-ntâlnim la stejarul ducelui.

BOTTOM:

Venim, venim, orice s-ar întâmpla!

//IES.//

Actul II

Scena I

O POIANĂ LÂNGĂ ATENA.

//INTRĂ PUCK DIN STÂNGA. O ZÂNĂ DIN CEALALTĂ PARTE.//

PUCK:

Hei, încotro, grăbite duh?

ZÂNA:

Rătăcitoare prin văzduh,
Peste ţarcuri şi grădini,
Peste mărăcini, hârtoape,
Peste gropi şi peste ape,
Trec plutind şi-ntrec în zbor
Globul lunii plutitor,
Şi stropesc cu rouă rece
Cercurile ce le lasă
Doamna zânelor când trece
Peste iarba de mătase,
Cu-ale sale jupâniţe,
Care-s ’naltele crăiţe,
Pe-ale lor fuste-aurite
Tu zăreşti aceste pete,
Sunt rubine, mult dorite
De şăgalnicele fete,
Pete care cu parfumul
Lor îmbălsămează drumul.
Dar merg să strâng vreo câţiva stropi de rouă,
S-anin de orice floare-o perlă nouă.
Hai, pleacă! Vine-aici crăiasa mea,
Cu-alaiul ei de zâne după ea.

PUCK:

Şi Craiul meu doreşte, mi se pare,
Să dea aici, la noapte, o serbare.
Fereşte-ţi pe stăpâna ta s-o vadă;
Căci Oberon e, ştii, pornit pe sfadă
Şi dornic e de răzbunare Craiul,

Fiindcă ea târăşte cu alaiul
Ca paj, pe-un drăgălaş prunc dolofan,
Răpit de la un rege indian.
Prunc de furat mai scump ea n-a avut,
Şi Oberon, gelosul, ar fi vrut
Să-l aibă printre scutierii săi,
Să-l poarte la vânat prin munţi şi văi…
Iar ea nu vrea cu niciun preţ să-l piardă,
Cu flori îl încunună şi-l dezmiardă,
Şi-l ţine lângă ea, cu mare dor…
Acum, de se-ntâlnesc la vreun izvor,
Sub licărul de stele în dumbravă,
Sau în hăţiş, s-apucă de gâlceavă
Şi se sfădesc şi hojma se defaimă
Că bieţii silfi se-ascund prin ghimpi de spaimă…

ZÂNA:

Sau chipul şi făptura ta mă-nşală,
Sau dacă-mi dau eu bine socoteală,
Eşti duhul hâtru căruia îi spun
Cei ce te ştiu ,,Robin-băiatul-bun“.
Nu eşti tu cel ce vâri pe fete-n boale,
Şi noaptea furi smântâna de pe oale,
Te-ascunzi în iţe şi încurci urzeala,
Faci morile să umble alandala?
Tot tu împiedici untul să s-aleagă,
Că biata gospodină ziua-ntreagă
Asudă în zadar şi unt nu iese;
Strici vinurile care fierb, şi-ades’
Înşeli pe călător şi râzi de el,
Pe-acel ce-ţi zice însă ,,Prichindel“,
Sau ,,micul Puck“ – pe-acela tu-l slujeşti
Şi chiar i-aduci noroc… Aşa-i că eşti
,,Robin-băiatul-bun, cel sclipitor“?…

PUCK:

Sunt Puck, băiatul bun, rătăcitor

Şi ca să-l fac pe Oberon să râdă,
Obişnuiesc să-mi iau o faţă hâdă.
Când, nechezând ca iepele, atrag
Pe hărmăsarul brudnic în huceag.
Măr copt mă fac adesea în cuptorul
Cumetrei, şi când vrea să ia ulciorul
Să beie, eu de nasul ei m-anin
Şi berea curge-în veştedul ei sân!
Ades', cea mai sfătoasă din bunici,
Când e rugată de nepoţii mici
Să spuie-un basm, mă ia drept scăunel
Cu trei picioare: vrea să stea pe el,
Atunci alunec, baba se trezeşte
Jos pe podele, blastămă, tuşeşte,
Iar toţi ceilalţi fac haz, se ţin de şale
De râd, pufnesc, strănută în basmale
Şi jură că de când sunt ei pe lume,
N-au pomenit aşa poznaşe glume!
Dar uite-l pe-Oberon. Adio, zână!

ZÂNA:

Ah, uite şi pe mândra mea stăpână!
Oh, dacă n-ar zări-o Craiul tău!…

//OBERON INTRĂ CU ALAIUL SĂU PRIN DREAPTA,
TITANIA CU AL EI, DIN STÂNGA.//

OBERON:

Aici, pe lună, ne-ntâlnim cam rău,
Titanio, semeaţo!

TITANIA:

Oberon!
Gelosul! Haidem, zâno, să fugim:
Doar am jurat să ocolesc pe veci
Tovărăşia şi-aşternutul său.

OBERON:

Nesocotito! Te grăbeşti să pleci?
Ce? Nu mai sunt eu oare soţul tău?

TITANIA:

Atunci eu s-ar cădea să-ţi fiu soţia,
Dar ştim că, părăsind împărăţia,

Tu zile-ntregi, sub chipul lui Corin,
Cântaşi pe fluier versuri de amor,
Culcat în al Philidei sân de crin.
De ce te-ntorci acum cu-atâta zor
Din India cu plaiuri depărtate?
Ori pentru mândra amazoană, poate,
Războinica-ţi ibovnică-ngâmfată
De care te topeai de dor odată,
Se mistuie pentru Thezeu de-amor
Şi-aduci belşug în căsnicia lor?

OBERON:

Cum de-îndrăzneşti, Titanio, să-mi faci,
Când ştim că pe Thezeu ce mult îl placi,
Mustrări, pe Hippolyta c-o iubesc?
Ai vrea cu orice preţ să-ţi amintesc
Că tu l-ai smuls, pe-o noapte înstelată,
De lângă Perigenia-nşelată
Atunci de el? Şi cine l-a împins
Să-şi calce jurământul dat, nestins,
Egleei, Ariadnei, Antiopei?

TITANIA:

De mine mai cutezi să te apropii?
Ca om gelos eşti foarte priceput!
Din toiul verii nu ne-am mai văzut…
Să ne jucăm zburdalnicele hore
Pe melodia harfelor sonore,
În văi, în lunci, în huciuri, la izvoare,
Şi nici pe ţărmul nisipos de mare.
Eoliane –, fără ca deodată
Tu să nu vii cu certurile tale,
Să nu ne tulburi veselia toată…
De-aceea, mânios pesemne, vântul
Că n-ascultăm la cântecele sale,
Sorbi din ape neguri otrăvite
Care-au făcut, acoperind pământul,
Şi cele mai nepricopsite gârle
Să rupă malul şi să se azvârle
Din albia umflată de trufie…
Zadarnic boii îndurat-au jugul.

Zadarnic omul îşi trudeşte plugul,
Căci putrezeşte grâul în câmpie
Pân’ce să prindă spic, şi e pustie
Păşunea, corbii-n cete nesfârşite
Se-abat pe câmpul plin de moarte vite…
Popicele în glod zac îngropate,
Potecile sunt părăsite toate
Prin lunci, prin luminişuri, prin poiene,
De nu le mai cunoşti din buruiene.
Şi-n nopţi de iarnă nu s-aud poveşti
Prin case, nici colinde la fereşti
Şi nimeni la petreceri nu se-ndeamnă…
De-aceea luna, peste ape doamnă,
Umple văzduhul, palidă de ciudă,
Cu ceaţă-mprăştiind răceala udă;
Şi timpurile anului se-ntoarnă
Anapoda pe crug: căci alba iarnă
Sărută roşii roze parfumate;
Pe capul nins, de tâmplele-mbrumate
Ale lui Crivăţ spânzură-o tiară
De ghiocei… Zglobia primăvară,
Senina vară, toamna-mbelşugată,
Zgârcita iarnă –, îşi schimbară toate
Veşmântul… Lumea-ncearcă-nspăimântată
Să le cunoască, însă nu mai poate
Nici după roadă, nici după culoare.
Şi-acest noian de zăpăceli şi rele
De unde crezi că izvorăşte oare?
Din certurile noastre, da, din ele,
Noi suntem vinovaţi de toate cele…

OBERON:

Îndreaptă-le, că-ţi stă doar în putere!
De ce-l jigneşti pe Oberon? Ce-i cere
Titaniei? Nimic, decât să-i dea
Un prunc pierdut, pe care dânsul vrea
Să-l facă paj de-cinste-al Curţii sale.

TITANIA:

Cât despre asta, Oberon, nici ale
Împărăţiei zânelor comori
Nu-mi pot plăti pe-acest copil din flori.
Cu maica lui eram ca şi o soră,
Şi-ades' în miresmata auroră
A Indiei, pe ţărmul lui Neptun
Cu perle vream cu ea să mă-încunun.
Stam, şi privind ades' cum de la maluri
Corăbii grele se-mbarcau pe valuri,
Făceam mult haz de albele vântrele
De vânt umflate, ce păreau că-s grele;
Atunci şi ea să-noate începea,
Cu pântecul rotund, făcând ca ele –
(Căci chiar p-atunci era şi dânsa grea
Cu pajul meu de azi)… Dar, muritoare,
Muri în ceasul chiar când l-a născut.
De dragul ei, l-am luat şi l-am crescut
Pe-acest copil, şi tot de dragul ei
Nu-l dau, că-mi este drag ca ochii mei!

OBERON:

Cât stai pe-aceste locuri?

TITANIA:

Ştiu şi eu?
Plec poate după nunta lui Thezeu.
De vrei să facem hora împreună,
Şi să ne vezi cum dănţuim în lună,
Rămâi cu noi; de nu, cu-atât mai bine…

OBERON:

De-mi dai băiatul, o să merg cu tine.

TITANIA:

Nu-l dau pe toată-mpărăţia ta!
Să mergem, zâne. Că, dac-am mai sta,
S-ar face sfadă.

//TITANIA CU SUITA EI PLEACĂ.//

OBERON:

Caută-ţi de cale!
Dar nu vei părăsi această vale
Mai înainte de-a-mi plăti ocara,
De nu ajung cumplit să mă răzbun.
Hai, vino, dragă Puck, băiatul bun.
Ţi-aduci aminte tu de ziua când
Stam noi pe-un promontoriu –, şi cântând
Veni acea sirenă pe-un delfin,
Un cântec dulce şi aşa de lin,
Că amuţi războinica fanfară
A mării, şi, desprinşi, alunecară
Vreo doi luceferi din înaltul zării,
Spre-a asculta cum cântă fata mării?

PUCK:

Mi-aduc aminte.

OBERON:

Tot atunci văzui
(Tu nu puteai să-l vezi), cu arcul lui,
Pe-Amor zburând între pământ şi lună,
Ţintind cu-un vârf aprins cu mătrăgună
Pe o vestală care sta pe tron.
Şi cum întinse arcul, Cupidon
Putea răni cu sprintena-i săgeată
O sută mii de inimi dintr-odată;
În casta rază-a lunei umezi însă,
Văzui săgeata lui de pară stinsă
Şi fata de-mpărat trecu senină,
Ca o fecioară gingaşă, străină
De dragoste… Dar eu atunci văzui
În care loc pică săgeata lui:
Căzu-n apus, pe-o mică buruiană,
Cu albe flori, dar de-a săgeţii rană
De-atuncea roşii… Fetele, la ţară,
Îi zic ,,năvalnic“. Du-te, aşadară,
Şi adă-mi-o. Ţi-am arătat-o o dată.
De picuri, la bărbaţi sau la femei,
Pe ochii lor închişi, când somnu-i fură,
Un strop din sucul fermecat al ei,

Se-ndrăgostesc de cea dintâi făptură
Pe care-o văd când se trezesc din somn…
Aleargă dar, îţi sunt stăpân şi domn,
Şi adă-mi fermecata buruiană
Ca fiara din adânc, leviatană,
Pe când străbate-oceanu-într-o clipită

PUCK:

Vreau să încing, în fuga mea zorită,
Întreg pământu-în patruzeci de clipe.

//PUCK IESE REPEDE.//

OBERON:

Voi iscodi, cu fragede aripe,
Titania în somn de-o fi culcată
Şi-atunci cu buruiana fermecată,
Pe-oricine-l va vedea la deşteptare,
Un leu, un urs, un taur, orişicare,
Un lup sau o maimuţă de-o zări,
Fără de margini s-o îndrăgosti.
… Stropind-o cu o altă buruiană,
Să-mi deie-atuncea pajul de pomană.
Dar cine vine? Eu sunt nevăzut,
Să aflu ce-şi vor spune, neştiut.

//INTRĂ DEMETRIUS ŞI HELENA DIN DREAPTA.//

DEMETRIUS:

S-a dus iubirea noastră. O poveste?
Cu Hermia, Lysander unde este?
Pe el îl voi ucide. M-a pătruns
Iubirea ei. În codru s-au ascuns,
Aşa mi-ai spus. Dar mintea-mi se destramă
De nu pot s-o găsesc, de bună seamă,
Pe Hermia… Tu, nu mă mai urma!

HELENA:

Dar nu pot să înfrâng iubirea ta!
Să nu-mi mai farmeci sufletul de dor
Şi n-am să-ţi mai păstrez atât amor.

DEMETRIUS:

Te-am cucerit? Nu ţi-am vorbit deschis?
Te-ncrezi degeaba într-al iubirii vis.
Nu te iubesc! Nu pot să te iubesc!

HELENA:

Mai mult în chipu-acesta te-ndrăgesc!
Îţi sunt, Demetrius, câinele de pază.
Mă baţi, şi simt în inimă o rază
De dragoste-înălţându-se spre tine.
Mă simt, de tine alături, foarte bine…
Chiar de mă baţi, chiar dacă mă loveşti,
Că te-nsoţesc, deşi nu mă iubeşti.
O! Lasă-mă să merg pe urma ta,
Chiar de m-ai bate, chiar de m-ai certa!
Mă lasă calea să ţi-o însoţesc,
Dar tot te voi găsi, căci te iubesc.
Un colţ din suflet vreau să-mi hărăzeşti,
Chiar dacă azi nu poţi să mă iubeşti.
Dar totuşi ţi-l cerşesc, să-l am şi mâine.
Mă rog de tine cum se roagă-un câine!

DEMETRIUS:

Nu cuteza mânia să-mi stârneşti,
Căci doar la ură tu mă ispiteşti.

HELENA:

Când nu te văd, de orişice mi-e silă!

DEMETRIUS:

Cum poate să se-ndure o copilă
Să iasă din cetate, urmărind
Pe-acel iubit de ea cu-atâta jind,
Dar care n-o iubeşte? Şi la noapte
Să-nfrunte doar primejdii, crunte fapte,
Primejduind, şi fără de temei
Comoara scumpă-a fecioriei ei?

HELENA:

Mi-e cinstea ta de pază-în orice fapte.
De tine-alături când mă văd în noapte

Văd ochii tăi scânteietori mereu:
Nu-i noapte, nici pustiu în jurul meu.
Mă simt alături de fiinţa-ţi dragă,
Şi pentru mine este-o lume-întreagă.
Nu-s singură, şi nici nu-s părăsită,
Când sunt de lumea-întreagă ocrotită.

DEMETRIUS:

M-ascund printre tufişuri, ca în gheare
Să te cuprindă aprigele fiare.

HELENA:

Nici sufletul de fiară nu-i hain
Ca sufletu-ţi, tăios cum este-un spin.
Hai, pleacă şi mă lasă, ca pe dos,
Legenda să se-ntoarcă: ruşinos
Apollo fuge, laş şi mişeleşte,
Iar Daphne peste tot îl urmăreşte.
Un uliu-i urmărit de-o turturică;
Iar biata căprioară, fără frică,
Spre tigrul fioros se năpusteşte:
De-avântul ciutei fiara se fereşte.

DEMETRIUS:

Nu stau să-ţi mai răspund la nerozii.
Hai, pleacă, ori altminteri vei păţi
În codru o năprasnică ocară.

HELENA:

Ţi-e inima cumplită şi amară:
În templu, în cetate-în toată ţara,
Batjocoreşti ce-am mai de preţ, comoara
Iubirii nesfârşite pentru tine.
Bărbatul se cuvine, prin suspine,
Să-şi urmărească tot mereu iubita.
Aicea eu mă simt nedreptăţită,
Căci îţi cerşesc, din inimă, iubirea,
Iar tu nu mi-ai păstrat nici amintirea.

//DEMETRIUS IESE.//

Te-oi urmări şi-oi face rai din iad,

Ucisă de cel drag de-o fi să cad.

//IESE.//

OBERON:

Ieşi din pădure, nimfă: să ştii bine:
Tu vei fugi de el, el, după tine!

//PUCK VINE DIN ADÂNCIME, CU O FLOARE MARE, ROŞIE.//

(LUI PUCK): Hai, vino, spiriduş rătăcitor!
Adus-ai floarea gingaşă de-amor?

PUCK

(I-O ARATĂ): Da, iat-o!

OBERON:

Pune-o-în locul singuratic.
Plin de mireasma cimbrului sălbatic,
Şi unde cresc crăiţele înalte,
Alături cu muşcatele învoalte.
Umbrit de-un rug cu-o-ntunecată floare
De trandafiri, de crini, de lăcrămioare.
Aicea, lin de zâne legănată,
Titania voioasă se desfată
În cuib înmiresmat de flori, ce bine
Se odihneşte-n nopţile senine!
Aicea-şi lasă smălţuita piele
Şopârla, pentru-o rochie cu inele.
Strai destul de larg să-mbrace
Pe-oricare dintre zânele acele.
Aici voi aştepta s-o ung pe gene
C-un strop din sucul astei buruiene,
Umplându-i ochii ei cu fel de fel
De năluciri nebune. Ia din el
Şi tu un strop, şi cată prin poiană
Pân’ ce-ntâlneşti o mândră-ateniană
De-un tânăr atenian înamorată,
De care el vrea cu-orice preţ să scape.
Mergi şi, când doarme, unge-l pe pleoape
Cu buruiana aceasta fermecată.
Dar să purcezi cu-atâta iscusinţă
Încât, fireşte, cea dintâi fiinţă

Pe care-o va zări, să fie ea.
Îl vei cunoaşte după-mbrăcămintea
Lui de-atenian. Fă tot ce-ţi spun, aşa
Ca el de dragul ei să-şi piardă mintea,
Precum ea şi-o pierdu de dragul lui…
Mă vei găsi aici mai înaintea
Cântatului. Mergi dar şi ia aminte!

PUCK:

Stăpânul meu feeric, vorba ta
Se va-mplini aidoma cum spui! (IESE.)

(OBERON SE ASCUNDE-N DREAPTA-N FAŢĂ ŞI STĂ LA PÂNDĂ.)

Scena II

//O ALTĂ PARTE A PĂDURII.
TITANIA VINE CU ZÂNELE EI DIN FUND, ÎN STÂNGA.//

TITANIA:

Acuma, zâne, cântecul şi hora!
Şi toate-apoi la rostul tuturora!
Toţi mugurii de viermi să-i curăţiţi
Să pară trandafirii străluciţi.
Să prindeţi prin dumbravă lilieci.
Şi să le smulgeţi aripile reci,
Croind uşor rochiţe pentru iele.
Şi pentru spiriduşi, la fel, din ele.
Siliţi şi cucuvaia să-şi ia zborul,
Cu ţipătu-i de rău prevestitorul.
Şi-acum legănaţi-mă domol
În cântecele voastre. Pân' mă scol
La muncă! Şi lăsaţi-mă să dorm!

//CÂNTECUL ZÂNELOR.//

ÎNTÂIA ZÂNĂ:

Şerpi vărgaţi, ţepoşi arici,
Salamandre verzi, plecaţi!
Doamna noastră doarme-aici,
Nu cumva s-o tulburaţi!

CORUL:

Nani, nani, dormi uşor!
Fie lin
Şi senin
Somnul tău,
Şi păzit de ceasul rău
Nani, nani, dormi uşor!

II

A doua ZÂNĂ:

Voi, bondari, ţânţari, uşor,
Negri cărăbuşi, tăceţi!

Voi, păianjeni ţesători,
Mergeţi, ţeseţi, unde vreţi!

CORUL:

Nani, nani, dormi uşor!
Fie lin
Şi senin
Somnul tău,
Şi păzit de ceasul rău
Nani, nani, dormi uşor!

ÎNTÂIA ZÂNĂ:

Una dintre noi veghează
Şi să stea aici de pază.

//ZÂNELE SE DUC ŞI DISPAR ÎN FUND. TITANIA DOARME ÎN STÂNGA, ÎN FAŢĂ.//

//INTRĂ OBERON ŞI SE APROPIE DE TITANIA, APĂSÂND FLOAREA PE PLEOAPELE EI.//

OBERON:

Când din somn vei tresări
Să-ndrăgeşti ce vei găsi:
Tigru, leopard, motan,
Urs, mistreţ ori şobolan,
Cât de prost ar fi şi-oricât
De sălbatic şi urât,
Drag să-ţi pice, cum îl vezi
Şi de doru-i să oftezi.

//PLEACĂ RÂZÂND PRIN STÂNGA, ÎN FUND.//

//INTRĂ LYSANDER ŞI HERMIA.//

LYSANDER:

Ai obosit de-atât amar de drum
Şi ne-am pierdut, iubita mea, cărarea.
Să ne culcăm, căci toate dorm acum,
Doar s-a lăsat de mult întunecarea.
Să poposim aicea în pădure,
Hai, Hermio, şi somnul să ne fure.

HERMIA:

Lysander dragă, fie-aşa cum zici,
Eu mi-am ales culcuşul meu aici,
Pe-acest răzor… Tu unde-ţi vei aşterne?

LYSANDER:

Aceste flori ne vor sluji de perne:

O inimă, un pat şi o credinţă!

HERMIA:

Nu te culca alăturea de mine,
Lysander, nu se cade… mi-e ruşine!

LYSANDER:

În tot ce-am spus e nevinovăţie:
Iubirea se rosteşte-aşa cum ştie.
Ni-s inimile strâns împreunate,
Şi nu te-îndemn, iubito, la păcate.
Avem în piept o singură credinţă,
Făcând din noi o singură fiinţă.
Îngăduie-mi alăturea de tine
Să mă întind, pe ierburi şi verbine.

HERMIA:

O, ce drăguţ împerechezi cuvinte!
Aş fi nebună de-aş fi vrut să spun
Măcar o clipă că Lysander minte!
Dar, scump Lysander, fii aşa de bun
Din dragoste, ca şi din curtenie,
Treci mai departe, dar nu mai departe
Decât o bună creştere desparte
Pe-un soţ de viitoarea lui soţie…
Adio, drag Lysander, noapte bună!
Dea cerul ca iubirea-ţi să n-apună
Decât când scumpa-ţi viaţă va apune…

LYSANDER:

Înalţ şi eu aceeaşi rugăciune:
Când nu te-oi mai iubi mă ieie Domnul;
Te înveşmânte-acum, în tihna-i, somnul.

HERMIA:

Ba, jumătate din urare cază
Pe ochii celui ce aşa-mi urează!

//AMÂNDOI SE CULCĂ ŞI ADORM.//

//PUCK INTRĂ PRIN FUND, ÎN STÂNGA.//

PUCK:

Prin pădure, peste tot,
Am umblat şi n-am găsit
Atenian afurisit
Pe ai cărui ochi să pot
Pune sucul meu vrăjit.
Noapte şi tăcere… Dar
Cine doarme-aci-n umbrar?
Cel de care îmi vorbi
Oberon că n-ar iubi,
Ticălosul, pe-ateniana!
Şi dincoace doarme dulce
Şi nenorocita de fată
Pe pământul ud şi rece!
Uite, n-a-ndrăznit, sărmana.
Lângă dânsul să se culce…
Ei, neghiobule ! Voi trece
Farmecul asupra ta,
Când te vei redeştepta,
Dragostea alunge-ţi somnul!
De pe ochi… Te vei trezi
Când eu nu mai sunt aci!
Căci mă duc să-mi caut Domnul!

//PLEACĂ PRIN MIJLOC ÎN STÂNGA.//

//INTRĂ DEMETRIUS ŞI HELENA, ALERGÂND.//

HELENA:

Opreşte-te, chiar dacă-ar fi să mor
De mâna ta!

DEMETRIUS:

De ce mă urmăreşti?
Ţi-am spus să pleci!

HELENA:

Vrei să mă părăseşti
Aci pe întuneric? O, fii bun!

DEMETRIUS:

Rămâi şi fă ce vrei! Atâta-ţi spun!

//PLEACĂ PRIN DREAPTA.//

HELENA:

Doar Hermia-i atât de fericită!
A dragostei statornică ispită,
Duios a mai cuprins-o! Ochii ei
Lucesc… De ce lucesc aşa de viu?
O, nu de focul lacrimilor, ştiu,
Că n-ar luci atunci mai viu ai mei?
Ce văd? Lysander zace la pământ!
E mort? Sau doarme? Rană nu zăresc,
Nici sânge… Nu rosteşte un cuvânt!
Deşteaptă-te, Lysander, de trăieşti!

LYSANDER (DEZMETICINDU-SE):

Iubita mea Helena! Înger sfânt,
Atâta de fermecătoare eşti!
Heleno, ah, ce străvezie eşti!
Cum toate se schimbară fără veste!
Văd inima-ţi, o văd prin sânul tău!
Demetrius ce face? Unde este?
Un nume-al unui om ce-i demn să cadă
Ca un mişel, străpuns de-această spadă!

HELENA:

O, taci, Lysander! Nu-l vorbi de rău!
Căci Hermia şi lui îi este dragă!
E îndrăgita sufletului tău,
Tu singur ai iubirea ei întreagă.
Nu poate fi un om mai fericit!

LYSANDER:

Cum pot să fiu, Heleno, mulţumit,
Că Hermia mă place? Nu! Mi-e silă
De timpul risipit cu-acea copilă
Nu Hermia –, Heleno, tu mi-eşti dragă!
Ce om ar sta la gânduri să n-aleagă
O porumbiţă-n locul unei cioare?
Voinţa noastră minţii se supune
Şi mintea mea abia acum îmi spune
Că tu eşti cea mai dulce din fecioare.
Oricare rod îşi are vremea lui…
Eu, până azi, prea tânăr, nu avui

O minte coaptă… Simţurile mele
Sunt azi desăvârşite, şi prin ele,
Stăpână pe voinţa, mintea mea,
Mă-ngenunchează azi în faţa ta
Şi-n ochii tăi mă face să citesc
Poveşti de-amor cum nu se mai găsesc
În cea mai mândră carte a iubirii!

HELENA:

Ah! m-aţi ursit, legi meştere-ale firii,
Să fiu batjocorită cu-orice preţ?
Vai, merit eu asemenea dispreţ?
Nu mi-e de-ajuns că nu pot căpăta
O vorbă bună, o privire-a lui,
Mă faci să-ndur şi ironia ta?
Te las. Mărturisesc, nu m-aşteptam:
Aşa se poartă-un cavaler de neam?
Se poate ca o fată părăsită
De dragul ei să fie osândită?
Şi luată-n râs într-astfel de-un bărbat?

//IESE.//

LYSANDER:

Ea pleacă… şi mă lasă fermecat.
Nici n-a văzut pe Hermia… O! Dacă
Nici eu n-aş mai vedea-o niciodată,
Chiar dacă e de mine-amorezată,
Şi mierea, cât de miere-i, ţi se-apleacă;
Cei care-ntr-o credinţă nu mai jură
Mai aprig decât alţii-i poartă ură,
Şi alţii te-or urî stinsă credinţă,
Dar ură ca a mea-i peste putinţă.
De-acum închin Helenei tot ce firea
Mi-a hărăzit ca daruri, viaţa toată
Mi-o voi jertfi să-i cuceresc iubirea!

//PLEACĂ PE URMA HELENEI.//

HERMIA:

Vai, ajutor, Lysander! Ajutor!
O, smulge acest şarpe-ngrozitor.
O, fie-ţi milă… Doamne, ce-am visat?
Mă vezi? De spaimă tremur toată încă!
Lysander dragă!… Se făcea că vine
Asupra mea un şarpe-nfricoşat
Că inima-mi cuprinde şi-o mănâncă,
Iar tu priveşti surâzător la mine,
La chinul morţii-n care eu mă zbat…
Lysander, unde eşti? Ce?… Ai plecat?
M-ai părăsit, Lysander?… Nu se poate!
Lysander dragă, te implor pe toate
Iubirile din lume!… Nu-mi răspunde?
Atunci, da, m-a lăsat… s-a dus… dar unde?
Se poate, vai, să-şi calce el cuvântul?
Merg să-mi găsesc iubitul sau mormântul!

//IESE.//

Actul III

Scena I

//ÎN PĂDURE. TITANIA DOARME.//

//INTRĂ QUINCE, SNUG, BOTTOM, FLUTE, SNOUT ŞI STARVELIG.//

BOTTOM:

Ei, suntem toţi în păr?

QUINCE:

Suntem în păr, suntem în păr! Şi iată un loc minunat pentru sindrofia noastră! Luminişul acesta verde va fi scena, iar în dosul mărăcinilor de colo, culisele – şi o să repetăm piesa înainte întocmai cum vom face-o în faţa ducelui!

BOTTOM:

Peter Quince!

QUINCE:

Ce e, zurbagiule?

BOTTOM:

Vezi că-n comedia aceasta a lui Pyram şi a Thisbeei sunt nişte lucruri care n-au să fie pe placul tuturor. Mai întâi, Pyram ăsta vrea să tragă spada şi să ucidă, ceea ce n-are să facă plăcere damelor, ce zici de asta?

SNOUT:

Pe legea mea, au să se sperie cumplit.

STARVELING:

Eu cred că am putea să tăiem măcelul de la urmă.

BOTTOM:

Ba nicidecum. Am aflat eu tertipul ca toate să meargă strună. Scrieţi-mi un prolog în care să se spună publicului că nu ne pricinuim nicio meteahnă lovindu-ne cu săbiile şi că Pyram nu se ucide cu adevăratelea. Şi ca toată lumea să fie împăcată, mai spuneţi acolo că eu, Pyram, nu sunt Pyram, ci Bottom, ţesătorul! Şi aşa scutim publicul de orice neplăcere!

QUINCE:

Bine, vom avea un prolog de felul ăsta! Şi va fi scris în stihuri de câte opt şi şase picioare.

BOTTOM:

Mai pune două, să fie opt şi opt.

SNOUT:

Dar nu credeţi că s-ar speria damele de leu?

STARVELING:

Ba se vor speria, de bună seamă.

BOTTOM:

Scumpi maeştri, gândiţi-vă bine. Să aduci, Doamne fereşte, un leu printre femei, e ceva grozav! Nu e pe lume fiară mai înfricoşată ca leul viu, şi cată să ţinem sama de asta.

SNOUT:

Să se scrie un alt prolog ca să se arate că nu e leu adevărat.

BOTTOM:

Da, şi cel care-l joacă să-şi spună numele şi să facă aşa ca să i se vadă faţa prin gura leului. Prin coama leului să vorbească. Să spună, de pildă: ,,DOAMNELOR!“ sau ,,FRUMOASELOR DOAMNE“ , sau ,,V-AŞ RECOMANDA“, sau ,,V-AŞ RUGA SĂ NU VĂ SPĂRIAŢI“, ,,SĂ NU TREMURAŢI. DACĂ V-AŢI ÎNCHIPUI CĂ SUNT LEU ÎN CARNE ŞI-N OASE, AŞ MURI DE NECAZ. NU SUNT AŞA CEVA. SUNT OM CA TOŢI OAMENII“. Şi aci să-şi dea pe faţă numele. Să spună răspicat: ,,SUNT SNUG, TÂMPLARUL!“

QUINCE:

Bun. Aşa să fie. Dar mai sunt două lucruri grele de făcut. Mai întâi, cum aduci, mă rog, luna-n casă? Ştiţi doar că Pyram şi Thisbeea se-întâlnesc noaptea pe lună?

SNOUT:

Dar va străluci luna în noaptea în care vom juca?

BOTTOM:

Un calendar! Un calendar! Căutaţi în almanah! Căutaţi luna! Găsiţi lumina lunei!

QUINCE:

Da, e lună mâine-seară.

BOTTOM:

Atunci n-aveţi decât să lăsaţi o fereastră deschisă în odaia în care jucăm. Luna va bate prin fereastră.

QUINCE:

Da. Sau unul din noi ar putea să intre în scenă cu o povară de mărăcini şi un felinar şi să spună că el desfigurează şi reprezintă Luciul Lunei. Alta la rând. Ne trebuie un zid în odaia cea mare, deoarece, după cum spune istoria, Pyram şi Thisbeea îşi vorbesc prin crăpătura unui zid.

SNOUT:

Nu vom putea nicicum să aducem co-geamite zid pe scenă. Ce zici de asta, Bottom?

BOTTOM:

Se poate prea bine ca cineva să facă Zidul. N-are decât să se mânjească cu puţin moloz şi tencuială, şi să-şi răsfire degetele uite aşa; prin deschizătura acestora vor şopti Pyram cu Thisbeea.

QUINCE:

Atunci, toate merg strună. Haideţi, staţi
jos, copii ai mamelor voastre, şi începeţi repetiţia. Pyrame, dumneata începi. După ce-ţi sfârşeşti tirada, treci după tufiş şi aşa fiecare la rândul său.

//APARE PUCK ÎN FUND, LA STÂNGA.//

PUCK:

Ce nătărăi! Să facă-atâta larmă!

De-abia a prins Crăiasa să adoarmă!
A! Teatru! Ia să-l fac pe spectatorul,
Şi de-oi avea prilejul, pe actorul!

QUINCE:

Hai Pyram! Tu, Thisbeea, înaintează.

BOTTOM:

Aceste flori atâta de greţoase…

QUINCE:

Graţioase! Graţioase…

BOTTOM:

Cu miresme graţioase,
Ca răsufletul tău, Thisbeea, dulce şi frumos miroase.
Dar auzi! Un glas acolo! Ce să însemneze oare? Stai! Opreşte-te o clipă. În curând voi reapare.

//IESE.//

PUCK (APARTE):

Un Pyram mai ciudat ca orişicare!

//IESE.//

FLUTE:

E rândul meu acuma? Să vorbesc?

QUINCE:

Fireşte. Ai priceput bine? El s-a dus numai să vadă ce zgomot a auzit şi se întoarce numaidecât.

FLUTE:

„O, preastrălucita Pyram, ca un crin de alb şi pal,
Şi mai roşu decât roza pe cotorul triumfal,
Cel mai falnic dintre tineri, mai drăguţ dintre evrei,
Şi fidel ca cel mai sprinten cal ce-n veci nu oboseşte,
Vin, Pyrame, la mormântul lui Nini de mă găseşte.“

QUINCE:

Mormântul lui Ninus, omule! Dar nu trebuie să spui asta

acum. E un răspuns al lui Pyram. Dumneata recitezi tot rolul dintr-o bucată, cu replici cu tot. Intră iar, Pyrame, dumneata începi la: … „cal ce-n veci nu oboseşte…“.

FLUTE:

Uf! „… Şi credincios ca cel mai sprinten cal ce-n veci nu oboseşte…“

//PUCK SE-NTOARCE. BOTTOM VINE CU EL, PURTÂND PE UMERI UN CAP DE MĂGAR.//

BOTTOM:

„Dac-aş fi frumos, Thisbeo, aş fi tot numai al tău…“

QUINCE:

Grozăvie! Minune! Drace, suntem toţi fermecaţi! Scumpi maeştri, să fugim! Ajutor!

//IES TOŢI, AFARĂ DE BOTTOM.//

PUCK:

Acum vă iau la goană şi la joc!
Prin tufe, bălţi, la vale şi la deal,
Prin bunget şi prăpăstii, şi în orice loc
M-oi face când un câine, când un cal,
Când porc, când urs fără de cap, când foc,
Şi mormăi, grohăi, rânchez, ard
Ca urşii, porcii, câinii, caii, focul!

//IESE.//

BOTTOM:

Oare de ce fug ei de mine? Au pus la cale vreo păcăleală ca să mă sperie?

//SNOUT SE ÎNTOARCE.//

SNOUT:

Vai, Bottom, eşti preschimbat de tot. Ce văd pe gâtul tău?

BOTTOM:

Ce să vezi? Ia, un cap de măgar! Pe-al dumitale, nu-i aşa?

//QUINCE SE ÎNTOARCE.//

QUINCE:

Zeii cu tine, Bottom. Zeii cu tine! Te-au preschimbat!

//PLEACĂ.//

BOTTOM:

Acum înţeleg eu şiretenia lor. Vor să facă din mine un măgar, ca să mă sperie, dacă s-ar putea. Dar n-am să plec de-aici, uite-aşa. Am să mă plimb în sus şi-n jos, ca să vadă ei că nu mi-e frică.

//CÂNTĂ.//

Mierloiu-n negru înveşmântat,
Portocaliu la cioc,
Şi sturzul meşter la cântat,
Vrăbioiul la joc…

TITANIA (DEŞTEPTÂNDU-SE):

Ce înger mă deşteaptă dintre flori?

BOTTOM (CÂNTÂND):

Vrăbietele şi cinteza,
Cristeiul, cucul sur…
Ce bărbăţel ar cuteza
Să-i afle vreun cusur
Şi-ntr-adevăr, cine-ar putea să-şi pună mintea cu o pasăre aşa de smintită, când îţi strigă în faţă: cucu!

TITANIA:

Mai cântă, muritor frumos, mai cântă
Cântarea ta auzul mi-l încântă
Şi ochii mi-s orbiţi de-a ta făptură!
M-ai cucerit la cea dintâi vedere
Şi inima mea dornică îmi cere
Să-ţi jur că te iubesc peste măsură!

BOTTOM:

Pare-mi-se, doamnă, că nu prea ai cuvânt
să-mi vorbeşti astfel; dar la drept vorbind, mintea şi

dragostea nu prea fac tovărăşie-n ziua de astăzi. Vedeţi că mă pricep la glume când vreau.

TITANIA:

Eşti înţelept pe cât eşti de frumos!

BOTTOM:

Asta nu. Nu-s nici una, nici alta. Dar de-aş avea destulă înţelepciune să pot ieşi din pădurea aceasta, aş fi destul de înţelept ca să mă folosesc de ea!

TITANIA:

O, nu dori să pleci de lângă mine,
Chiar fără voia ta, să ştii, te voi reţine.
Eu sunt din altă lume, sunt din ţara
În care înfloreşte primăvara,
Şi uite! Te iubesc! Cu mine vei rămâne…
Vei fi slujit de ceata mea de zâne
Ce-ţi vor aduce perle din abisuri,
Şi-ţi vor cânta când, desfătat de visuri,
Vei adormi pe aşternut de flori
Şi te voi face apoi să nu mai mori,
Asemenea cu duhul din văzduh.
Să vină-ncoace fiecare duh!
Veniţi, Măzăriche, Tort-de-Păianjen, Molie şi Bob-de-Muştar!

//MĂZĂRICHE, TORT-DE-PĂIANJEN, MOLIE ŞI BOB-DE-MUŞTAR INTRĂ PE LA MIJLOC ÎN STÂNGA.//

MĂZĂRICHE:

Şi eu!

Tort-de-Păianjen:

Şi eu!

MOLIE:

Şi eu!

BOB-DE-MUŞTAR:

Şi eu!

TOŢI:

Ce vrea stăpâna?

TITANIA:

Purtaţi-vă frumos cu-acest străin,
Jucaţi sub ochii lui şi faceţi tumbe
De stă pe loc sau vrea să se preumble;
Aduce-ţi-i smochine din pădure,
Căpşuni şi struguri purpurii şi mure,
Prădaţi de miere harnicele-albine,
Alcătuiţi lumânărele mici
Din ceara care-o poartă prin stupine
Şi-aprindeţi-le de la licurici
Spre-a-i lumina când doarme ori se scoală.
Umbriţi-i ochii cu albe-aripi de fluturi,
Ferindu-i de-ale lunii reci săruturi,
Şi fiecare-n faţă-i să se închine
Cu toată cinstea ce i se cuvine!

MĂZĂRICHE:

Slavă ţie, muritorule!

Tort-de-Păianjen:

Slavă!

MOLIE:

Slavă!

BOB-DE-MUŞTAR:

Slavă!

BOTTOM:

Din toată inima vă mulţumesc, domnişorii mei, binevoiţi, vă rog, să-mi spuneţi cum vă cheamă?

ÎNTÂIUL SPIRIDUŞ:

Tort-de-Păianjen!

BOTTOM:

Aş dori să fac cunoştinţă mai de aproape, musiu Tort-de-Păianjen! Dacă m-oi tăia cumva la deget, am să apelez la mata. Numele matale, cinstite domnişorule?

AL DOILEA SPIRIDUŞ:

Măzăriche!

BOTTOM:

Spune-i, mă rog matale, salutări din parte-mi doamnei Păstaie, mama mătăluţă, şi lui co-nu' Vrej, tatăl mătăluţă. Acum scarpină-mă puţin la ceafă, musiu Măzăriche! Aş dori să facem cunoştinţă mai de-aproape. Numele dumitale, domnişorule?

AL TREILEA SPIRIDUŞ:

Bob-de-Muştar!

BOTTOM:

Scumpe Bob-de-Muştar, cunosc răbdarea matale. Uriaşul Roastbeaf a-nghiţit ca un mişel o sumedenie din fameliunea dumitale. Amabilitatea matale, te asigur, mi-aduce lacrimi în ochi. Doresc să facem cunoştinţă mai de-aproape şi cu mătăluţă, scumpe Bob-de-Muştar!

TITANIA:

Veniţi acum şi-l duceţi la culcare!
Scăldată-n lacrimi însă luna-mi pare,
Şi când ea plânge, florile plâng toate
De jalea vreunei fete înşelate!
Un farmec lege-i limba şi-l adoarmă!
Purtaţi-l lin de tot şi fără larmă!

//IES TOŢI.//

(TOŢI INTRĂ SUB UMBRARUL CE SE DESCHIDE ÎN FUNDAL. RAZE DE LUNĂ VERZI, ROŞII ŞI VIORII SE AMESTECĂ-NTRE ELE. CÂND AU INTRAT CU TOŢII, UMBRARUL SE ÎNCHIDE.)

Scena II

ÎN ALTĂ PARTE A PĂDURII.

//INTRĂ OBERON.//

OBERON:

Ce dornic sunt să ştiu cum s-a trezit
Titania din somn; şi ce făptură
Privirea ei întâi şi-întâi i-o fură,
Şi ea pe loc de ea s-a-îndrăgostit.

//PUCK VINE DIN FUND.//

Zburdalnicul meu crainic iscusit
Soseşte-n zbor, să spună ce ispravă
A potrivit, cu duhu-i ascuţit,
Şi ce s-a petrecut aci-în dumbravă.

PUCK:

Stăpâne, preafrumoasa ta Titanie
S-a-îndrăgostit, iertaţi, de o dihanie.
Pe când dormea-n culcuşul ei aici,
O şleahtă de meşteşugari calici,
Bieţi derbedei ce-abia câştig-o pâine,
Prin cârciumile Atenei, de-azi pe mâine,
S-au adunat, vezi Doamne, să repete
O comedie ce-au de gând s-o joace
În seara nunţii ducelui Atenei.
Cel mai nerod, podoaba astei cete
De nătărăi, acela care face
Pe Pyram, intră la sfârşitul scenei
Aci-n tufiş, pe câteva minute…
Eu prind prilejul şi pe umeri, iute,
I-aplic un drăgălaş cap de măgar…
Nu peste mult, comediantul meu,
Vrând să răspundă Thisbeei, intră iar.
Dar când îl văd cum îl schimbasem eu,
Ca lişiţi când presimt un păsărar
În ascunzişul lui, mai bine-aş spune
Că-s ciori ce umplu de croncănituri
Şi mătură văzduhu-n zbor, nebune
La zgomotul unei detunături,

Aşa o iau înspăimântaţi la goană,
Mâncând pământul bunii mei prieteni.
Eu, după ei, şi-i fugăresc o toană
Prin mărăcini, ciulini, hăţişuri, cetini
Şi-n spaima lor îi fac să vadă-n toate
Şi pretutindeni duhuri necurate.
Să dea din colţ în colţ şi-n crengi să-şi lase
Fâşii întregi din straiele soioase,
Pe când iubitul Thisbeei îl aşteaptă
Pe tânărul acela cu dispreţ,
Nebănuind ce s-a-întâmplat cu ei.
Titania atunci se redeşteaptă
(Precum era de aşteptat) şi-astfel
Zări şi îndrăgi pe-acest măgar.

OBERON:

E mai frumos de cum crezusem, dar
Pe tânărul acela din Atena
L-ai fermecat cu sucul, cum ţi-am spus?

PUCK:

O, da, pe când dormea în iarbă dus
Alăturea de el dormea şi fata,
Când s-o trezi o va vedea –, şi gata!

//ÎN VREME CE INTRĂ HERMIA URMATĂ DE DEMETRIUS, OBERON A INTRAT, ÎMPREUNĂ CU PUCK, DUPĂ UN TUFIŞ, ÎN STÂNGA, ŞI OBSERVĂ TOTUL.//

OBERON:

Taci! Uite-l pe-atenian. El vine-acu’.

PUCK:

Pe fată-o recunosc, pe tânăr, nu!

DEMETRIUS:

De ce m-alungi cu-atâta duşmănie?

HERMIA:

Îţi voi păstra o aprigă mânie.
Ar trebui să fiu mai rea: mă tem
Că voi avea prilej să te blestem.
O, dacă l-ai ucis pe când dormea
Pe scumpul meu Lysander, nu-ţi rămâne
Decât să stingi acum şi viaţa mea!
Căci soarele la scumpa-i zi nu ţine
Mai mult ca el la Hermia-i iubită!
Putea el să mă lase adormită?
Nu, niciodată! Tu mi l-ai răpus.
Cum mă priveşti aşa răpus şi dus
Îmi pari un ucigaş.

DEMETRIUS:

Ba un ucis,
Că tu, neîndurato, mi-ai trimis
Săgeata morţii-n inima-mi zdrobită!
Şi totuşi, ucigaşa mea iubită,
Cum străluceşti ca falnica Cytheră
Acolo sus, în luminoasa-i sferă!

HERMIA:

Ce-i cu Lysander? Unde e? Răspunde!
O, bunule Demetrius, spune-mi, unde?

DEMETRIUS:

La câini l-aş azvârli, cu mulţumire!

HERMIA:

În lături, câine, căci mă scoţi din fire!
Şi feciorescu-mi cumpăt. L-ai răpus?
Atunci te blestem: te urăsc nespus.
Şi tu din lumea omului, de-a pururi.
De mi-ai ucis iubitul adorat
Pe veci de veci tu fi-vei blestemat!
Oh, spune-odată, fără înconjururi,

De dragul meu curatul adevăr!
I-ai fi atins măcar un fir de păr
De nu-l găseai dormind! Nu, tâlhăreşte,
L-ai omorât în somn. Ce mai ispravă!
Năpârca n-are colţi mai plini de-otravă
Ca tine, şarpe târâtor!

DEMETRIUS:

Opreşte!
De unde poţi avea aşa prepus?
Că pe Lysander eu l-aş fi răpus?
El, pe cât ştiu, întreg şi teafăr este!

HERMIA:

E teafăr, zici? Ah, poţi să-mi dai vreo veste?

DEMETRIUS:

Şi de-aş putea, m-aleg cu vreo răsplată?

HERMIA:

Cu-aceea ca de-acuma niciodată
Să nu ne mai vedem, şi de-i în viaţă
Sau mort Lysander, să-mi lipseşti din faţă!

//IESE PRIN FUND, LA STÂNGA.//

DEMETRIUS:

S-o urmăresc ar fi zadarnic chin,
Mai bine stau şi m-odihnesc puţin.
Povara suferinţei e mai grea,
Când somnul uită vama să şi-o ia,
Dar poate, de-l aştept, tot va să vină
Să-mi împrumute-o clipă de hodină.

//SE CULCĂ ÎN DREAPTA ŞI ADOARME.//

OBERON (INTRĂ DIN NOU):

Puck, ce-ai făcut?
Ai încurcat-o, Puck.
Ai folosit greşit vrăjitul suc,
Schimbând prin lipsa ta de chibzuinţă
Iubirea-adevărată-n necredinţă.

PUCK:

Aşa stă scris, ca pentr-un credincios
Să-şi calce mii de alţii jurământul!

OBERON:

Mergi în hăţiş, mai repede ca vântul,
Cutreieră-l şi află pe Helena.
Pe-aceea frumoasă fată din Atena
Ce plânge şi se zbuciumă amar,
De tânărul acela înşelată…
Mergi şi ad-o printr-o vrajă-aci la mine.
Eu-l voi vrăji pe dânsul, până vine.

PUCK:

Plec, zbor mai abitir ca o săgeată
Din arcul celui mai dibaci tătar!

//IESE.//

OBERON:

Floare, care-ai sângerat,
Amor când te-a săgetat,
Sucul tău pe ochi i-l pui
Să-i apară draga lui
Cum străluce sus, în cer,
Venus plină de mister!
Când te vei redeştepta
Şi la ea te vei uita
S-o implori, s-o rogi, s-o ceri
Şi să mori de dragul ei!

//PUCK SE REÎNTOARCE.//

PUCK:

Crai al zânelor, priveşte
Pe Helena cum soseşte!
Tânărul de mine uns
Îi cerşeşte un răspuns.
Ce nebuni, ah, uneori
Sunt sărmanii muritori!

OBERON:

Larma lor l-o deştepta,
Dragostea-i se va schimba.

PUCK:

Şi-amândoi o vor peţi
Până când vor ameţi.
Când se-ntâmplă vreun bucluc,
Bine mai petrece Puck!

//MERGE ÎN STÂNGA. INTRĂ LYSANDER ŞI HELENA.//

LYSANDER:

Poţi crede că batjocura se-mbracă
În lacrimi? O, de ce n-asculţi ce spun!
Nu vezi că plânsul glasul mi-l înecă,
Azi, când îţi jur că te iubesc nebun?
Aşa rostite-asemeni jurăminte
Sunt sincere. Cum poţi să crezi că minte
Acela care-n faţa ta se-nchină
Ca robul care-ntâmpină-o regină?

HELENA:

Din ce te-ascult, te cred tot mai puţin.
Nu pot să cred aceste jurăminte,
Căci Hermiei i le spuneai ’nainte
Nu mie, jurămintele aceste?
Ce vrei să fac, la rândul meu, cu ele,
Când văd că sunt atât de uşurele,
Mai mincinoase chiar ca o poveste?

LYSANDER:

Când o-îndrăgeam pe ea, am fost smintit.

HELENA:

Erai smintit, şi-acuma eşti orbit!

LYSANDER:

Demetrius e-ndrăgostit de ea
Şi nu de tine; poţi să fii a mea!

DEMETRIUS (DEŞTEPTÂNDU-SE):

Helenă! Zână! Nimfă! Vis! Minune!
Cu ce s-asemui ochii-ţi limpezi, spune!
Pe lângă ei e tulbure cristalul
Şi buzele ce-ar ruşina coralul
Par două gemene cireşe coapte!
Omătul de pe Taurus în zare
Mai negru decât corbul mi se pare,
Când braţul tău cel alb se-nalţă-n noapte!
Îngăduie-mi să pun pe alba-ţi mână
Acest sigil al fericirii, zână.

HELENA:

Vai! Ce ispravă! Ce frumos vă şade
Să râdeţi, să vă bateţi joc de mine!
O, de-aţi avea cât de puţin simţire
M-aţi fi cruţat de-această umilire!
Nu vi-i de-ajuns că mă urâţi şi vreţi
Să-adăugaţi la ură şi dispreţ?
O, dac-aţi fi voi oameni, v-ar fi milă
De-o inimă sărmană de copilă
Şi n-aţi glumi cu-asemeni jurăminte
Şi vorbe seci, când ştiu de mai-nainte
Cât mă urâţi,
De dragul Hermiei vă înfruntaţi
Şi haz de mine-a face v-aţi prins fraţi.
Halal ispravă! Prea frumos vă şade
Că mă urâţi! Frumos de tot vă şade.
E faptă demnă de-oameni cumsecade
Să-şi bată joc de-o fată şi s-o facă
Să plângă-amar, doar ei ca să petreacă?

LYSANDER:

Demetrius, fii sincer, tu iubeai

Pe Hermia: ţi-o dau, poţi să ţi-o iei,
În schimb, îmi lasă mie pe Helena;
Nicio fecioară nu-i atât de dragă
Şi nu va fi un om pe lumea-ntreagă
Mai fericit ca mine la Atena!

HELENA:

O, ticăloşii! Cum îi rabdă firea?

DEMETRIUS:

Voi fi, iubito, dar s-a dus iubirea
Ca un pribeag ce-şi vede rătăcirea
Şi se întoarce iar la scumpa-i ţară,
Aşa mă-ntorc eu la Helena iară,
Spre-a rămânea la ea de-aci-nainte.

LYSANDER:

O, nu-i adevărat! Heleno! Minte!

DEMETRIUS:

Ia seama la ce spui, să nu plăteşti
Prea scump aceste vorbe nebuneşti.
La Hermia priveşte! Mergi la ea!

//INTRĂ HERMIA PRIN STÂNGA.//

HERMIA:

O noapte-în codru! Fericirea mea!
Prin beznă, noapte, ne-agereşti urechea,
Chiar dacă ochii îşi slăbesc perechea.
Urechea mea ţi-a prins, Lysander, glasul
Şi-i mulţumesc… Cum te-ai făcut, Lysander, nevăzut?

LYSANDER:

N-am mai rămas, fiindcă n-am mai vrut.

HERMIA:

Lysander totuşi cred că trebuia
Să mai rămână.

LYSANDER:

Nu-i îngăduia
Iubirea să rămână. Da, iubirea
Helenei care-întrece-n strălucirea
Acestei mândre nopţi de stele plină
Şi-ntunecă toţi ochii de lumină.
De ce mă cauţi dar, când vezi prea bine
Că ura m-a făcut să fug de tine?

HERMIA:

O, nu se poate să gândeşti aşa!
(De-aceasta are Hermia de ştire.)

HELENA:

Şi ea-i amestecată-n uneltire!
Pricep acuma. S-a-învoit şi ea,
Să facă haz pe socoteala mea!
O, Hermia, te-ai înţeles cu ei,
Ingrato! Asta nu-i prietenie!
Nu-i demn de-o fată! Este-o mişelie!
Când stam de taină oare ai uitat
Şi ne legam surori, cu gând curat?
Când clipele erau nesuferite
Căci ne păreau că zboară prea zorite?
Şi ne despart? Frumoase şcolăriţe,
Ne giugiuleam ca nişte porumbiţe
Şi la gherghef brodam aceeaşi floare,
Iar cântecele noastre răpitoare
Ne înfrăţeau mai mult… şi se părea
Un singur glas că, dulce, le rostea.
Şi mâinile, şi cântul, se-mpleteau,
Şi, cu iubire, se împerecheau,
Ca două dulci cireşe pe-o codiţă
Ca două boabe pe-un lăstar de viţă.
O inimă în două trupuri doar,
Şi două scuturi doar pe un pieptar:
Deasupra lor, o singură coroană.
Cum ne jucam, voioase, în poiană?

Prietenia noastră s-a-încheiat?
Ce ne-a unit e astăzi spulberat?
Vrei să-ţi baţi joc de mine, surioară?
Ceea ce faci nu-i vrednic de-o fecioară!
Şi nici prietenos. Orice copilă
Ar osândi ceea ce faci, în silă,
Văzând cum cu flăcăii împreună
Îţi faci de râs prietena mai bună.

HERMIA:

Ce pătimaşe vorbe: în necaz
Le spui când crezi că fac de tine haz.

HELENA:

N-ai pus tu pe Lysander să se-nchine
În faţa mea, ca rob, unei regine?
Şi lui Demetrius, care mă privea
De sus, şi-mi răspundea cu vorbă rea,
Să-mi spună nimfă, şi să mă numească
Divină, zână, rază şi cerească?
De ce vorbeşti aşa unei femei
Pe care o urăşti? Pentru ce-i
Lysander dârz cu tine, dacă nu
L-ai pus la cale dinainte tu?
N-am haruri, cum ai tu, şi nici noroc,
Şi nimenea nu m-a iubit cu foc
Cum eşti iubită tu. Şi-mi este silă
Că, dacă sunt iubită, sunt de milă.

HERMIA:

Stau şi te-ascult tot mai nedumerită.

HELENA:

Ah, da! Prefă-te! Arată-te smerită!
Aşa! La spate, faceţi-vă semne!
Dispreţul împotriva-mi să vă-îndemne.
Aţi pus la cale-un joc mârşav, dar jocul,
Îmi pare rău, dar nu-şi prea află locul.
Pe socoteala mea vă faceţi semne!

Dacă-aţi avea în voi simţiri mai demne
De cinste, şi o umbră de ruşine,
N-aţi face-o ţintă-a glumelor din mine.
Vă las! Greşeala tot a mea-i, în parte;
Prin depărtare, dacă nu prin moarte,
Am s-o răscumpăr…

LYSANDER:

Draga mea Helenă!
Îmi pari frumoasă cum e o sirenă!
Icoana ta în inimă-mi luceşte
Şi inima-mi năprasnic te iubeşte!

HELENA:

Frumos!

HERMIA:

Lysander, dragă, las-o-n pace!

DEMETRIUS:

Şi dacă rugăminţile n-ajută,
O voi sili.

LYSANDER:

Cu sila n-o vei face
Să te asculte, şi de-o ameninţi
N-obţii mai mult decât prin rugăminţi!
Pe tine te iubesc, Helena mea!
Din minţi mă scoate frumuseţea ta.
Îţi dăruiesc viaţa mea întreagă,
Pe-acel ce-ar spune cum că nu-mi eşti dragă
Cu sabia sunt gata să-l silesc
Şi dragostea să mi-o adeveresc.

DEMETRIUS:

Îţi jur că te iubesc ca el mai mult!

LYSANDER:

Cu sabia s-o juri, ca să te-ascult!

DEMETRIUS:

Sunt gata!

HERMIA:

Cum? Lysander, sunt uimită!

LYSANDER:

Să pleci de-aici, ţigancă afurisită!

DEMETRIUS:

A! Face pe grozavul! Să mă-înfrunte
El nu va cuteza, în lupte crunte.
Doar face pe viteazul! E fricos!
Doar faţă de fecioare e fălos!

LYSANDER (HERMIEI):

Mai du-te şi te spânzură, pisică!
Nu te măsori şi tu cât eşti de mică?
Hai, du-te şi aruncă-te în gârlă,
Să nu mă scutur ca de o şopârlă!

HERMIA:

Ce ţi-a venit într-astfel, dintr-odată?
Îţi e, desigur, mintea tulburată,
Iubirea mea!

LYSANDER:

Iubirea ta! Ţiganco! Haide, piei!
Iubirea ta o vei primi, cât vrei!
O vei sorbi, bezmetică licoare!

HERMIA:

Glumeşti, dar gluma ţi-e îngrozitoare!

HELENA:

Îngrozitoare ca şi gluma ta!

LYSANDER:

Cu sabia acum ne vom lupta, Demetrius…

DEMETRIUS:

Să-mi dai în scris, pecete,
Căci văd că te-ai legat de două fete…

LYSANDER:

Ce vrei? Pe asta chiar vrei s-o omor,
S-o bat, s-o schilodesc îngrozitor?
Chiar de-o urăsc, nu pot să-i fac vreun rău.

HERMIA:

Mai rău decât să mor de dorul tău
Nu poţi să-mi faci! Nu-s Hermia? Nu eşti

Lysander? Nu spuneai că mă iubeşti?
Spuneai că sunt frumoasă… Şi acum
Mă părăseşti la mijlocul de drum!
Mă faci să cred – ferească Dumnezeu –
Că numai te-ai jucat cu dorul meu!
Că dragostea ţi s-a împletit cu gluma!

LYSANDER:

Nu vreau să te mai văd în veci,
de-acuma.
Poţi să te-întorci pe uliţele Atenei:
Eu te urăsc şi mă închin Helenei.

HERMIA (HELENEI):

A! Prefăcuto! Vierme-ascuns în floare!
Ai vrut să-mi furi norocul, vrăjitoare,
Şi ai venit în noaptea-aceasta-anume
Să mă lipseşti de ce-am mai scump pe lume?

HELENA:

Frumos de tot îţi stă! Nu ţi-e ruşine?
Sileşti tu astfel buzele-mi blajine
Să-ţi zvârle vorbe aspre şi amare?
Tu, păpuşico…

HERMIA:

Vrei să mor de ciudă?
Pricep acum: eşti ’naltă, eu sunt mică.
În ochii lui eşti o prăjină lungă.
Numai să ştii că nu-s aşa pitică
Şi unghiile mele pot să-ajungă
Să-ţi scoată ochii…

HELENA:

Haide, încetaţi

Cu glumele. Mai bine mă-apăraţi,
Căci eu nu sunt şi nici nu pot fi rea:
Eu n-am o fire aprigă ca ea.
Sunt gingaşă şi n-am puterea-n braţe.
Vă rog să n-o lăsaţi să mă înhaţe,
Deşi, precum vedeţi, ea e mai mică.

HERMIA:

A! Iar mă faci, Heleno, mititică!

HELENA:

Nu, Hermio, cu mine nu fi rea,
Eu te-am iubit mereu, iubita mea.
Şi singura mea vină-i că prin mine,
Demetrius aflat-a despre tine
C-ai părăsit Atena; şi astfel
În codru, din iubire pentru el,
L-am urmărit şi eu. El m-a certat,
Cu vorbe grele-apoi m-a alungat,
Cu pumnii lui a vrut să mă măsoare,
Şi pân’ la urmă, chiar să mă omoare!
Ah! Patima iubirii, nebunească,
Aş vrea s-o duc la casa părintească.
Nici n-am să vă urmez, de-acum ’nainte:
Vedeţi cu toţii că-s copil cuminte.

HERMIA:

Hai, pleacă-odată! Cine te opreşte?

HELENA:

Iubirea doar aici mă pironeşte.

HERMIA:

Lysander ţi-e iubit, de bună seamă!

HELENA:

Demetrius!…

LYSANDER:

Nu cumva să-ţi fie teamă,
De Hermia, Heleno!

DEMETRIUS:

Niciun rău
Nu-ţi poate face. Şi sub scutul tău
O iei, Lysander…

HELENA:

Vrea să mă sfâşie!
Doar are-o fire iute la mânie.
La şcoală toate o ştiam de frică.
E fioroasă, cât o fi de mică.

HERMIA:

Îşi bate joc de mine că sunt mică,
Iar voi răbdaţi ca tot aşa să-mi zică!?
Lăsaţi-mă, vreau s-o învăţ eu minte!

LYSANDER:

Pitico! Stârpitură! Fii cuminte!
Un fir de iarbă eşti! O biată ghindă!

DEMETRIUS:

Mânia prea o laşi să te cuprindă.
Doar te iubeşte! Dacă te gândeşti
Helenei dragostea să-i dovedeşti,
Bătându-ţi joc de Hermia, să ştii
Că neghiobia greu ţi-o vei plăti.
Nu te mai face-apărătorul ei
Căci te voi pedepsi cu mult temei.

LYSANDER:

Acuma că de Hermia am-scăpat
Sunt gata să te-nfrunt ca un bărbat,
Ca să vedem Helena a cui este.

DEMETRIUS:

Urmează-mă acolo, sus, pe creste.

//LYSANDER ŞI DEMETRIUS IES.//

HERMIA:

Din vina ta se bat.
Stai! De ce pleci?

HELENA:

Nu! Nu! Mă tem de tine. Tu mă-ntreci
La mâini, eu însă am picioare lungi.
Încearcă, dacă poţi, să mă-ajungi!

//IESE ALERGÂND SPRE DREAPTA.//

HERMIA:

Mă minunez şi nu ştiu ce să spun!

//O URMEAZĂ PE HELENA.//

OBERON (ÎNAINTEAZĂ):

Vezi, Puck, că te-ai purtat ca un nebun!
Sau poate că-ai făcut-o dinadins?
Cu-încurcături de-acestea eşti deprins…

PUCK:

Mă iartă, Crai al umbrelor, dar poate
Că gândurile mele-au fost curate.
Am căutat să-ţi împlinesc cuvântul
Şi că-am să-l recunosc după veşmântul
De atenian. Purta acest veşmânt
Şi sta culcat, azi-noapte, la pământ.
Acuma vine-un alt atenian
Şi-al celui uns la ochi e-un crunt duşman.
Sunt gata acuma să se ia de păr!
Mă-încântă ce-am făcut, într-adevăr!

OBERON:

Se poate! Dar se iau la luptă cruntă:
Un atenian pe altul îl înfruntă.
Hai, du-te fuga: bolta înstelată
S-o faci să fie-acum întunecată
Cu-o ceaţă neagră, Aheron cumplit.
Duşmanul să le fie-nvăluit
Cu-o mantie de negură. Rosteşte
Cu glasul lor, blesteme, şi-i goneşte

Pe unul după altul, făr’ să poată
Să se-ntâlnească-n goana lor turbată.
Cu glasul lui Lysander, plin de ură,
Mereu aţâţă-l, fără de măsură,
Pe celălalt, Lysander va socoate
Demetrius că-l pândeşte pe la spate.
Îi poartă pe-amândoi în jos şi-n sus,
Şi fă-i să se înfrunte, cum ţi-am spus,
Dar pe-amândoi îi fă să stea departe,
Şi fă-i apoi să-i prindă-un somn de moarte
Şi să se culce amândoi, sleiţi.
Tu picură pe ochii osteniţi
Ai lui Lysander, sub stufoasa-i geană,
Această fermecată buruiană
A Cynthiei, ce-ascunde în ea puterea
De-a limpezi de năluciri vederea;
Când s-or trezi cu toţii, tot ce-a fost
Le va părea un vis fără de rost
Şi s-or întoarce veseli la Atena,
Cu Hermia Lysander, cu Helena
Demetrius –, şi vor trăi în pace.
În timpu-acesta vreau să văd ce face
Regina mea, şi farmecul avan
L-oi risipi, iar pajul meu indian;
Îl voi recăpăta, slăvitu-mi har.
Să-i smulgi lui Bottom capul de măgar
Şi să-l arăţi, râzând, soţiei mele.

PUCK:

O, rege al zburdalnicelor iele,
Porunca iute am să ţi-o-mplinesc!
Căci zmeii iuţi ai nopţii se grăbesc
Spre răsărit să spargă-n două norii,
Prilejuind mijirea Aurorii.
Când ea se-nalţă, tristele năluci
Oprindu-şi hora de pe la răscruci
În gropile din negre cimitire
Îşi caută odihna-în adormire,
În lutul plin de viermi, de şerpi, de groază,
Să nu apuce lumea să le vază.

OBERON:

Ci noi nu suntem duhuri chiar de rând…
Eu sunt cu favoritul Aurorii
Prieten bun, şi pot, ca vânătorii
Să vântur văi şi codri până când
Din ale răsăritului portaluri,
Deschise-asupra lui Neptun, mijeşte
Strălucitoarea zi şi poleieşte
Cu aur galben verzile lui valuri.
Oricum dă-i zor, până se face zi
Să descurcăm ce-ai încurcat aci.

//IESE ÎN DREAPTA.//

PUCK:

Puck aici şi Puck colea,
Puck îi duce-aşa cum vrea.
Peste munţi şi văi, hai-hui,
Ştiu cu toţi de frica lui!
Unul, iată-l, se iveşte!

//REINTRĂ LYSANDER.//

LYSANDER:

Hei, Demetrius, unde eşti?

PUCK:

Îţi răspund prieteneşte:
Doar la luptă mă găseşti.
Unde eşti? Unde-ai fugit?

LYSANDER:

Te ajung numaidecât!

PUCK:

La un loc mai potrivit!

//ÎN VREME CE LYSANDER IESE URMĂRIND GLASUL LUI PUCK, INTRĂ DEMETRIUS.//

DEMETRIUS:

Aş voi să te-întărât,
Căci eşti laş şi nu-mi răspunzi!

În ce tufă te ascunzi?

PUCK:

Iei de martor stelele
Să-ţi ascunzi belelele.
Prin tufişuri te ascunzi
Şi în codru te ascunzi.
Hai, viteaz copilăresc,
Iute să te biciuiesc.
Spada-ncrucişând cu tine
Eu m-aş face de ruşine.

DEMETRIUS:

Cum? Pe-acolo eşti?

PUCK:

Răbdare! Ia-te după glasul meu:
Vreau să pun la încercare
Chiar acum curajul tău.

//ÎN VREME CE DEMETRIUS IESE URMÂNDU-L PE PUCK, REINTRĂ LYSANDER.//

LYSANDER:

Mereu mă strigă, merg pe urma lui,
Şi când îl caut, ia-l de unde nu-i.
Mişelul e mai iute de picioare:
Am alergat, dar fuge el mai tare.
Alerg mereu pe căi necunoscute,
Dar e mereu pe drumuri nevăzute;
Simt că un somn de neînvins mă fură,
Îmi copleşeşte-în suflet orice ură.

//SE ÎNTINDE LA PĂMÂNT.//

O, vino mai degrabă, dulce zi!
Îndată ce lumina ta zglobie,
Căzând pe ochii mei, mă va trezi,
Demetrius s-o lovi de spada mea
Şi pentru Helena îl voi înfrunta.

//ADOARME. REVINE PUCK, CHEMÂNDU-L PE DEMETRIUS.//

PUCK:

Hai, laşule, pe unde rătăceşti?

DEMETRIUS:

Cu mine de-ai curaj să te-ntâlneşti,
Înfruntă-mă! Dar fugi pe unde-ţi place:
Te-aud chemând încolo şi încoace.
Să stai pe loc, să lupţi, nici nu-îndrăzneşti.
Poftim la luptă-odată! Unde eşti?

PUCK:

Eu sunt aici! Poftim!

DEMETRIUS:

Îţi râzi de mine,
Dar mâine dimineaţă, ştii prea bine,
Că-mi vei plăti batjocura cumplită,
Cu sabia în luptă mânuită.
Acuma poţi să pleci pe drumul mare,
Căci oboseala-a prins să mă doboare.
Mă culc aici, pe roua de pe flori,
Dar pân' la moarte ne-om lupta în zori!

//SE ÎNTINDE LA UMBRA UNUI TUFIŞ ŞI ADOARME.//

//INTRĂ HELENA.//

HELENA:

Cumplită noapte, fără de sfârşit!
O, de s-ar scurge ceasurile tale!
Să văd lucind o rază-în răsărit,
Şi la Atena să mă-ntorc cu jale.
Să-ncep acolo-o viaţă nouă, iarăşi,
Departe de mişeii mei tovarăşi.
Un somn uşor adeseori alină
Dureri ce par fără de leac. O! Vină,
Şi până ce lumina va să vie
O! Fură-mă pe mine însămi, mie!

//SE ÎNTINDE ÎN PARTEA OPUSĂ LUI DEMETRIUS.//

PUCK:

Pân' acum nu-s decât trei.

Mai lipseşte una. Dar
Iat-o! Vai de capul ei!
Cupidon, eşti un şirengar!
Cum prosteşti tu pe femei!

//REINTRĂ HERMIA.//

HERMIA:

Nicicând n-am fost aşa nenorocită,
Şi nici, cum sunt acuma, obosită,
Abia mă mişc, prin ghimpi şi rădăcini.
Zeiţă a iubirii, nu m-alini?
Abia mai pot să merg, însângerată
De mărăcini. Mă culc aici pe dată.
De-ajung la luptă mâine dimineaţă,
Păzească ceru-a lui Lysander viaţă!

//SE TRAGE LA O PARTE ŞI ADOARME LA UMBRA UNUI TUFIŞ.//

PUCK:

Te-întinde pe pământ,
Dormi, frumoaso, dormi visând.
Somnul e mântuitor:
Am să-ţi fac
Eu de leac
Cu-acest suc mântuitor!

//APASĂ O BURUIANĂ PE OCHII LUI LYSANDER.//

Când te vei trezi în zori,
Fermecatele comori
Vor fi iarăşi dăruite
Oropsitei de iubite
S-o-împlini zicala veche:
„Fiecare-ntr-o ureche
Şi-oricine-şi va găsi
Ceea ce i s-ar cuveni.
Jack o va avea pe Jill,
Nu va mai cerşi umil“.
Fiecare-şi vede visul împlinindu-se tiptil!

//IES.//

Actul IV

Scena I

ACELAŞI DECOR, ÎN ZORI. LYSANDER, DEMETRIUS, HERMIA ŞI HELENA ADORMIŢI LA UMBRA DE TUFIŞURI.

//ÎNTRĂ, CU ALAIUL EI DE ZÂNE, TITANIA ÎNSOŢITĂ DE BOTTOM CU CPUL DE MĂGAR ŞI DE CEI PATRU SPIRIDUŞI-SLUJITORI. OBERON, NEVĂZUT DE CEI DE PE SCENĂ, SUPRAVEGHEAZĂ TOTUL.//

TITANIA (LUI BOTTOM):

O, vin' pe-acest covor de flori frumos.
(Se aşază cu Bottom pe dâmbul de flori.)
Vreau să-ţi dezmierd obrazul tău duios,
Să-ţi încunun iubitul tău căpşor
Cu-un trandafir frumos mirositor.
Şi să-ţi sărut, cu dâra lor de rouă,
Urechile frumoase, amândouă.

BOTTOM (CU O CUNUNĂ DE FLORI PE CAP):

Dar unde e Măzăriche?

MĂZĂRICHE:

La poruncă, stăpâne!

BOTTOM:

Freacă-mă puţin pe cap, jupâne Măzăriche. Dar Musiu Tort-de-Păianjen pe unde-o fi?

TORT-DE-PĂIANJEN:

La poruncă, stăpâne!

BOTTOM:

Dragă musiu Tort-de-Păianjen, ia apucă o armă în mână şi omoară-mi albina aceea mică având picioruşele roşii care stă acolo cocoţată pe un scaiete; şi pe urmă, bunule Monsieur, adu-mi săculeţul ei cu miere. Dar nu-ţi da prea multă osteneală în toate aceste treburi, Monsieur; şi ai grijă să nu se spargă punga cu miere. Tare mi-ar părea rău să te văd năclăit de miere peste tot. Dar unde-i Monsieur Bob-de-Muştar?

BOB-DE-MUŞTAR:

La poruncă, stăpâne!

BOTTOM:

Dă lăbuţa încoace, Monsieur Bob-de-Muştar!
Lasă toate curteniile astea, dragă Monsieur.

BOB-DE-MUŞTAR:

Ce-mi porunciţi?

BOTTOM:

Nimic, Monsieur dragă. Poate doar atât, să-l ajuţi pe Cabalero Măzăriche să mă scarpine la ceafă. Trebuie să merg la bărbier, Monsieur. Fiindcă mi s-a năzărit că mi-ar fi crescut o droaie de păr pe obraz, mă simt foarte necăjit dacă simt că mă mănâncă puţin capul; şi trebuie neapărat să mă scarpin.

TITANIA:

Nu vrei să-asculţi şi muzică, iubite?

BOTTOM:

Ce-i drept, ureche muzicală aş avea eu destulă. Ia să răsune vătraiele şi fusele!

TITANIA:

Dar n-ai vrea să-mi spui, dulcea mea iubire, ce-ai pofti să mănânci?

BOTTOM:

Zău dacă n-aş mânca o baniţă de grăunţe. Ca, de pildă, nişte boabe de ovăz bine uscat. Şi aş mai avea poftă şi de o furcă de fân proaspăt. Fânul dulce, înmiresmat, e fără de pereche!

TITANIA (UNEI IELE):

Tu, zână dragă, du-te să-i aduci,
Dintr-un hambar de veveriţă, nuci.

BOTTOM:

Mi-ar prinde mai bine o mână sau două de mazăre uscată. Numai că v-aş ruga din suflet să nu se ostenească pentru mine niciunul din slujitorii tăi. Simt că mă fură somnul.

TITANIA:

O, dormi, şi eu cu braţul te-mpresor.
Să plece ielele la rostul lor!

//IES IELELE ŞI SPIRIDUŞII.//

Şi astfel rourusca-îmbrăţişată
De iederă, încolăceşte toată
Al ulmului trunchi vechi şi noduros.
Iubitul meu! Ah! Cât eşti de frumos!

//TITANIA SE CULCĂ PE SÂNUL LUI BOTTOM. ADORM AMÂNDOI.//

//INTRĂ PUCK ŞI SE ÎNCHINĂ LUI OBERON.//

OBERON:

Ei, Puck, bine-ai venit! Vezi ce idilă?
De nebunia ei mi-e totuşi milă.
Îmi pare rău că am năpăstuit-o…
Mai adineauri chiar am întâlnit-o
Cum rătăcea prin gropi, printre ponoare,
Să-i caute miresme-adormitoare
Acestui dobitoc şi nătărău,
Acela ce-i acum iubitul său.
Atunci am dojenit-o, mânios,
Căci vrea să-ncingă botul lui scârbos
Cu şiruri lungi de flori mirositoare,
Ca nişte tufe de mărgăritare
Ce străluceau aievea, triumfale,
De-a lungul veştejitelor petale,
Ca nişte lacrimi stoarse de ruşine.
Ea, după ce-am mustrat-o mult şi bine,
Părea umilă şi, cu vorbe bune,
S-a învoit, curând, să mă îmbune.
Când i-am cerut copilul, ea mi-l dete
Şi-a poruncit la una dintre fete
Să-l ducă în împărăţia mea…
Acum că pajul e al meu, aş vrea
S-o mântui de orbirea-i nebunească…
Ridică, dragă Puck, această mască
Străină, de pe tigva ăstui prost,
Ca deşteptat, ca şi ceilalţi tovarăşi,
Să se întoarcă la Atena iarăşi,
Încredinţat că vis urât a fost
Tot ce i s-a-întâmplat în noaptea-aceasta.

Dar mai întâi merg să-mi dezleg nevasta.

//ATINGE CU O BURUIANĂ OCHII TITANIEI.//

Fă-te iarăşi ce erai,
Vezi din nou, precum vedeai,
Pentru ca prin Oberon,
A Dianei floare castă
S-o învingă pe cea proastă,
Roşie –, a lui Cupidon!
Titania, trezeşte-te din somn,
Crăiasa mea cea dulce!

TITANIA (DEŞTEPTÂNDU-SE):

Al visurilor domn.
Par'că am visat un vis nespus de rar:
Eram îndrăgostită de-un măgar!

OBERON (ARĂTÂNDU-I CAPUL DE MĂGAR):

Da, te-ai îndrăgostit de-această fiinţă!

TITANIA:

Dar cum a fost aceasta cu putinţă?
Cu scârbă-l văd acuma ochii mei!

OBERON:

Titania, vreau muzică. Acei
Ce zac acum înlănţuiţi prin somn,
Să-i mântuiască-al Duhurilor Domn!
Legând cele cinci simţuri ale lor,
Căci prea s-au chinuit îngrozitor.

TITANIA:

Hai, muzică, în ritm adormitor!

//CÂNTĂ MUZICA, TRIST.//

PUCK (LUI BOTTOM):

Când ţi-oi deschide ochii tăi de prost,
Să vezi ce fel de dobitoc ai fost!

OBERON:

Hai, ziceţi, cântăreţilor! Tu vină

Să ne-mpăcăm, frumoasa mea regină.
Mâine pe la miezul nopţii, tu şi eu,
Vom dănţui la nunta lui Thezeu
Şi-i vom aduce spor şi bucurie
În fericita lor căsătorie.
Tot în aceeaşi seară se cunună
Perechile ce dorm aci-mpreună.

PUCK:

Crai al zânelor, ne-am dus:
Cântă ciocârlia sus!

OBERON:

Hai, regină, în tăcere,
După umbra care piere,
Să călătorim mai iute
Ca icoana lunii mute.

TITANIA:

Haidem şi în zbor să-mi spui
Cum se face că zăcui
Pe pământ şi printre flori
Printre simpli muritori?

//IES.//

//CORURI DE VÂNĂTOARE ÎN CULISE. INTRĂ THEZEU, HIPPOLYTA, EGEU ŞI SUITA DE VÂNĂTOARE.//

THEZEU:

Să-l căutaţi acum pe pădurar.
Aduceţi-mi şi noul armăsar.
Ritualul e-încheiat. Se-nalţă zorii.
Vreau să-mi asculţi, iubito, vânătorii,
Şi-în fruntea tuturora, cercetaşii,
Cum îşi îndeamnă câinii şi hăitaşii.
Auzul ni-l vor desfăta nespus,
Noi vom şedea pe-o culme, spre apus;

Vom asculta lătratul lor sonor
Cum îl îndeamnă orice vânător.

HIPPOLYTA:

Am fost odată la o vânătoare
De urşi, prin Creta, ca însoţitoare
A lui Heracles şi a lui Cadmos.
Spectacol cât se poate de frumos
Lătrau copoi spartani de dimineaţă:
N-am pomenit o larmă mai măreaţă.
Aici ai câini de neam atenian?

THEZEU:

Ba câinii mei sunt toţi de neam spartan.
Li-e blana doar în negru şi în aur,
Au labe-strâmbe şi au guşi de taur.
Li-s clăpăuge-urechile-amândouă,
Culeg cu ele boabele de rouă.
Nu-s iuţi gonaci, dar latră laolaltă,
Orice vânat, când latră ei, tresaltă.
Copoi mai buni nu s-au văzut vreodată
În Creta, în Thesalia bogată
Nici chiar la Sparta… Cine oare sunt
Aceste nimfe-întinse la pământ?

EGEU:

Copila mea, stăpâne, e culcată
Aici. Aici, Lysander. Altă fată,
Helena e, copila lui Nedar.
Mai e Demetrius, tânăr plin de har,
Mă mir că-i văd, tuspatru, împreună.

THEZEU:

S-or fi vorbit, plimbându-se sub lună,
De ziua de-întâi mai să se desfete
Şi, ca şi noi, să-şi pună verighete.
Egeu, nu-i astăzi ziua sorocită
Când Hermia cu Lysander se mărită?

EGEU:

Ba da, stăpâne…

THEZEU:

Cred că înţelept e
Ca-în sunete de corn să se deştepte!

//SUNETE PUTERNICE DE CORN ÎN CULISE. DEMETRIUS, LYSANDER, HERMIA ŞI HELENA SE DEŞTEAPTĂ ŞI SAR ÎN SUS VĂZÂND ALAIUL DUCAL.//

Demult trecut-a Sfântul Valentin.
În codru-acesta păsările vin
Atâta de târziu să se-împreune?

LYSANDER (ÎN VREME CE TOŢI PATRU CAD ÎN GENUNCHI ÎNAINTEA DUCELUI.):

Ascultă-ne umila rugăciune,
Măria Ta, şi iartă-ne!

THEZEU:

Odată
Ştiam că o peţeaţi pe-aceeaşi fată
Cu gelozie. Astăzi, cum se face
Că vă găsesc pe amândoi, în pace,
Culcaţi alături. Ura lângă ură?
Vă duşmăneaţi, şi fără de măsură.

LYSANDER:

Da, duce, mintea îmi era semeaţă,
Acum pluteşte între vis şi viaţă.
Şi totuşi… parcă îmi aduc aminte:
Fusese gândul nostru tăinuit
Să părăsim Atena, negreşit
Şi Hermia cu mine, împreună,
Să ne aflăm o soartă, rea sau bună.

EGEU (LUI LYSANDER):

Ajunge! Duce, ştiu acum de-ajuns:
Voiau să se cunune pe ascuns.
Să-l surghiuneşti! Voia să-mi fure fata!
Iar ea ţinea cu dânsul, blestemata,
Deşi ştia că i-am făgăduit-o,
Şi lui Demetrius chiar i-am dăruit-o.

DEMETRIUS:

Măria Ta, copila cea frumoasă
A lui Nedar mi-a spus că fug de-acasă
Lysander şi cu Hermia-împreună
Şi că-în pădurea-aceasta se cunună.
I-am urmărit, nespus de supărat;
Helena mă iubea şi m-a urmat.
Dar o putere supraomenească –
Doar nu e o putere pământească
Mi-a destrămat iubirea-înflăcărată
Ce Hermiei purtatu-i-am odată.
Da, s-a topit iubirea mea ca spuma,
Aşa că pentru mine este-acuma
Ca amintirea unei jucării
Ce mă-încânta, pe când eram copii.
Acuma chipul care mă desfată
E al Helenei, preafrumoasa fată
A lui Nedar. ’Nainte de-a vedea
Pe Hermia, a fost aleasa mea.
Acum pe veci de veci îi voi rămâne
Helenei credincios. Mă jur, stăpâne.

THEZEU:

Copiii mei! Vorbi-vom cu mirare
De minunata voastră întâmplare.
Norocul vă slujeşte de minune.
Acum, Egeu, tu te vei supune
Poruncii mele. Fi-vor pe vecie
Şi printr-o îndoită cununie,
Perechile acestea-îndrăgostite
În templul din Atena, fericite.
Da, tinerii aceştia se cunună,
Acum, cu nunta noastră împreună.
E dimineaţa, văd, înaintată.
Rămâne vânătoarea pe-altă dată.
Veniţi dar la Atena. La altar
Trei cununii primi-vor sfântul har.
Să mergem, Hippolyta mea iubită!

//IES THEZEU, HIPPOLYTA, EGEU ŞI ALAIUL DUCAL.//

DEMETRIUS:

Vai! mintea mi-e nespus de încâlcită,
Aşa precum se-întâmplă, uneori,
Să crezi că-n loc de munţi vezi numai nori.

HERMIA:

Eu văd ponciş, nu limpede, ce este.

HELENA:

Demetrius îmi pare o poveste,
Un giuvaier: l-am regăsit cu greu:
Ştiu că-i al meu, dar parcă nu-i al meu!

DEMETRIUS:

Să fim noi treji? Sau poate mai dormim?
Pe ducele pe care îl slăvim
Nu l-am văzut aici? Suntem chemaţi
Să fim tusşase astăzi cununaţi.

HERMIA:

Şi tatăl meu…

HELENA:

Şi Hippolyta-a fost.

LYSANDER:

Ne-aşteaptă la altarul unui zeu.

DEMETRIUS:

Deci suntem treji. Să mergem. Şi pe drum
Aflăm ce s-a-întâmplat, şi când, şi cum!

//IES TOŢI. BOTTOM SE DEŞTEAPTĂ.//

BOTTOM:

Dacă se întâmplă să trebuiască să-mi spun partea mea, n-aveţi decât să mă strigaţi şi voi răspunde. În scrisul meu stă aşa: ,,Preafrumosul meu Pyram“. Hei-ho, tu Flute, cârpaci de foale! Şi tu, Peter Quince, dulgher. Şi Snout, căldărarul. Starveling, croitorul. Ce dracu’! Au plecat cu toţii şi m-au lăsat dormind! Şi ce vis grozav am avut! Stă

mintea omului în loc şi nu are cum să povestească o asemenea vedenie! S-ar cuveni să fie omul măgar să poată povesti un asemenea vis! Mi se părea că aş fi fost… şi se părea că aş fi avut… Numai o paiaţă într-un costum tărcat ar putea spune lămurit ce anume ajunsesem să fiu! Ochiul omului n-a mai auzit până acum asemenea minunăţie, urechea omenească n-a mai văzut până acum aşa ceva, nici mâna omenească n-ar fi în stare să pipăie, nici limba omenească să-şi închipuiască, şi nici inima să se rostească, ce anume vedenie am avut. Am de gând să-l pun pe Peter Quince să alcătuiască o baladă pe seama acestei vedenii. Are să-i spună: VISUL LUI BOTTOM, căci tot se va spune la fundul piesei. Şi am să-l cânt la partea de pe urmă a comediei, înaintea ducelui. Din întâmplare, ca să-l fac să fie şi mai gingaş, am s-o cânt atunci când îşi dă duhul Thisbeea.

//IESE.//

Scena II

DUPĂ APUSUL SOARELUI. DIN PILASTRUL DIN COLŢ AL PALATULUI, SPRE FUNDUL SCENEI, SPÂNZURĂ-N ÎNĂLŢIMEA FRIZEI O CANDELĂ DE ULEI CARE ABIA LUMINEAZĂ SCENA.

//INTRĂ FLUTE, SNOUT, STARVELING ŞI QUINCE.//

QUINCE:

Aţi trimis acasă la Bottom? Încă tot nu s-a mai întors?

STARVELING:

Nu se ştie nimic despre el. De bună seamă e fermecat.

FLUTE:

Dacă nu vine, piesa e compromisă. Nu se poate juca, nu-i aşa?

QUINCE:

Fireşte! Nu-i în toată Atena un al doilea care să poată juca pe Pyram.

FLUTE:

Nu, asta se ştie, e cel mai isteţ dintre toţi meşteşugarii din Atena.

QUINCE:

Şi cel mai chipeş. Aşa-i; şi e un cineva că are o voce taman de amant, atât de dulce e.

FLUTE:

Zi ,,diamant“; un amant, Doamne păzeşte, e lucru de ruşine.

//INTRĂ SNUG.//

SNUG:

Maestre, ducele se-ntoarce la templu; mai vin cu două—trei perechi de cavaleri şi dame, cununaţi totodată. Dacă am putea să dăm reprezentaţia, ne-ar bate fericirea!

FLUTE:

O, dragă Bottom! Ţi-ai pierdut cele şase drahme pe zi, pe care puteai să le ai o viaţă-ntreagă! Că mai puţin de şase drahme nu putea să capete, şi dacă ducele nu i-ar da şase drahme pe zi e nimica toată!

//INTRĂ BOTTOM.//

BOTTOM:

Unde-s flăcăii noştri? Unde-s scumpii noştri tovarăşi?

QUINCE:

Bottom! Ce zi nemaipomenită! Ce zi plină de noroc!

BOTTOM:

Scumpi maeştri, aş putea să vă spun câte în lună şi-n soare. Dar mai bine nu mă-ntrebaţi, căci dacă v-aş spune, n-aş mai fi atenian de omenie. Şi cu toate astea, nu fac decât să vă povestesc ce-am păţit.

QUINCE:

S-auzim, dragă Bottom!

BOTTOM:

Pune-ţi pofta-n cui! Atât vă spui, că ducele a cinat. Îmbrăcaţi-vă. Puneţi-vă baieri bune la bărbi şi nojiţe bune la papuci! Ducele vine. Fiecare să-şi repete rolul, căci, ca să nu mai lungim vorba, piesa noastră a fost aleasă! În orice caz, Thisbeea să se primenească; şi cel care face pe Leul să nu-şi roadă unghiile, care trebuie să-i atârne afară ca nişte gheare de leu. Şi, scumpii mei confraţi, nu mâncaţi ceapă, nici usturoi; avem de spus lucruri frumoase şi nu mă îndoiesc că ducele, auzindu-le, va spune că e o comedie foarte dulce… Nicio vorbă mai mult şi… înainte! Vine ducele!

//TOŢI IES PRIN DREAPTA.//

Actul V

Scena I

THEZEU, HIPPOLYTA, CURTENI ŞI SUITA.

//VIN DIN DREAPTA ŞI STÂNGA PE SCĂRI, ÎN FUND. ÎN FRUNTE, PURTĂTORI DE TORŢE ŞI MUZICANŢI, CU FLUTE, CLARINETE ŞI TROMPETE. MUZICANŢII RĂMÂN SUS, PURTĂTORII DE TORŢE SE ÎMPART ÎN SPAŢIUL CE-L AU DE LUMINAT.//

HIPPOLYTA:

Ce povestesc aceştia e ciudat…

THEZEU:

Mai mult ciudat decât adevărat.
N-am pus vreodată, orice-ar spune ei,
Pe basmele cu zâne vreun temei.
În mintea lor, ades' îndrăgostiţii
Pot judeca întocmai ca smintiţii
Şi făuresc poveşti de bună ştire,
Mult mai presus ca orice-nchipuire.
Poeţii şi lunaticii, răsad
De draci mai mulţi decât încap în iad;
Şi-închipuie c-ar fi. Cel ce iubeşte
Iubita lui, adesea, socoteşte,
Că şi ţigancă dacă-ar fi, ea, Helena
El tot i-ar închina o cantilena.
Închipuirea lui e un mister
Suit de el de la pământ la cer
Şi-în mintea-i de poet întruchipează
Minuni la care neîncetat visează.
Iar pana lui dă suflet şi dă nume,
Unor nimicuri care nu-s pe lume.
Închipuirea lui e-atât de mare
Că-i gata, numai dacă i se năzare
Vreo bucurie, să-i urzească trainic
Ca sol al bucuriei lui, un crainic…
Iar noaptea, dacă bezna-l înfioară,
Ia un tufiş drept urs sau altă fiară.

HIPPOLYTA:

Dar cele ce s-au petrecut azi-noapte
Par să fi fost adevărate fapte.
Oricât ni s-ar părea de minunate,
Au fost, fără-îndoială, întâmplate.

THEZEU:

Vin logodiţii, sprinteni şi vioi!

//INTRE LYSANDER, HERMIA, DEMETRIUS ŞI HELENA.//

Bine-aţi venit! Vă aşteptam pe voi,
Să mergem, împreună, la altar.

LYSANDER:

Pe toţi ne-aşteaptă-al fericirii har,
La drum, la masă şi la aşternut.

THEZEU:

Trei ceasuri mai avem de petrecut
De la ospăţul nunţii la culcare.
S-a pregătit aleasa sărbătoare.
Cel care pregăteşte desfătări,
Sau comedii, sau altfel de serbări
Ce-a pus la cale vrem să ne vestească
Punând actorii să se pregătească.

PHILOSTRAT:

Să-ajung să vă desfăt în astă-seară
Am pus la cale o istorioară.

THEZEU:

Cu muzică, cu dansuri şi cu măşti,

Cu suliţe, cu arcuri şi cu căşti,
Greoiul pas al vremii să-nşelăm,
Şi ca la nuntă să ne desfătăm.

PHILOSTRAT:

Măria Ta-i rugată să aleagă
Ce piesă vrea de pe-o hârtie-întreagă.

//ÎI ÎNMÂNEAZĂ O LISTĂ.//

THEZEU (CITEŞTE):

A! ,,Lupta cu centaurii“, poveste…
I-am povestit-o vrednicei neveste.
Cu Hercules, cum ştiţi, mă înrudesc.
A! ,,Ceata de bacante îmbătate,
Pe cântăreţul trac înverşunate“.
E-o piesă… s-a jucat cu-un bun decor,
Din Theba când veneam biruitor.
,,Acele muze, de trei ori trei,
Se dau de ceasul morţii, cu temei“.
Ca ştiinţa să cerşească a ajuns.
Vreo satiră… aşteaptă un răspuns.
Nu cred c-ar fi vreo piesă potrivită
Cu sărbătoarea noastră fericită.
(Citeşte) ,,O scenă scurtă şi cam plicticoasă
Cu Pyram şi Thisbeea cea frumoasă.
O comedie plină de amar.“
N-am mai văzut un lucru-atât de rar:
E deci o comedie dureroasă,
Şi scurtă, şi nespus de plicticoasă!
Ciudată-împerechere de cuvinte:
O gheaţă caldă şi-un omăt fierbinte!

PHILOSTRAT:

Măria Ta, e-un fel de pantomimă,
Cu stihuri proaste, toate sunt cu rimă.
Îmi pare plicticoasă, cam hai-hui:

Nici un cuvânt nu e la locul lui,
Şi nici vreun actor în rolul său.
E-o fată îndrăgostită de-un flăcău.
Cu sabia flăcăul se străpunge
Şi fata după el în iad ajunge.
Am râs cu lacrimi când am auzit-o
Gândindu-mă la cel ce-a întocmit-o.

THEZEU:

Şi cine joacă piesa? Ce actori?

PHILOSTRAT:

Flăcăi cu palma groasă, muncitori.
Sunt din Atena toţi, şi pân'acuma
Nu cred că s-au mai întrecut cu gluma,
Jucând vreo piesă proastă, pentru care
Au vrut să-şi pună mintea la-încercare.
La nunta-Alteţei Voastre vor s-o joace,
Nădăjduind că piesa vă va place.

THEZEU:

S-o auzim!

PHILOSTRAT:

Nu cred că se cuvine
Să-îngăduim să joace orişicine.
Nu face nici o ceapă degerată,
Aşa precum de ei va fi jucată.
Deşi meşteşugarii s-au trudit,
Alteţa Ta să fie mulţumit.

THEZEU:

Ca să le fac pe plac, vreau s-o ascult.
Eu la supuşii mei ţin foarte mult.
Cu zel curat ei vor să ne desfete,
Chiar dacă-or spune stihuri deşuchiete.
Iubite Philostrat, să-ţi chemi actorii,
Şi-în sală să se-aşeze spectatorii.

//IESE PHILOSTRAT.//

HIPPOLYTA:

Nu-mi place să privesc cum neputinţa
Se zbuciumă-n zadar, când sârguinţa
Nu-i ajutată de-nsuşiri fireşti.

THEZEU:

Dar, Hippolyta mea, n-o să priveşti
Aşa ceva.

HIPPOLYTA:

Dar nu ne-a spus pe şleau
Că-i o prostie, chiar de se trudeau?

THEZEU:

Cu-atât mai mult li se cuvine lor
Să ne purtăm mai îngăduitor.
Orice greşeli vor face, de tot felul
În tot ce fac acum îşi pun tot zelul.
Vor să ne-arate marea lor iubire
Şi-a lor nemărginită preţuire.
Pe unde-am fost, mari cărturari, în timp,
M-au înălţat cu slavă în Olimp,
Dar palizi i-am văzut, înfriguraţi,
Şi i-am simţit că sunt îngrijoraţi
Că nu le-a dat atâta minte-un zeu
Să se înalţe pân’ la rangul meu!
Se poticneau în stihurile lor
Şi se strâmbau adesea-îngrozitor.
În toate-acestea eu mă pricepeam
Să-aleg ce-alege un erou de neam.
Muţenia, sfiala, stângăcia,
La ei se împletea cu datoria.
Nu-încap prea multe vorbe sclipitoare:
Tăcerea-şi ia o altă-înfăţişare,
Mai sinceră şi mai adevărată
Decât poezia cea mai înălţată.

//INTRĂ PHILOSTRAT.//

PHILOSTRAT:

Slăviţi ascultători, pe toţi vă rog,
Să ascultaţi în tihnă un prolog.

THEZEU:

Prologului să-i spui să intre-în scenă.

TRÂMBIŢE.

//INTRĂ PETER QUINCE, CARE REPREZINTĂ PROLOGUL.//

PROLOGUL:

De v-aducem supărare, ne veţi crede, aşa sperăm,
Că nu vrem nicicum prin jocul nostru să vă supărăm.
Ci ca să vă dăm dovadă de ce ştim şi ce putem
Asta e şi cel din urmă şi întâiul scop ce-avem.
De veneam spre-a vă displace, n-am mai fi venit defel;
De-a vă place ni-i unicul şi adevăratul ţel.
Nu pentru plăcerea voastră suntem noi aci veniţi,
Spre-a vă face ca să plângeţi sunt actorii pregătiţi.
Dar vedeţi-i şi pe urmă, după ce-i veţi fi văzut,
Veţi putea atunci cunoaşte tot ce e de cunoscut.

THEZEU:

Grămătic nu mi se pare că-i acest meşteşugar.

LYSANDER:

O cam ia la sănătoasa, ca un aprig armăsar.
Spune vorbe încâlcite, neştiind să se oprească.
Nu se cade ca actorul doar să ştie să vorbească,
Orişice cuvânt se cade să-l rostească cu măsură.

HIPPOLYTA:

Şi-un copil ar fi în stare multe vorbe de strânsură
Tot la fel să le rostească, sau la flaut să le cânte.
Să vedem ce mai urmează, cred că vor să ne-înspăimânte.

THEZEU:

Vorbe goale,— înşiruite pe un lanţ cam încurcat.
Toţii actorii-acum pe scenă pare că s-au adunat.

//INTRĂ PYRAM, THISBEEA, ZIDUL, LUCIU-DE-LUNĂ ŞI LEUL.//

PROLOGUL:

Poate-această povestire să vă mire, n-am ce zice,
Spectatori, pân’ ce-adevărul vine totul să explice.
Omul ăsta e Pyramus, dacă vreţi cumva să ştiţi,
Iar Thisbeea este fata cea frumoasă ce-o priviţi.
Omul plin de tencuială şi cu var mânjit pe-o parte
Este Zidul, ticălosul zid ce pe iubiţi desparte.
Fericiţi când pot, sărmanii, prin a zidului spărtură

Pe furiş şi-n mare taină să-şi şoptească gură-n gură.
Omul ăsta cu fanarul, cu căţel şi mărăcine
Reprezintă Luciul Lunii: căci, băgaţi de seamă bine,
Noaptea numai când din ceruri luna lumina de sus,
Pyram cu Thisbeea vin la mormântul lui Ninus.
Fiara asta cruntă, căreia Leu îi place să se cheme,
Într-o noapte, când Thisbeea ajunsese prea devreme,
A făcut-o ca să fugă şi-n acea sperietură
Ea, fugind, lăsă să-i cadă-n drum mantaua ei pe care
Leul o mânji pe urmă cu însângerata-i gură.
Tot atunci, Pyram, un tânăr alb şi-mbujorat apare;
Găsind mantia Thisbeei de Leoaică însângerată
El pe loc şi-înfipse vârful blestemat al spadei sale
Drept în inima-i în care sângele fierbea de jale.
Iar Thisbeea se oprise sub un pom, i-a scos îndată
Junghiul şi-a murit. Şi Leul, Zidul, Luciu-de-Lună
Şi iubiţii-n mândre stihuri ce-a urmat au să vă spună.

//PROLOGUL, PYRAMUS, THISBEEA, LEUL ŞI LUCIU-DE-LUNĂ IES PRIN DREAPTA.//

THEZEU:

Ce minune ca pe scenă să auzi vorbind un leu!

DEMETRIUS:

Nu-i nicio minune, Alteţă, căci, aşa precum ştiu eu,
Când măgarii stau la sfadă uneori în sfatul ţării
Leul poate rage-în vorbe dinspre marginile zării.

ZIDUL:

În această comedie s-a-întâmplat să mă decid
Ca eu, Snout, căldărarul, să joc rolul unui zid.
Zidu-i vechi şi are multe crăpături ce pot lăsa
Pe Pyram să schimbe vorbe cu Thisbeea scumpă-a sa.
Tencuiala, piatra, varul ce-l vedeţi, vădesc curat
Că sunt zid în toată legea, că sunt zid adevărat.
Iar la dreapta şi la stânga prin spărturile aceste
Îşi şoptesc fricos iubiţii amoroasa lor poveste.

THEZEU:

Cum se poate cere oare de la var şi tencuială
Să vorbească-în stihuri spuse cu asemenea migală!

DEMETRIUS:

Cred, Măria Ta, poetul că aici s-a depăşit:

N-am mai auzit vreodată zid atât de mucalit!

//INTRĂ DIN NOU PYRAMUS.//

THEZEU:

Staţi! Acum de zid Pyramus s-apropie-în tăcere.

PYRAM:

Noapte neagră-întunecată, noapte plină de mistere,
Noapte tristă, blestemată. Noapte groaznică! Mă tem
Că Thisbeea n-o să vină la-ntâlnirea ce-o avem.
Zidule bătrân şi şubred ce desparţi din vremuri vechi
Două neamuri, dând prilejul iubitoarelor urechi
Să se-asculte tot rostindu-şi vorbele îndrăgostite,
Cum aş vrea să văd prin tine cea mai dulce din iubite.

//ZIDUL ÎŞI RĂSFIRĂ DEGETELE, PYRAM PRIVEŞTE.//

Mulţumesc, o, Zid prieten! Jupiter te-aibă-n pază!
Dar Thisbeea mea iubită nu e nimenea s-o vază!
Zid afurisit, tu, care-mi ascunzi comoara mea,
Blestemată-ţi fie piatra, de te porţi cu mine aşa!

THEZEU:

Mi se pare că şi zidul, fiind fiinţă însufleţită,
S-ar cădea să-i zvârle-o vorbă tot la fel de ascuţită!

PYRAM:

Nu, Alteţă! Nu se poate! Căci Thisbeea va veni.
Da, a şi venit. Şi-acuma tot prin zid vom glăsui.

//REINTRĂ THISBEEA.//

THISBEEA:

Zidule, ce-atât de-adesea în amara clipă când
Mă despart de mândrul Pyram, tu m-auzi cum gem plângând,
Gura-mi de cireaşă-adesea se apleacă să-ţi sărute
Pietrele cu tencuială şi cu var şi-n veci tăcute!

PYRAM:

Pare că zăresc o voce: la spărtură mă reped
Să ascult icoana celei mult iubite…

THISBEEA:

Ah, tu eşti, Pyram? Mă încred
În spărtura unde-i Pyram, mult duiosul meu iubit.

PYRAM:

Da, mă vezi că sunt Pyramus, şi la zid te-am întâlnit.
Ca Limander, credinciosul tău iubit voi fi mereu,
Până mi-or vesti sfârşitul Parcele şi-un tainic zeu.

THISBEEA:

Credincioasă ca Helena îţi voi fi cât voi trăi.

PYRAM:

Ca Saphala pentru Procrus, scumpa mea, aşa-mi vei fi!

THISBEEA:

Eu, ca Procrus, pe Saphala, ştiu că fără de măsură,
Te-oi iubi.

PYRAM:

Să-mi dai, iubito, sărutare prin spărtură.

THISBEEA:

Vai, simt zidul doar pe buze, nu şi buzele-ţi, să ştii

PYRAM:

Vin' să ne-întâlnim la noapte la mormântul lui Nini. (Peter QUINCE: AL LUI NINUS…)

THISBEEA:

Vin, Pyrame, chiar de-ar trebui să mor!

//PYRAM ŞI THISBEEA IES DIN SCENĂ.//

ZIDUL:

Mi-am jucat acuma rolul. Nu-s de niciun ajutor.
Pot să plec şi eu din scenă. Zidul nu mai are rost.

//IESE ZIDUL.//

THEZEU:

Dărâmat e-acuma zidul care-între vecini a fost.

DEMETRIUS:

Cred că este foarte bine, pentru că, din vremuri vechi,
Ştie bine orişicine: zidurile au urechi!

HIPPOLYTA:

Nu cred că-am văzut vreodată o mai mare nerozie!

THEZEU:

Totul este închipuirea, dacă muza o îmbie.
Restu-s numai biete umbre. Dacă mintea nu te-ajută,
Orice piesă-ar fi mai bine să rămână veşnic mută.

HIPPOLYTA:

Deci închipuirea-i totul, nu talentul de poet!

THEZEU:

Nu, talentul se strecoară în subiect, încet-încet.
Iată că vin două nobile dobitoace: o lună şi un leu.

//REINTRĂ LUCIU-DE-LUNĂ ŞI LEUL.//

LEUL:

Doamne-ale căror inimi se fac foarte mititele
Chiar de frica unui şoarec care fuge pe podele,
Veţi sări în sus de spaimă, tremurând ca varga, poate,
Când un răcnet groaznic leul din gâtlejul lui va scoate.
Deci aflaţi că eu sunt leul, Snug, de felul meu tâmplar,
Şi că nu-s, ferească Domnul, leu şi nici leoaică chiar.
Căci e fără de-îndoială: de-aş fi leu, şi de-aş intra
În mijlocul dumneavoastră, ar fi vai de pielea mea!

THEZEU:

Cumsecade fiară, n-am ce zice! Şi pare bine-crescută.

DEMETRIUS:

Cea mai desăvârşită vietate pe care mi-a fost dat s-o văd vreodată, Măria Ta.

LYSANDER:

Pare mai degrabă o vulpe decât un leu!

THEZEU:

Ba vrea să fie tot atât la locul lui pe cât e un gâscan.

DEMETRIUS:

Sau vulpe, sau gâscan. Vulpea tot duce în colţii ei gâscanul, chiar dacă ar da vreo dovadă de înţelepciune.

THEZEU:

Nici gâscanul nu s-ar putea asemui cu un asemenea leu, căci doar vulpea nu s-ar dovedi vrednică să-l înfrunte. Destul cu asta. Ia să auzim ce are să ne spună Luna.

LUCIU-DE-LUNĂ:

În fanaru-acesta este luna albă-încornorată.

DEMETRIUS:

Însă coarnele pe fruntea lunii s-au văzut vreodată?

THEZEU:

Nu e Craiul-Nou. Şi coarne poartă numai luna plină.

LUCIU-DE-LUNĂ:

Ăst fanar înfăţişează-a lunii galbenă lumină.
Are coarne felinarul, taina lunii să ne-o spună
Iar eu, Starveling, sunt masca sfântă-a omului din lună.

THEZEU:

Asta este o greşeală. Totul ar fi bine, dar
Omul care stă în lună cum nu intră-în felinar?

DEMETRIUS:

I-ar aprinde lumânarea hainele. Nici n-ar putea,
Dacă este om, să poată în fanar nici încăpea.

HIPPOLYTA:

De-astă lună sunt sătulă. N-aţi găsit alta mai bună?

THEZEU:

Ai răbdare, mi se pare că e gata să apună?
Să-aşteptăm, să-avem răbdare, cine ştie ce-o să iasă.

LYSANDER:

Spune mai departe, Lună, sfânta stelelor crăiasă!

LUCIU-DE-LUNĂ:

Luna este tot fanarul, eu sunt omul cel din lună.
Mărăcinele, căţelul, vin cu toţii împreună.

DEMETRIUS:

Toate-acestea se cuvine în fanar să se cuprindă,
Dar tăcere, căci Thisbeea aripi-a-început să prindă.

//INTRĂ THISBEEA.//

THISBEEA:

Vreau iubitul să mi-l caut la mormântul lui Nini.
Poate am venit devreme. Ce să fac spre a-l găsi?

LEUL (SCOATE UN RĂGET ÎNGROZITOR):

O! (THISBEEA O IA LA FUGĂ.)

DEMETRIUS:

Bine ai răgit, leule!

THEZEU:

Bine te pricepi să fugi, Thisbeea!

HIPPOLYTA:

Bine te-ai mai priceput să luminezi, Lună! Ah! Cu câtă duioşie scânteiază luna.

//LEUL SFÂŞIE ÎNTRE COLŢI MANTIA THISBEEI ŞI IESE DIN SCENĂ.//

THEZEU:

Bine ai sfâşiat, leule!

LYSANDER:

Şi acuma, leul s-a făcut nevăzut.

DEMETRIUS:

Dar iată-l pe Pyram că vine şi el…

//REINTRĂ PYRAM.//

PYRAM:

Mulţumesc, divină lună, pentru razele-ţi solare,
Ca să-mi pot vedea iubita, pe Thisbeea, pe cărare.
Mulţumesc din suflet pentru razele de aur
La lumina lor văzându-mi scumpul dragostei tezaur.
Însă vai, nenorocire!
Blestemata mea privire
Vede mantia-ţi pătată
De o fiară-însângerată.
Furii crunte, apăreţi,
Smulgeţi, rupeţi şi tăieţi
Firul tristei mele vieţi!

THEZEU:

O! Durerea-i e cumplită:
De-un omor pricinuită!

HIPPOLYTA:

De bietul Pyram zău că-mi pare rău:
Mă mişcă jalea sufletului său.

PYRAM:

Pentru ce, cumplită fire, ai adus pe lume lei,
Pentru ca un leu să-mi frângă a vieţii mele floare?
Ea, Thisbeea, n-a fost oare cea mai mândră din femei,
Care-a strălucit vreodată pe acest pământ, sub soare?
Lacrime, porniţi la vale,
Cu-un potop cumplit de jale.
Vino, spada mea săracă,
Ieşi mai repede din teacă,
Lasă-mi vârful să ţi-l frâng
Uite-aici, sub sânul stâng. (SE STRĂPUNGE ŞI CADE.)
Unde-mi este inima!
Mori, Pyram! Aşa, aşa!
Moartea simt cum mă cuprinde
Trupul meu îl simt că moare,
Vrea spre glie să coboare,
Sufletul îmi este-în rai,
Lună, rost tu nu mai ai. (LUCIU-DE-LUNĂ DISPARE.)
Viaţa eu mi-o joc la zar… (MOARE.)

DEMETRIUS:

Pun prinsoare pe-un măgar…

LYSANDER:

Nici măgar, nici zar, nici as.

THEZEU:

Cred că-atât i-a mai rămas:
Ca un felcer să-l învie
Şi măgar din nou să fie.

HIPPOLYTA:

Încă nu am mai văzut-o
Pe Thisbeea, şi-am pierdut-o,
Fiindcă luna a plecat
Fără să fi aşteptat
Să-l găsească pe Pyram
Şi să moară, cum ştiam.

THEZEU:

Stelele vor lumina-o
Şi tot ele-or îngropa-o.

//REINTRĂ THISBEEA.//

HIPPOLYTA:

Pentru-un astfel de iubit
N-ai prea mult pentru bocit.

DEMETRIUS:

Şi Thisbeea, şi Pyram
Sunt dintr-un acelaşi neam,
Între ei, să nu vă mire,
Nu-i nicio deosebire.
Nici o molie nu ştie
Care dintre ei să fie
Un erou, o eroină,
Un flăcău sau o virgină.

LYSANDER:

L-a privit cu ochii dulcii.

DEMETRIUS:

Vin', Thisbeio, să te culci!

THISBEEA:

Dormi, frumosul meu iubit?
Cum? Pyramus! Ai murit?
O! Deşteaptă-te din somn,
Dulce-al vieţii mele domn.
Spune-o vorbă! Cum? Eşti mut?
Zeilor! Cum s-a făcut?
Înveli-va un mormânt
Chipul tău frumos şi sfânt?
Ochii tăi dulci şi senini
Şi sprâncenele de crini?
Gura-ţi scumpă, drăgălaşă,

Nasul tău ca o cireaşă?
Cele trei surori cumplite
Care-s morţii zălogite,
Moartea-îndată-mi pregătiţi,
Nu vreau să mă zălogiţi
Pe pământul blestemat.
Pyram, spada mi-ai lăsat
Vezi cum mi-o implânt în piept,

//SE ÎNJUNGHIE.//

Nu mai pot să mai aştept.
Soarta mi-o voi împlini-o:
Mor! Adio! Mor! Adio! (MOARE.)

THEZEU:

Luciu-de-Lună şi Leul au rămas teferi să-i înmormânteze pe cei morţi.

DEMETRIUS:

Da, dar şi Zidul le poate da o mână de ajutor.

BOTTOM (ÎNVIE):

Ba câtuşi de puţin! Vă înşelaţi! Zidul care despărţea cele două neamuri s-a dărâmat! Acum, dacă aţi pofti să mai vedeţi un epilog, sau să ascultaţi un dans bergamasc dansat de către doi actori din breasla noastră?

THEZEU:

Nu! Nici un epilog. Te rog. Piesa jucată de voi nu are nevoie să fie lămurită spectatorilor. Şi cum actorii sunt acum aproape cu toţii morţi, nici de fluierat nu s-ar mai încumeta să-i fluiere cineva. Dacă actorul care a jucat rolul lui Pyram s-ar fi spânzurat de calţaveta Thisbeei, straşnică tragedie ar mai fi fost! Dar şi aşa cum a fost, tot ne-a plăcut. Ia să urmărim danţul vostru bergamasc. Epilogul să-l lăsăm pentru mai târziu.

//PE SCENĂ SE DANSEAZĂ UN DANS BERGAMASC.//

Cu glas de-aramă miezul nopţii sună,
E ora când stafiile se-adună.
Prieteni, la culcare! Căci mă tem
Că toată vremea care o veghem

În noaptea-aceasta, mâine o vom dormi…
La revedere! Somn uşor, copii!
De-aci-nainte-încă cincisprezece
Voioase zile-n şir vom tot petrece.

//TOŢI INTRĂ ÎN PALAT. LYSANDER, HERMIA, DEMETRIUS ŞI HELENA IES PRIN DREAPTA.//

Scena II

//INTRĂ PUCK.//

PUCK:

Rage-acuma hămesit
Leul! Urlă-n lună lupul,
Şi plugarul obosit
Îşi redă odihnei trupul.
Leneş pâlpâie văpaia
Pe tăciuni, cobind a moarte,
Ţipă-n turnuri cucuvaia.
Ceasul tainic nu-i departe
Când strigoii-n ţintirim
Ies din gropi întredeschise;
Iară noi, silfi ce-nsoţim
Carul Hecatei, cu vise
Pe furiş goniţi de soare
Şi ne-mprăştiem ca vise
După umbrele fugare.
Niciun şoricel nu strică
Pacea-acestei case sfinte.
Sunt trimis cu-o măturică
Vreau să mătur dinainte.
N-am să las nicio pisică.

//INTRĂ OBERON, TITANIA ŞI IELELE.//

OBERON:

Răspândiţi ca o lucuare
Dulce-a unui foc ce moare,
Iele, şi porniţi în zbor
Şi dansaţi apoi uşor!

TITANIA:

Câte-o notă-ngâne-n cor
Fiecare vorbă-a mea,
Până ce n-o rămânea
Nesfinţit niciun locşor. (CÂNTECE ŞI DANŢ.)

OBERON:

Mergeţi pân’ la revărsatul
Zorilor prin tot palatul. (IELELE INTRĂ ÎN PALAT.)
Iară noi vom cerceta
Cel mai mândru pat de nuntă,
Ca feriţi de soartă cruntă
Fericiţi să vieţuiască
Cei ce-n el au să se nască.
Iar perechile frumoase
Să rămână credincioase
Şi să aibă-n toate spor
Şi noroc cu pruncii lor.
Ielele, până se face
Zi, cu roua de pe văi
Să sfinţească-aceste-odăi
Răspândind o dulce pace,
Ca-n aceste săli măreţe,
Gloria să strălucească
Şi-o eternă tinereţe
Pe stăpâni să-i fericească! (IELELE SE ÎNTORC ÎN PALAT.)
Şi acum,
În zbor, la drum!
Ne-ntâlnim iar în amurg!

//OBERON, TITANIA ŞI IELELE IES.//

PUCK:

Dacă umbre ce suntem
V-am adus vreo supărare,
Credeţi (şi atunci avem
Un cuvânt de apărare)
Că în somn v-au apărut
Toate câte le-aţi văzut.
Şi atunci povestea noastră
Nu-i decât un vis ciudat:
Nu va fi înlăturat
De bunăvoinţa voastră.
Dar pe numele meu bun
Şi cinstit mă jur eu, Puck,

În curând am să v-aduc
Ceva nou şi mult mai bun.
De n-o fi aşa cum spun,
Puck rămână de minciună.
Puck e hotărât să facă
Tot ce poate să vă placă.
Şi acuma, noapte bună
Tuturor şi nu plecaţi
Până ce n-aplaudaţi!

//IESE.//

– SFÂRŞIT –

dramatis personæ

THESEUS Duke of Athens
EGEUS father to Hermia
LYSANDER in love with Hermia
DEMETRIUS
PHILOSTRATE master of the revels to Theseus
QUINCE a carpenter
SNUG a joiner
BOTTOM a weaver
FLUTE a bellows-mender
SNOUT a tinker
STARVELING a tailor
HIPPOLYTA queen of the Amazons, betrothed to Theseus
HERMIA daughter to Egeus, in love with Lysander
HELENA in love with Demetrius
OBERON king of the fairies
TITANIA queen of the fairies
PUCK or Robin Goodfellow
PEASEBLOSSOM
COBWEB
MOTH
MUSTARDSEED
PYRAMUS characters in the interlude
THISBE performed by the Clowns
WALL
LION
MOONSHINE

OTHER FAIRIES ATTENDING THEIR KING AND QUEEN.

ATTENDANTS ON THESEUS AND HIPPOLYTA.

Scene: ATHENS AND A WOOD NEAR IT.

Act I

Scene I

//ATHENS. THE PALACE OF THESEUS. ENTER THESEUS, HIPPOLYTA, PHILOSTRATE AND ATTENDANTS.//

THESEUS:

Now, fair Hippolyta, our nuptial hour
Draws on apace; four happy days bring in
Another moon: but, O, methinks, how slow
This old moon wanes! she lingers my desires.
Like to a step-dame or a dowager
Long withering[1] out a young man's revenue.

HIPPOLYTA:

Four days will quickly steep themselves in night;
Four nights will quickly dream away the time;
And then the moon, like to a silver bow
New-bent in heaven, shall behold the night
Of our solemnities.

THESEUS:

Go, Philostrate[2],
Stir up the Athenian youth to merriments;
Awake the pert and[3] nimble spirit of mirth:
Turn melancholy forth to funerals:
The pale companion is not for our pomp.

// EXIT PHILOSTRATE.//

Hyppolyta, I woo'd thee with my sword,
And won thy love, doing thee injuries;
But I will wed thee in another key,
With pomp, with triumph, and with revelling.

// ENTER EGEUS, HERMIA, LYSANDER AND DEMETRIUS.//

EGEUS[4]:

Happy be Theseus, our renowned duke!

THESEUS:

Thanks, good Egeus: what's the news with thee?

EGEUS:

Full of vexation come I, with complaint
Against my child, my daughter Hermia.
Stand forth, Demetrius. My noble lord,
This man hath my consent to marry her.
Stand forth, Lysander: and, my gracious duke,
This man hath bewitch'd the bosom of my child:
Thou, thou, Lysander, thou hast given her rhymes
And interchanged love-tokens with my child:
Thou hast by moonlight at her window sung
With feigning voice verses of feigning love,
And stolen the impression of her fantasy
With bracelets of thy hair, rings, gawds, conceits,
Knacks, trifles[5], nosegays, sweetmeats, messengers
Of strong prevailment in unharden'd youth:
With cunning hast thou filch'd my daughter's heart[6]
Turn'd her obedience, which is due to me,
To stubborn harshness: and, my gracious duke,
Be it so she will not here before your grace
Consent to marry with Demetrius,
I beg the ancient privilege of Athens,
As she is mine, I may dispose of her:
Which shall be either to this gentleman
Or to her death, according to our law
Immediately provided in that case.[7]

THESEUS:

What say you, Hermia? be advised, fair maid:
To you your father should be as a god;
One that composed your beauties, yea, and one
To whom you are but as a form in wax
By him imprinted and within his power
To leave the figure or disfigure it.
Demetrius is a worthy gentleman.

HERMIA:

So is Lysander.

THESEUS:

In himself he is;
But in this kind, wanting your father's voice,
The other must be held the worthier.

HERMIA:

I would my father look'd but with my eyes.

THESEUS:

Rather your eyes must with his judgement look.

HERMIA:

I do entreat your grace to pardon me
I know not by what power I am made bold,
Nor how it may concern my modesty,
In such a presence here to plead my thoughts;
But I beseech your grace that I may know
The worst that may befall me in this case,
If I refuse to wed Demetrius.

THESEUS:

Either to die the death or to abjure
For ever the society of men.
Therefore, fair Hermia, question your desires;
Know of your youth, examine well your blood,
Whether, if you yield not to your father's choice,
You can endure the livery of a nun,
For aye to be in shady cloister mew'd,
To live a barren sister all your life,
Chanting faint hymns to the cold fruitless moon.
Thrice-blessed they that master so their blood,
To undergo such maiden pilgrimage;
But earthlier happy is the rose distill'd,
Than that which withering on the virgin[8] thorn
Grows, lives and dies in single blessedness.

HERMIA:

So will I grow, so live, so die, my lord,
Ere I will yield my virgin patent up
Unto his lordship, whose unwished yoke
My soul consents not to give sovereignty.

THESEUS:

Take time to pause; and, by the next new moon –
The sealing-day betwixt my love and me,
For everlasting bond of fellowship
Upon that day either prepare to die

For disobedience to your father's will,
Or else to wed Demetrius, as he would;
Or on Diana's altar to protest
For aye austerity and single life.

DEMETRIUS:

Relent, sweet Hermia9: and, Lysander, yield
Thy crazed title to my certain right.

LYSANDER:

You have her father's love, Demetrius;
Let me have Hermia's: do you marry him.

EGEUS:

Scornful Lysander! true, he hath my love,
And what is mine my love shall render him.
And she is mine, and all my right of her
I do estate unto Demetrius.

LYSANDER:

I am, my lord, as well derived as he,
As well possess'd; my love is more than his;
My fortunes every way as fairly rank'd
If not with vantage, as Demetrius;
And, which is more than all these boasts can be,
I am beloved of beauteous Hermia:
Why should not I then prosecute my right?
Demetrius, I 'll avouch it to his head,
Made love to Nedar's daughter, Helena,
And won her soul; and she, sweet lady, dotes,
Devoutly dotes, dotes in idolatry,
Upon this spotted and inconstant man.

THESEUS:

I must confess that I have heard so much,
And with Demetrius thought to have spoke thereof;
But, being over-full of self-affairs,
My mind did lose it. But, Demetrius, come;
And come, Egeus; you shall go with me,

I have some private schooling for you both.
For you, fair Hermia, look you arm yourself
To fit your fancies to your father's will;
Or else the law of Athens yields you up –
Which by no means we may extenuate –
To death, or to a vow of single life.
Come, my Hippolyta: what cheer, my love?
Demetrius and Egeus, go along:
I must employ you in some business
Against our nuptial and confer with you
Of something nearly that concerns yourselves.

EGEUS:

With duty and desire we follow you.

//EXEUNT THESEUS, HIPPOLYTA, EGEUS, DEMETRIUS AND TRAIN.//

LYSANDER:

How now, my love! why is your cheek so pale?
How chance the roses there do fade so fast?

HERMIA:

Belike for want of rain, which I could well
Beteem them from the tempest of my eyes10.

LYSANDER:

Ay me! for aught that I could ever read,
Could ever hear by tale or history,
The course of true love never did run smooth;
But, either it was different in blood, –

HERMIA:

O cross! too high to be enthrall'd to low.

LYSANDER:

Or else misgraffed in respect of years, –

HERMIA:

O spite! too old to be engaged to young.

LYSANDER:

Or else it stood upon the choice of friends, –

HERMIA:

O, hell! to choose love by another’s eyes.

LYSANDER:

Or, if there were a sympathy in choice,
War, death, or sickness did lay siege to it,
Making it momentany as a sound,
Swift as a shadow, short as any dream;
Brief as the lightning in the collied night,
That, in a spleen, unfolds both heaven and earth,[11]
And ere a man hath power to say ‘Behold!’
The jaws of darkness do devour it up:
So quick bright things come to confusion.

HERMIA:

If then true lovers have been ever cross’d,
It stands as an edict in destiny:
Then let us teach our trial patience,
Because it is a customary cross,
As due to love as thoughts and dreams and sighs,
Wishes and tears, poor fancy’s followers.

LYSANDER:

A good persuasion: therefore, hear me, Hermia.
I have a widow aunt, a dowager
Of great revenue, and she hath no child:
From Athens is her house remote seven leagues;
And she respects me as her only son.
There, gentle Hermia, may I marry thee;
And to that place the sharp Athenian law
Cannot pursue us. If thou lovest me then,
Steal forth thy father’s house tomorrow night;
And in the wood, a league without the town,
Where I did meet thee once with Helena,
To do observance to a morn of May,
There will I stay for thee.

HERMIA:

My good Lysander!
I swear to thee, by Cupid's strongest bow,
By his best arrow with the golden head,
By the simplicity of Venus' doves,
By that which knitteth souls and prospers loves,
And by that fire which burn'd the Carthage queen,
When the false Troyan under sail was seen,
By all the vows that ever men have broke,
In number more than ever women spoke,
In that same place thou hast appointed me,
Tomorrow truly will I meet with thee.

LYSANDER:

Keep promise, love. Look, here comes Helena.

//ENTER HELENA.//

HERMIA:

God speed fair Helena! whither away

HELENA:

Call you me fair? that fair again unsay.
Demetrius loves your fair: O happy fair!
Your eyes are lode-stars; and your tongue's sweet air
More tuneable than lark to shepherd's ear,
When wheat is green, when hawthorn buds appear.
Sickness is catching: O, were favour so,
Yours would I catch fair Hermia, ere I go;
My ear should catch your voice, my eye your eye,
My tongue should catch your tongue's sweet melody,
Were the world mine, Demetrius being bated,
The rest I 'ld give to be to you translated.
O, teach me how you look, and with what art
You sway the motion of Demetrius' heart.

HERMIA:

I frown upon him, yet he loves me still.

HELENA:

O that your frowns would teach my smiles such skill!

HERMIA:

I give him curses, yet he gives me love.

HELENA:

O that my prayers could such affection move!

HERMIA:

The more I hate, the more he follows me.

HELENA:

The more I love, the more he hateth me.

HERMIA:

His folly, Helena, is no fault of mine.

HELENA:

None, but your beauty: would that fault were mine!

HERMIA:

Take comfort: he no more shall see my face;
Lysander and myself will fly this place,
Before the time I did Lysander see,
Seem'd Athens as a paradise to me:
O, then, what graces in my love do dwell,
That he hath turn'd heaven unto a hell!

LYSANDER:

Helen, to you our minds we will unfold:
Tomorrow night, when Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass,
A time that lovers' flights doth still conceal,
Through Athens' gates have we devised to steal.

HERMIA:

And in the wood, where often you and I
Upon faint primrose-beds were wont to lie,
Emptying our bosoms of their counsel sweet,
There my Lysander and myself shall meet;
And thence from Athens turn away our eyes,
To seek new friends and stranger companies.
Farewell, sweet playfellow: pray thou for us;
And good luck grant thee thy Demetrius!
Keep word, Lysander: we must starve our sight
From lovers' food till morrow deep midnight.

//EXIT HERMIA.//

LYSANDER:

I will, my Hermia.
Helena, adieu:
As you on him, Demetrius dote on you!

//EXIT.//

HELENA:

How happy some o’er other some can be!
Through Athens I am thought as fair as she.
But what of that? Demetrius thinks not so;
He will not know what all but he do know:
And as he errs, doting on Hermia’s eyes,
So I, admiring of his qualities:
Things base and vile, holding no quantity,12
Love can transpose to form and dignity:
Love looks not with the eyes, but with the mind;
And therefore is wing’d Cupid painted blind:
Nor hath Love’s mind of any judgement taste;
Wings and no eyes figure unheedy haste:
And therefore is Love said to be a child,
Because in choice he is so oft beguiled.
As waggish boys in game themselves forswear.
So the boy Love is perjured every where:
For ere Demetrius look’d on Hermia’s eyne,
He hail’d down oaths that he was only mine;
And when this hail some heat from Hermia felt,
So he dissolved, and showers of oaths did melt.
I will go tell him of fair Hermia’s flight:
Then to the wood will he tomorrow night
Pursue her; and for this intelligence
If I have thanks, it is a dear expense:
But herein mean I to enrich my pain,
To have his sight thither and back again.

//EXIT.//

1 „*TO WITHER*“. Termen de origine germamo-scandinavă, germ. VERWITTERN, a se destrăma, fr. effriter, a se fărâmiţa, a se prăfui. Şt.O. Iosif foloseşte verbul A ROADE (ca să rimeze cu SCADE). Dar în niciun caz nu se cuvenea să folosească termenul prea neologistic de rentă. Cu riscul de a folosi un anacronism, propunem în loc de revenue (cum e în text) termenul de CÂŞTIU.

2 Philostrat, care apare în piesă ca şambelan al ducelui Thezeus, apare în versiunea TROILUS AND CRISEYDE versificată de Geoffrey Chaucer, după Giovanni Boccaccio, care pomeneşte de FILOSTRATO ca de un anume Arcite îndrăgostit de Criseyde şi ascuns la Atena sub numele de Filostrato, cu slujba de şambelan al ducelui Thezeus.

3 „AWAKE THE PERT…“. PERT, prescurtare din anglo-normandul MALAPERT, derivat concomitent din lat. APERTUS (APERIRE, a deschide, de unde APRILIE, luna care deschidea vechiul calendar roman), dar poate şi din lat. MALE EXPERTUS, încâlcit. În engleza curentă, PERT a căpătat sensul de SAUCY, piperat, necuviincios, impertinent, obraznic, insolent. În LOVE'S LABOUR'S LOST (actul V, scena a 2-a, versul 272), principesa foloseşte versul „THIS PERT BIRON WAS OUT OF COUNTENANCE QUITE“, pe care l-am tradus: „Chiar Biron, cel obraznic, se pierduse…“.

4 Egeus, sau Aegeus, este, de fapt, în mitologia greacă, părintele semizeului Thezeus şi a dat numele lui Mării Egee. Cum Shakespeare face din Thezeus DUCELE ATENEI, el poate face şi din Egeus un nobil atenian, părinte al Hermiei, care îl roagă pe Thezeus s-o silească să se mărite cu Demetrius, deşi Hermia este îndrăgostită de Lysander. Printr-una din destul de frecventele sale scăpări, Şt.O. Iosif nu ţine seama de accentuarea numelui Hermiei – şi în latină, şi în engleză, şi în germană, şi, ca atare, obligatoriu, în limba română – şi jonglează diferit cu accentele: când HÉRMIA, când HERMIÁ, când HERMIÂ… Ne-am îngăduit, la capitolul REVIZUIRI ALE TRADUCERII, să intervenim.

5 „WITH GAWDS, CONCEITS, KNACKS, TRIFLES…“. Printre mijloacele prin care Egeus îl învinuieşte pe Lysander – cam în acelaşi chip în care îl învinuieşte senatorul Brabantio pe Othello, în actul I, înaintea Dogelui Veneţiei, că i-a sedus fiica, pe Desdemona – figurează şi aceste patru concepte traduse de Şt.O. Iosif prin numai patru mijloace, şi anume: „INELE, BRĂŢĂRI DIN PLETE, / CU FEL DE FEL DE VRĂJI ŞI DRĂGĂNELE (?)“. De fapt, Egeus înşiră opt asemenea mijloace de seducţie, dintre care patru – „BRACELETS OF THY HAIR, RINGS, NOSEGAYS, SWEETMEETS“ – sunt uşor inteligibile în engleza curentă. De altfel, traduse destul de corect în limba română. Celelalte patru, menţionate mai sus, sunt mai greu inteligibile şi, ca atare nu sunt traduse de Şt.O. Iosif. Sensul lor este următorul: GAWDS (folosit şi mai departe în actul IV – scena 1, versul 168, sub forma de IDLE GAWD) la plural, derivă din lat. GAUDIUM, bucurie, verbul gr. GYTHÉW, a se bucura, de unde derivă prenumele masculin Gaius (GAAVIUS) şi feminin Gaia, sensul, rar folosit în engleza curentă, fiind acela de JUCĂRIE, mic dar. CONCEITS, termen foarte folosit în întreaga dramaturgie shakespeariană, fie la singular, fie la plural, cu sens îndeobşte peiorativ, era un termen folosit în acea epocă de curios avânt de concepte noi în limba engleză – ca şi în limba franceză de altfel, până la Malherbe, cum se ştie că a consemnat Boileau în L'ART POÉTIQUE – pentru anumite CONCEPTE (de unde şi etimologia termenului) neobişnuite, preţioase, EUFUISTICE, chiar gongorice. În orice caz, Egeus le foloseşte pe toate în sens peiorativ, stigmatizator; şi Shakespeare pare de aceeaşi părere. KNACKS, obârşie germano-scandinavă, germ. KNACKEN, a sparge, a plesni, a dat în limba engleză (chiar curentă), fie mică jucărie, fie joc de iscusinţă. În sfârşit, TRIFLES, mai folosit în engleza curentă, dar netradus de Şt.O. Iosif, provine din franceza normandă şi înseamnă fleac, glumă, batjocură, în franceză babiole.

6 „THOU FILCHED MY DAUGHTER'S HEART“. Verbul scandinav care a dat TO FILCH – poate aliat cu goticul FILHAN, a ascunde – a căpătat astăzi sensul de a răpi, a smulge, a sustrage, corect tradus prin „MI-AI SCOS DIN MINŢI COPILA-ASCULTĂTOARE“.

7 Ca de obicei, Shakespeare nu numai că foloseşte nenumărate anacronisme şi confuzii geografice, dar confundă şi epocile, şi legislaţiile. Deşi îl foloseşte frecvent pe Plutarc, el pare a fi avut mult mai multe cunoştinţe – şi admiraţie! – provenind din istoria şi literatura romanilor decât din aceea a grecilor. Plutarc nu pomeneşte de obligaţiile fecioarelor de a se căsători cu soţi aleşi de părinţii lor, nici în relatarea pe larg a legilor lacedemonianului Lycurg, nici din acelea ale atenianului Solon. Obligaţia se întâlneşte în cele mai vechi legi romane, care supuneau toţi membrii familiilor – mai ales cele patriciene – voinţei lui PATER FAMILIAS.

8 Aceste versuri atât de delicate reiau o idee gingaşă folosită şi de Erasmus în COLOCVIILE lui, şi de Lyly în MIDAS, şi de Shakespeare însuşi în SONETELE lui V şi VI. Cum face de obicei, Şt.O. Iosif a redat admirabil ideea. Poate că neologismul VIRGIN – când avem termenul neaoş FECIORELNIC –, ar putea fi evitat, catrenul devenind astfel:

„Mai fericită-i totuşi mândra floare,
Când prin mireasmă-şi supravieţuieşte:
Pe sânu-i feciorelnic alta creşte,
Ursita sa tânjească şi să moară,
Atât de singuratică, fecioară.“

9 „RELENT, SWEET HERMIA…“. TO RELENT, prin franceza-normandă, RELENTIR din adj. latin LENTUS, încet, din aceeaşi obârşie cu LÂNIS: suav, dulce, blând.

10 „BETEEM THEM…“. Hermia foloseşte aici un verb, to beteem, a cărui obârşie nu se cunoaşte şi care nu figurează în niciun dicţionar englez. După GLOSARUL ediţiei americane complete a operei lui Shakespeare (pag. 1301), verbul TO BETEEM însemna: TO GIVE, TO POUR OUT, TO PERMIT OR SUFFER. Şt.O. Iosif traduce sensul corect din traducerea germană.

11 Tirada lui Lysander seamănă atât de mult cu poeticul dialog dintre Romeo şi Julieta (actul II, sc. 2, vs. 120 şi următoarele) tradus la fel de frumos de Şt.O. Iosif (ÎNVOALTA FLOARE FACE DIN AVÂNTUL / IUBIRII NOASTRE…), încât pare limpede că ambele piese au fost traduse de Şt.O. Iosif cam pe la aceeaşi epocă.

12 „THINGS BASE AND VILE, HOLDING, NO QUANTITY“. Versul spus de Helena – rămasă singură – se regăseşte şi în HAMLET (actul III, sc. 2, vs. 168), unde regina din piesă spune: „FOR WOMEN’S FEAR AND LOVE HOLDS QUANTITY / IN NEITHER AUGHT, OR IN EXTREMITY“.

Scene II

//ATHENS. QUINCE'S HOUSE.

ENTER QUINCE, SNUG, BOTTOM, FLUTE, SNOUT AND STARVELIG.//13

QUINCE:

Is all our company here?

BOTTOM:

You were best to call them generally, man by man, according to the scrip.

QUINCE:

Here is the scroll of every man's name, which is thought fit, through all Athens to play in our interlude before the duke and the duchess, on his wedding-day at night.

BOTTOM:

First, good Peter Quince, say what the play treats on, then read the names of the actors, and so grow to a point.

QUINCE:

Marry, our play is, The most lamentable comedy, and most cruel death of Pyramus and Thisby.

BOTTOM:

A very good piece of work, I assure you, and a merry. Now, good Peter Quince, call forth your actors by the scroll. Masters, spread yourselves.

QUINCE:

Answer as I call you. Nick Bottom, the weaver.

BOTTOM:

Ready. Name what part I am for, and proceed.

QUINCE:

You, Nick Bottom, are set down for Pyramus.

BOTTOM:

What is Pyramus? a lover, or a tyrant?

QUINCE:

A lover, that kills himself most gallant for love.

BOTTOM:

That will ask some tears in the true
performing of it: if I do it, let the audience look to their eyes; I will move storms, I will condole in some measure. To the rest: yet my chief humour is for a tyrant: I could play Ercles rarely, or a part to tear a cat in, to make all split.

The raging rocks
And shivering shocks
Shall break the locks
Of prison gates;
And Phibbus' car
Shall shine from far
And make and mar
The foolish Fates.

This was lofty! Now name the rest of the players. This is Ercles' vein, a tyrant's vein; a lover is more condoling.

QUINCE:

Francis Flute, the bellows-mender.

FLUTE:

Here, Peter Quince.

QUINCE:

Flute, you must take Thisby on you.

FLUTE:

What is Thisby? a wandering knight?

QUINCE:

It is the lady that Pyramus must love.

FLUTE:

Nay, faith, let not me play a woman; I have a beard coming.

QUINCE:

That's all one: you shall play it in a mask, and you may

speak as small as you will.

BOTTOM:

An I may hide my face, let my play Thisby too, I ’ll speak in a monstrous little voice, ‘Thisne, Thisne’; ‘Ah Pyramus, my lover dear! thy Thisby dear, and lady dear!’

QUINCE:

No, no; you must play Pyramus: and, Flute, you Thisby.

BOTTOM:

Well, proceed.

QUINCE:

Robin Starveling, the tailor.

STARVELING:

Here, Peter Quince.

QUINCE:

Robin Starveling, you must play Thisby’s mother. Tom Snout, the tinker.

SNOUT:

Here, Peter Quince.

QUINCE:

You, Pyramus’ father; myself, Thisby’s father. Snug, the joiner; you, the lion’s part: and, I hope, here is a play fitted.

SNUG:

Have you the lion’s part written? pray you, if it be, give it me, for I am slow of study.

QUINCE:

You may do it extempore, for it is nothing but roaring.

BOTTOM:

Let me play the lion too: I will roar, that I will do any man’s heart good to hear me; I will roar, that I will make the duke say. ‘Let him roar again, let him roar again’.

QUINCE:

An you should do it too terribly, you would fright the duchess and the ladies, that they would shriek; and that were enough to hang us all.

All:

That would hang us, every mother's son.

BOTTOM:

I grant you, friends, if that you should fright the ladies out of their wits, they would have no more discretion but to hang us: but I will aggravate my voice so that I will roar you as gently as any sucking dove; I will roar you as 'twere any nightingale.

QUINCE:

You can play no part but Pyramus; for Pyramus is a sweet-faced man; a proper man, as one shall see in a summer's day; a most lovely gentleman-like man: therefore you must needs play Pyramus.

BOTTOM:

Well, I will undertake it. What beard were I best to play it in?

QUINCE:

Why, what you will.

BOTTOM:

I will discharge it in either your straw-colour beard, your orange-tawny beard, your purple-in-grain beard, or your French-crown-colour beard[14], your perfect yellow.

QUINCE:

Some of your French crowns have no hair at all, and then you will play barefaced. But, masters, here are your parts: and I am to entreat you, request you and desire you, to con them by tomorrow night; and meet me in the palace wood, a mile without the town, by moonlight; there will we rehearse, for if we meet in the city, we shall be dogged with company, and our devices known. In the meantime I will draw a bill of properties, such as our play wants. I pray you, fail me not.

BOTTOM:

We will meet; and there we may rehearse most obscenely

and courageously. Take pains; be perfect: adieu.

QUINCE:

At the duke’s oak we meet.

BOTTOM:

Enough; hold or cut bow-strings.

//EXEUNT.//

13 Nu întâmplător, Shakespeare a ales, drept piesa antică de groază pe care urmau s-o interpreteze bieţii săi meşteşugari, PYRAMUS ŞI THISBEEA. Redată pe larg în CARTEA A IV-A din METAMORFOZELE lui Ovidius, legenda se bucurase în toată Europa catolică de o extraordinară faimă în tot evul mediu. În Anglia figurează în THE LEGEND OF GOOD WOMEN, a lui Geoffrey Chaucer, în poemele lui John Gower şi în alte poeme sau povestiri. În Franţa fusese tradusă în 1541 de F. Habert şi destul de curând după mijlocul secolului tipărită şi apoi versificată în decasilabe de Antoine de Baïf (1532—1590). În Anglia circulau nenumărate traduceri din latină sau franceză şi tot atâtea piese de bâlci.

14 Bottom întreabă ce culoare de barbă s-ar potrivi mai bine cu rolul lui Pyram, atribuit lui. Se hotărăşte pentru o barbă roşcată, pe-atunci la modă, colorată cu coccinila (FRENCH-CROWN-COLOUR BEARD). Quince face numaidecât legătura între boala franţuzească (SFRENŢIE) şi ceea ce francezii numeau LE MAL DE NAPLES, de unde luaseră de la armata spaniolă sifilisul, adus din America după 1492.

Povestea jalnică a lui Pyram şi a Thisbeei avea, cum am arătat, o excepţională răspândire în toată lumea latină medievală. Textul ei este acela, destul de scurt, poetizat în trei pagini din METAMORFOZELE lui Ovidius, după o veche legendă babiloniană preluată din literatura elenistică. Anume: în marele oraş Babilon, împrejmuit de regina Semiramis cu ziduri de lut ars, locuiau, în două case alipite, un tânăr fermecător şi o fecioară încântătoare, care însă nu se cunoşteau decât de când au descoperit că puteau vorbi în taină printr-o strâmtă crăpătură într-unul din zidurile despărţitoare ale caselor. Cei doi tineri au ajuns astfel să se îndrăgostească nebuneşte şi în cele din urmă s-au hotărât să se strecoare amândoi din locuinţele lor, noaptea, pe furiş, şi să se întâlnească la mormântul regelui Ninus, fostul rege al Babilonului, soţul Semiramidei. Mormântul fusese înălţat lângă un râu rece, sub umbra unui dud uriaş care, pe atunci, făcea dude de culoare albă.

Thisbeea izbuteşte să se strecoare mai repede din locuinţa ei şi ajunge la umbra dudului, tocmai atunci când o leoaică, fiară care tocmai sfâşiase nişte boi, venea să îşi potolească setea în apa rece a râului. Văzându-i silueta apropiindu-se, la razele lunii, Thisbeea, înspăimântată, a fugit şi s-a ascuns într-o peşteră întunecată. Dar, în fuga ei, i-a căzut vălul pe care-l purta în spate. Văl pe care leoaica, pe când se înapoia în pădure, după ce-şi potolise setea, l-a sfâşiat, simţind miros de om, cu colţii ei plini de sânge, şi l-a lăsat însângerat la pământ.

Izbutind, în cele din urmă, să sosească şi el la locul întâlnirii, Pyram a văzut mai întâi urmele fiarei şi apoi şi vălul Thisbeei plin de sânge. Fără să se îndoiască o clipă că, din pricina întârzierii lui, Thisbeea se aflase fără apărare, pradă leoaicei, Pyram s-a dus sub dudul alb şi s-a străpuns cu sabia, stropind dudele cu sângele lui şi făcându-le să fie pentru totdeauna de culoare neagră.

După ce – cam după scenariul din cripta Capolettilor din ROMEO ŞI JULIETA – Thisbeea, socotindu-se la adăpost de colţii leoaicei, s-a înapoiat la mormântul lui Ninus, dar, la lumina lunii văzând dudele negre şi nu albe, a crezut că a greşit pomul şi locul. Tocmai atunci l-a văzut pe Pyram întins la pământ şi străpuns de sabie, dar încă mai trăind ca s-o poată recunoaşte – ca şi Romeo! – în ultimele lui clipe. Întocmai ca şi Julieta, Thisbeea, după ce iubitul ei îşi dă cea de pe urmă suflare, se aruncă în vârful sabiei lui Pyram şi moare.

Această cumplită povestire îşi are rostul în METAMORFOZE exclusiv pentru faptul că zeii s-au milostivit de soarta cumplită a celor doi îndrăgostiţi şi au poruncit ca din acea zi dudele să fie de culoare neagră, nu albă.

Shakespeare enumera cu grijă toate detaliile, naive, pe care meşteşugarii amatori le folosesc pentru reprezentarea piesei lor. Din lipsă de decor, îi încredinţează unuia dintr-al lor ROLUL ZIDULUI, ca să le îngăduie celor doi iubiţi să se înţeleagă. Tot astfel cu Leul şi cu Omul din lună.

Shakespeare mai foloseşte asemenea reprezentaţii (TEATRU ÎN TEATRU, cum se cheamă) în patru din piesele lui. Anume, într-un întreg prolog (ÎMBLÂNZIREA SCORPIEI); în ZADARNICELE NECAZURI DE IUBIRE, în care cinci personaje comice, de intelectualitate diferită: un învăţător, Holofernes, un preot, Sir Nathaniel, un cavaler spaniol cam analfabet (Don Adriano de Armado), un paj mucalit (Moth) şi un paznic de vite (Costard) trebuie să interpreteze, în două serii (de fapt numai într-una, din cauza morţii regelui Franţei), pe cei nouă eroi din basmele medievale; în VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ şi în HAMLET (pantomimă vorbită).

Fiecare din aceste patru reprezentaţii îşi are un anumit rost; evident, rostul cel mai temeinic este demascarea ucigaşului din HAMLET. Cele trei din urmă au şi unele comentarii. În HAMLET, exclusiv ale lui Hamlet. În celelalte două, din partea regelui Navarei şi din partea celor trei curteni ai săi, cărora li se adaugă Boyet, din alaiul principesei Franţei; şi din partea Ducelui Atenei şi Hippolytei, ca şi din partea nuntaşilor Demetrius şi Lysander. Comentariile sunt îndeobşte fără pic de spirit şi chiar fără pic de umor, iar calamburul riscat de Demetrius la urmă (Ass, măgar, Ace, as de zar sau de cărţi) mai e folosit şi în alte piese şi e la fel de puţin spiritual.

Act II

Scene I

A WOOD NEAR ATHENS.

//ENTER, FROM OPPOSITE SIDES, A FAIRY AND PUCK.//

PUCK:

How now, spirit! wither wander you?

FAIRY:

Over hill, over dale,
Thorough bush, thorough brier,
Over park, over pale,
Thorough flood, thorough fire,
I do wander every where,
Swifter than the moon's sphere;
And I serve the fairy queen,
To dew her orbs upon the green.15
The cowslips tall her pensioners be:
In their gold coats spots you see;
Those be rubies, fairy favours,
In those freckles live their savours:
I must go seek some dewdrops here
And hang a pearl in every cowslip's ear.
Farewell, thou lob of spirits; I 'll be gone:
Our queen and all her elves come here anon.

PUCK:

The king doth keep his revels here tonight:
Take heed the queen come not within his sight;
For Oberon is passing fell and wrath,
Because that she as her attendant hath
A lovely boy, stolen from an Indian king;
She never had so sweet a changeling;
And jealous Oberon would have the child

Knight of his train, to trace the forests wild;
But she perforce withholds the loved boy,
Crowns him with flowers and makes him all her joy:
And now they never meet in grove or green,
By fountain clear, or spangled starlight sheen,
But they do square, that all their elves for fear
Creep into acorn-cups and hide them there.

FAIRY:

Either I mistake your shape and makingquite,
Or else you are that shrewd and knavish sprite
Call'd Robin Goodfellow: are not you he
That frights the maidens of the villagery;
Skim milk, and sometimes labour in the quern
And bootless make the breathless housewife churn;
And sometime make the drink to bear no barm;
Mislead night-wanderers, laughing at their harm?
Those that? Hobgoblin call you and sweet Puck,
You do their work, and they shall have good luck:
Are not you he?

PUCK:

Thou speak'st aright;
I am that merry wanderer of the night.
I jest to Oberon and make him smile
When I a fat and bean-fed horse beguile,
Neighing in likeness of a filly foal:
And sometime lurk I in a gossip's bowl,
In very likeness of a roasted crab,
And when she drinks, against her lips I bob
And on her wither'd dewlap pour the ale.
The wisest aunt, telling the saddest tale,
Sometime for three-foot stool mistaketh me;
Then slip I from her bum, down topples she,
And 'tailor' cries, and falls into a cough;
And then the whole quire hold their hips and laugh,
And waxen in their mirth and neeze and swear
A merrier hour was never wasted there,
But, room, fairy! here comes Oberon.

FAIRY:

And here my mistress. Would that he were gone!

//ENTER, FROM ONE SIDE, OBERON, WITH HIS TRAIN;
FROM THE OTHER TITANIA, WITH HERS.//

OBERON:

I'll met by moonlight, proud Titania.

TITANIA:

What, jealous Oberon! Fairies, skip hence:
I have forsworn his bed and company.

OBERON:

Tarry, rash wanton: am not I thy lord?

TITANIA:

Then I must be thy lady; but I know
When thou hast stolen away from fairy land,
And in the shape of Corin sat all day,
Playing on pipes of corn and versing love
To amorous Phillida. Why art thou here,
Come from the farthest steppe of India?
But that, forsooth, the bouncing Amazon,
Your buskin'd mistress and your warrior love,
To Theseus must be wedded, and you come
To give their bed joy and prosperity.

OBERON:

How canst thou thus for shame, Titania,
Glance at my credit with Hippolyta,
Knowing I know thy love to Theseus?16
Didst thou not lead him through the glimmering
From Perigenia, whom he ravished?
And make him with fair Ægle break his faith,
With Ariadne and Antiopa?

TITANIA:

These are the forgeries of jealousy:
And never, since the middle summer's spring,
Met we on hill, in dale, forest or mead,

By paved fountain or by rushy brook,
Or in the beached margent of the sea,
To dance our ringlets to the whistling wind,
But with thy brawls thou hast disturb'd our sport.
Therefore the winds, piping to us in vain,
As in revenge, have suck'd up from the sea
Contagious fogs; which falling in the land
Have every pelting river made so proud:
That they have overborne their continents:
The ox hath therefore stretch'd his yoke in vain,
The ploughman lost his sweat, and the green corn
Hath rotted ere his youth attain'd a beard;
The fold stands empty in the drowned field,
And crows are fatted with the murrion flock;
The nine men's morris[17] is fill'd up with mud,
And the quaint mazes in the wanton green
For lack of tread are undistinguishable:
The human mortals want their winter here;
No night is now with hymn or carol blest:
Therefore the moon, the governess of floods,
Pale in her anger, washes all the air,
That rheumatic diseases do abound:
And thorough this distemperature we see
The seasons alter: hoary-headed frosts
Fall in the fresh lap of the crimson rose,
And on old Hiems' thin and icy crown
An odorous chaplet of sweet summer buds
Is, as in mockery, set: the spring, the summer,
The childing autumn, angry winter, change
Their wonted liveries, and the mazed world,
By their increase, now knows not which is which:
And this same progeny of evils comes
From our debate, from our dissension;
We are their parents and original.

OBERON:

Do you amend it then; it lies in you:
Why should Titania cross her Oberon?
I do but beg a little changeling boy,
To be my henchman.[18]

TITANIA:

Set your heart at rest:
The fairy land buys not the child of me.
His mother was a votaress of my order;
And, in the spiced Indian air, by night,
Full often hath she gossip'd by my side,
And sat with me on Neptune's yellow sands,
Marking the embarked traders on the flood,
When we have laugh'd to see the sails conceive
And grow big-bellied with the wanton wind;
Which she, with pretty and with swimming gait
Following, – her womb then rich with my young squire, –
Would imitate, and sail upon the land,
To fetch me trifles, and return again,
As from a voyage, rich with merchandise.
But she, being mortal, of that boy did die;
And for her sake do I rear up her boy,
And for her sake I will not part with him.

OBERON:

How long within this wood intend you stay?

TITANIA:

Perchance till after Theseus' wedding-day.
If you will patiently dance in our round
And see our moonlight revels, go with us;
If not, shun me, and I will spare your haunts.

OBERON:

Give me that boy, and I will go with thee.

TITANIA:

Not for thy fairy kingdom. Fairies, away!
We shall chide downright, if I longer stay.

//EXIT TITANIA WITH HER TRAIN.//

OBERON:

Well, go thy way: thou shalt not from this grove
Till I torment thee for this injury.
My gentle Puck, come hither. Thou rememberest
Since once I sat upon a promontory,
And heart a mermaid on a dolphin's back

Uttering such dulcet and harmonious breath
That the rude sea grew civil at her song
And certain stars shot madly from their spheres,
To hear the sea-maid’s music.

PUCK:

– I remember.

OBERON:

That very time I saw, but thou couldst not,
Flying between the cold moon and the earth,
Cupid all arm’d: a certain aim he took
At a fair vestal throned by the west,
And loosed his love-shaft smartly from his bow,
As it should pierce a hundred thousand hearts:
But I might see young Cupid’s fiery shaft
Quench ’d in the chaste beams of the watery moon,
And the imperial votarres passed on,
In maiden meditation, fancy-free,
Yet mark’d I where the bolt of Cupid fell:
It fell upon a little western flower,
Before milk-white, now purple with love’s wound,
And maidens call it love-in-idleness,
Fetch me that flower; the herb I shew’d thee once:
The juice of it on sleeping eye-lids laid
Will make or man or woman madly dote
Upon the next live creature that it sees,
Fetch me this herb; and be thou here again
Ere the leviathan can swim a league.

PUCK:

I’ll put a girdle round about the earth
In forty minutes.

//EXIT.//

OBERON:

Having once this juice,
I ’ll watch Titania when she is asleep,
And drop the liquor of it in her eyes.
The next thing then she waking looks upon,
Be it on lion, bear, or wolf, or bull,
On meddling monkey, or on busy ape,
She shall pursue it with the soul of love:

And ere I take this charm from off her sight,
As I can take it with another herb,
I ’ll make her render up her page to me.
But who comes here? I am invisible;
And I will overhear their conference.

//ENTER DEMETRIUS, HELENA FOLLOWING HIM.//

DEMETRIUS:

I love thee not, therefore pursue me not,
Where is Lysander and fair Hermia?
The one I ’ll slay, the other slayeth me.
Thou told’st me they were stolen unto this wood;
And here am I, and wode within this wood,[19]
Because I cannot meet my Hermia.
Hence, get thee gone, and follow me no more.

HELENA:

You draw me, you hard-hearted adamant;
But yet you draw not iron, for my heart
Is true as steel; leave you your power to draw,
And I shall have no power to follow you.

DEMETRIUS:

Do I entice you? do I speak you fair?
Or, rather, do I not in plainest truth
Tell you, I do not, nor I cannot love you?

HELENA:

And even for that do I love you the more.
I am your spaniel; and, Demetrius,
The more you beat me, I will fawn on you:
Use me but as your spaniel, spurn me, strike me,
Neglect me, lose me; only give me leave,
Unworthy as I am, to follow you.
What worser place can I beg in your love, –
And yet a place of high respect with me,–
Than to be used as you use your dog?

DEMETRIUS:

Tempt not too much the hatred of my spirit,
For I am sick when I do look on thee.

HELENA:

And I am sick when I look not on you.

DEMETRIUS:

You do impeach your modesty too much,
To leave the city and commit yourself
Into the hands of one that loves you not;
To trust the opportunity of night
And the ill counsel of a desert place
With the rich worth of your virginity.

HELENA:

Your virtue is my privilege: for that
It is not night when I do see your face,
Therefore I think I am not in the night;
Nor doth this wood lack worlds of company,
For you in my respect are all the world:
Then how can it be said I am alone;
When all the world is here to look on me?

DEMETRIUS:

I ’ll run from thee and hide me in the brakes,
And leave thee to the mercy of wild beasts.

HELENA:

The wildest hath not such a heart as you.
Run when you will, the story shall be changed:
Apollo flies, and Daphne holds the chase;
The dove pursues the griffin; the mild hind
Makes speed to catch the tiger; bootless speed,
When cowardice pursues and valour flies.

DEMETRIUS:

I will not stay thy questions; let me go:
Or, if thou follow me, do not believe
But I shall do thee mischief in the wood.

HELENA:

Ay, in the temple, in the town, the field,
You do me mischief. Fie, Demetrius!

Your wrongs do set a scandal on my sex:
We cannot fight for love, as men may do;
We should be woo'd and were not made to woo.

//EXIT DEMETRIUS.//

I 'll follow thee and make a heaven of hell,
To die upon the hand I love so well.

//EXIT.//

OBERON:

Fare thee well, nymph: ere he do leave this grove,
Thou shalt fly him and he shall seek thy love.

//RE-ENTER PUCK.//

Hast thou the flower there? Welcome, wanderer.

PUCK:

Ay, there it is.

OBERON:

I pray thee, give it me.
I know a bank where the wild thyme blows,
Where oxlips and the nodding violet grows,
Quite over-canopied with luscious woodbine,
With sweet musk-roses and with eglantine:
There sleeps Titania sometime of the night,
Lull'd in these flowers with dances and delight;
And there the snake throws her enamell'd skin,
Weed wide enough to wrap a fairy in:
And with the juice of this I 'll streak her eyes,
And make her full of hateful fantasies.
Take thou some of it, and seek through this grove:
A sweet Athenian lady is in love
With a disdainful youth: anoint his eyes;
But do it when the next thing he espies
May be the lady: thou shalt know the man
By the Athenian garments he hath on.
Effect it with some care that he may prove
More fond on her than she upon her love:

And look thou meet me ere the first cock crow.

PUCK:

Fear not, my lord, your servant shall do so.

//EXEUNT.//

15 Zâna (de fapt, din categoria ielelor) apare ca purtătoare de rouă. Şt.O. Iosif nu pare familiarizat cu mitologia britanică. SPIRIDUŞ (ELF, plural ELVES) este o divinitate masculină de dimensiuni mici, un fel de pitic, care mai poartă şi numele de GOBLIN (lat. GOBELINUS, zeu domestic, LAR sau PENAT, francez GOBELIN, german KOBE sau KOBOLD). FAIRY este o zână, dar, de fapt, din categoria ielelor (e curios că IELE este un plural fără singular în mitologia română). Puck este, ca şi Ariel, un spiriduş, cum sunt şi cei patru care-l slujesc pe Bottom la porunca Titaniei. La versul 41, zâna îi spune lui Puck HOBGOBLIN.
16 Oberon îi înşiră Titaniei toate aventurile ei cu Thezeu.
17 THE NINE-MEN MORRIS“. Titania evocă un joc preluat din limba latină: MATRELLA, prin franco-normandă şi ajuns în Scoţia. În franceză a derivat şi ca MÉREAU (lat. MERELLUS) sau MERGUS. Se juca între nouă jucători, cu pietricele, mai cu seamă pe vremea lui Shakespeare în comitatele Warwickshire şi Northamptonshire.
18 „TO BE MY HENCHMAN“. Încă de pe vremea domniei regelui yorkist Edward al IV-lea (1471—1483) legile somptuare introduseseră rangul de HENCHMAN, echivalent cu COPIL DE CASĂ la curţile româneşti.
19 „AND, WOOD WITHIN THIS WOOD“. Shakespeare nu poate rezista niciodată când o asonanţă oarecare îi îngăduie un calambur. Aici, Demetrius îi spune Helenei WOOD (obârşie scandinavo-germanică, WALD), ceea ce însemna lemn sau pădure, şi, ca orice vechi termen anglo-saxon care începe cu semivocala w, implică ceva misterios, un FATUM (beznele pădurii). Dar WOOD, asociat cu latinul VATES, prooroc, deci nebun sau poet, germ. WUT, mânie, furie, WÜTEN, a turba de furie, înseamnă în engleză şi SCOS DIN MINŢI DE MÂNIE! De unde un PUN!

Scene II

//ANOTHER PART OF THE WOOD.

ENTER TITANIA, WITH HER TRAIN.//

TITANIA:

Come, now a roundel and a fairy song:20
Then, for the third part of a minute, hence;
Some, to kill cankers in the musk-rose buds,
Some, war with rere-mice for their leathern wings,
To make my small elves coats, and some keep back
The clamorous owl that nightly hoots and wonders
At our quaint spirits. Sing me now asleep;
Then to your offices and let me rest.

//THE FAIRIES SING.//

1 FAIRY:

You spotted snakes with double tongue,
Thorny hedgehogs, be not seen;
Newts and blind-worms, do no wrong,
Come not near our fairy queen.

CHORUS:

Philomel, with melody
Sing in our sweet lullaby;
Lulla, lulla, lullaby, lulla, lulla, lullaby:
Never harm,
Nor spell nor charm,
Come our lovely lady nigh;
So, good night, with lullaby.

II

2 FAIRY:

Weaving spiders, come not here;
Hence, you long-legg’d spinners, hence!
Beetles black, approach not near;
Worm nor snail, do no offence.

CHORUS:

Philomel, with melody, &c.

1 FAIRY:

Hence, away! now all is well:
One aloof stand sentinel.

//EXEUNT FAIRIES. TITANIA SLEEPS.//

//ENTER OBERON AND SQUEEZES THE FLOWER ON TITANIA'S EYELIDS.//

OBERON:

What thou seest when thou dost wake,
Do it for thy true-love take,
Love and languish for his sake:
Be it ounce, or cat, or bear,
Pard, or boar with bristled hair,
In thy eye that shall appear
When thou wakest, it is thy dear:
Wake when some vile thing is near.

//EXIT.//

//ENTER LYSANDER AND HERMIA.//

LYSANDER:

Fair love, you faint with wandering in the wood;
And to speak troth, I have forgot our way:
We'll rest us, Hermia, if you think it good,
And tarry for the comfort of the day.

HERMIA:

Be it so, Lysander: find you out a bed;
For I upon this bank will rest my head.

LYSANDER:

One turf shall serve as pillow for us both;
One heart, one bed, two bosoms and one troth.

HERMIA:

Nay, good Lysander; for my sake, my dear,
Lie further off yet, do not lie so near.

LYSANDER:

O, take the sense, sweet, of my innocence!
Love takes the meaning in love's conference.
I mean, that my heart unto yours is knit
So that but one heart we can make of it;
Two bosoms interchained with an oath;
So then two bosoms and a single troth.
Then by your side no bed-room me deny;
For lying so, Hermia, I do not lie.[21]

HERMIA:

Lysander riddles very prettily:
Now much beshrew my manners and my pride,
If Hermia meant to say Lysander lied.
But, gentle friend, for love and courtesy
Lie further off; in human modesty,
Such separation as may well be said
Becomes a virtuous bachelor and a maid,
So far be distant; and, good night, sweet friend:
Thy love ne'er alter till thy sweet life end!

LYSANDER:

Amen, amen, to that fair prayer, say I;
And then end life when I end loyalty!
Here is my bed; sleep give thee all his rest!

HERMIA:

With half that wish the wisher's eyes be press'd!

//THEY SLEEP.//

//ENTER PUCK.//

PUCK:

Through the forest have I gone,
But Athenian found I none,
On whose eyes I might approve
This flower's force in stirring love.
Night and silence. – Who is here?
Weeds of Athens he doth wear;
This is he my master said,
Despised the Athenian maid;

And here the maiden, sleeping sound,
On the dank and dirty ground.
Pretty soul! she durst not lie
Near this lack-love, this kill-courtesy.
Churl, upon thy eyes I throw
All the power this charm doth owe.
When thou wakest, let love forbid
Sleep his seat on thy eyelid:
So awake when I am gone;
For I must now to Oberon.

//EXIT.//

//ENTER DEMETRIUS AND HELENA, RUNNING.//

HELENA:

Stay, though thou kill me, sweet Demetrius.

DEMETRIUS:

I charge thee, hence, and do not haunt me thus.

HELENA:

O, wilt thou darkling leave me? do not so.

DEMETRIUS:

Stay, on thy peril: I alone will go.

//EXIT.//

HELENA:

O, I am out of breath in this fond chase!
The more my prayer, the lesser is my grace.
Happy is Hermia, wheresoe’er she lies;
For she hath blessed and attractive eyes.
How came her eyes so bright? Not with salt tears:
If so, my eyes are oftener wash’d than hers,
No, no, I am as ugly as a bear;
For beasts that meet me run away for fear:
Therefore no marvel though Demetrius
Do, as a monster, fly my presence thus.
What wicked and dissembling glass of mine
Made me compare with Hermia’s sphery eyne?

But who is here? Lysander! on the ground!
Dead! or asleep! I see no blood, no wound.
Lysander, if you live, good sir, awake.

LYSANDER (AWAKING):

And run through fire I will
for thy sweet sake.
Transparent Helena! Nature shows art,
That through thy bosom makes me see thy heart.
Where is Demetrius? O, how fit a word
Is that vile name to perish on my sword!

HELENA:

Do not say so, Lysander; say not so.
What though he love your Hermia? Lord, what though?
Yet Hermia still loves you: then be content.

LYSANDER:

Content with Hermia! No; I do repent
The tedious minutes I with her have spent,
Not Hermia but Helena I love:
Who will not change a raven for a dove?
The will of man is by his reason sway'd;
And reason says you are the worthier maid.
Things growing are not ripe until their season:
So I, being young, till now ripe not to reason;
And touching now the point of human skill,
Reason becomes the marshal to my will
And leads me to your eyes, where I o'erlook
Love's stories written in love's richest book.

HELENA:

Wherefore was I do this keen mockery born?
When at your hands did I deserve this scorn?
Is't not enough, is't not enough, young man,
That I did never, no, nor never can,
Deserve a sweet look from Demetrius' eye,
But you must flout my insufficiency?
Good troth, you do me wrong, good sooth, you do,
In such disdainful manner me to woo.
But fare you well: perforce I must confess

I thought you lord of more true gentleness.
O, that a lady, of one man refused,
Should of another therefore be abused!

//EXIT.//

LYSANDER:

She sees not Hermia. Hermia, sleepthou there:
And never mayst thou come Lysander near!
For as a surfeit of the sweetest things
The deepest loathing to the stomach brings,
Or as the heresies that men do leave
Are hated most of those they did deceive,
So thou, my surfeit and my heresy,
Of all be hated, but the most of me!
And, all my powers, address your love and might
To honour Helen and to be her knight!

//EXIT.//

HERMIA (AWAKING):

Help me, Lysander, help me! do thy best
To pluck this crawling serpent from my breast!
Ay me, for pity! what a dream was here!
Lysander, look how I do quake with fear:
Methought a serpent eat my heart away,
And you sat smiling at his cruel prey.
Lysander! what, removed? Lysander! lord!
What, out of hearing? gone? no sound, no word?
Alack, where are you? speak, an if you hear;
Speak, of all loves! I swoon almost with fear.
No? then I well perceive you are not nigh:
Either death or you I ’ll find immediately.

//EXIT.//

20 „A ROUNDEL AND A FAIRY SONG“. Titania propune „ROUNDEL“, din fr. ROND, rotund, RONDEAU, rondel, era un fel de horă (chiar etimologic). FAIRY SONG, un cântec cu zâne. FAY (MORGAN THE FAY), din lat. FATA, plural de la FATUM, soartă, fr. FÉE, asociată cu ELF (masculin).

21 Obişnuitul calambur al lui Shakespeare, care nu poate întâlni verbul TO LIE (a zace şi a minţi) fără să facă o aluzie deşucheată. Aici Lysander se justifică: „FOR LYNG SO, HERMIA, I DO NOT LIE“.

Act III

Scene I

//THE WOOD. TITANIA LYING ASLEEP.//

//ENTER QUINCE, SNUG, BOTTOM, FLUTE, SNOUT AND STARVELIG.//

BOTTOM:

Are we all met?

QUINCE:

Pat, pat; and here's a marvellous convenient place for our rehearsal. This green plot shall be our stage, this hawthorn-brake our tiring-house; and we will do it in action as we will do it before the duke.

BOTTOM:

Peter Quince, –

QUINCE:

What sayest thou, bully Bottom?

BOTTOM:

There are things in this comedy of Pyramus and Thisby that will never please. First, Pyramus must draw a sword to kill himself; which the ladies cannot abide. How answer you that?

SNOUT:

By'r lakin, a parlous fear.

STARVELING:

I believe we must leave the killing out, when all is done.

BOTTOM:

Not a whit: I have a device to make all well. Write me a prologue; and let the prologue seem to say, we will do no harm with our swords and that Pyramus is not killed indeed; and, for the more better assurance, tell them that I Pyramus am not Pyramus, but Bottom the weaver: this will put them out of fear.

QUINCE:

Well, we will have such a prologue; and it shall be written in eight and six.

BOTTOM:

No, make it two more; let it be written in eight and eight.

SNOUT:

Will not the ladies be afeared of the lion?

STARVELING:

I fear it, I promise you.

BOTTOM:

Masters, you ought to consider with yourselves: to bring in – God shield us! – a lion among ladies, is a most dreadful thing; for there is not a more fearful wild-fowl than your lion living; and we ought to look to't.

SNOUT:

Therefore another prologue must tell he is not a lion.

BOTTOM:

Nay, you must name his name, and half his face must be seen through the lion's neck: and he himself must speak through, saying thus, or to the same defect, – 'Ladies,' – or 'Fair ladies', – I would wish you,' – or 'I would request you,' – or 'I would entreat you, – not to fear, not to tremble: my life for yours. If you think I come hither as a lion, it were pity of my life: no, I am no such thing; I am a man as other men are;' and there indeed let him name his name, and tell them plainly he is Snug the joiner.

QUINCE:

Well, it shall be so. But there is two hard things; that is, to bring the moonlight into a chamber; for, you know, Pyramus and Thisby meet by moonlight.

SNOUT:

Doth the moon shine that night we play our play?

BOTTOM:

A calendar, a calendar! look in the almanac; find out

moonshine, find out moonshine.

QUINCE:

Yes, it doth shine that night.

BOTTOM:

Why, then may you leave a casement of the great chamber window, where we play, open, and the moon may shine in at the casement.

QUINCE:

Ay; or else one must come in with a bush of thorns and a lanthorn, and say he comes to disfigure, or to present, the person of Moonshine. Then, there is another thing; we must have a wall in the great chamber; for Pyramus and Thisby, says the story, did talk through the chink of a wall.

SNOUT:

You can never bring in a wall. What say you, Bottom?

BOTTOM:

Some man or other must present Wall: and let him have some plaster, or some loam, or some rough-cast about him, to signify wall; and let him hold his fingers thus, and through that cranny shall Pyramus and Thisby whisper.

QUINCE:

If that may be, then all is well. Come, sit down, every mother's son, and rehearse your parts. Pyramus, you begin: when you have spoken your speech, enter into that brake: and so every one according to his cue.

//ENTER PUCK BEHIND.//

PUCK:

What hempen home-spuns have we swaggering here,
So near the cradle of the fairy queen?
What, a play toward! I 'll be an auditor;
An actor too perhaps, if I see cause.

QUINCE:

Speak, Pyramus. Thisby, stand forth.

BOTTOM:

Thisby, the flowers of odious savours sweet, –

QUINCE:

Odours, odours.

BOTTOM:

– odours savours sweet:
So hath thy breath, my dearest Thisby dear. –
But hark, a voice! stay thou but here awhile,
And by and by I will to thee appear.

//EXIT.//

PUCK:

A stranger Pyramus than e’er played here.

//EXIT.//

FLUTE:

Must I speak now?

QUINCE:

Ay, marry, must you; for you must understand he goes but to see a noise that he heard, and is to come again.

FLUTE:

Most radiant Pyramus, most lily-white of hue,
Of colour like the red rose on triumphant brier,
Most brisky juvenal and eke most lovely[22] Jew,
As true as truest horse that yet would never tire,
I ’ll meet thee, Pyramus, at Ninny’s tomb.

QUINCE:

‘Ninus’ tomb,’ man: why, you must not speak that yet; that you answer to Pyramus: you speak all your part at once, cues and all. Pyramus enter: your cue is past; it is, ‘never tire’.

FLUTE:

O, – As true as truest horse, that yet would never tire.

//RE-ENTER PUCK AND BOTTOM WITH AN ASS’S HEAD.//

BOTTOM:

If I were fair, Thisby, I were only thine.

QUINCE:

O monstrous! O strange! we are haunted. Pray, masters! fly, masters! Help!

//EXEUNT QUINCE, SNUG, FLUTE, SNOUT AND STARVELIG.//

PUCK:

I'll follow you, I'll lead you about a round,
Through bog, through bush, through brake, through brier:
Sometime a horse I'll be, sometime a hound,
A hog; a headless bear, sometime a fire;
And neigh, and bark, and grunt, and roar, and burn,
Like horse, hound, hog, bear, fire, at every turn.

//EXIT.//

BOTTOM:

Why do they run away? this is a knavery of them to make me afeard.

//RE-ENTER SNOUT.//

SNOUT:

O Bottom, thou art changed! what do I see on thee?

BOTTOM:

What do you see? you see an ass-head of your own, do you?

//RE-ENTER QUINCE.//

QUINCE:

Bless thee, Bottom! bless thee! thou art translated.

//EXIT.//

BOTTOM:

I see their knavery: this is to make an ass of me; to fright me, if they could. But I will not stir from this place, do what they can: I will walk up and down here, and I will sing, that they shall hear I am not afraid.

//SINGS.//

The ousel cock so black of hue,
With orange-tawny bill,
The throstle with his note so true,

The wren with little quill, –

TITANIA (AWAKING):

What angel wakes me from my flowery bed?

BOTTOM (SINGS.):

The finch, the sparrow and the lark,
The plain-song cuckoo gray,
Whose note full many a man doth mark,
And dares not answer nay;– for, indeed, who would set his wit to so foolish a bird? who would give a bird the lie, though he cry ‘cuckoo’ never so?

TITANIA:

I pray thee, gentle mortal, sing again:
Mine ear is much enamour’d of thy note;
So is mine eye enthralled to thy shape;
And thy fair virtue’s force perforce doth move me
On the first view to say, to swear, I love thee.

BOTTOM:

Methinks, mistress, you should have little reason for that: and yet, to say the truth, reason and love keep little company together now-a-days; the more the pity that some honest neighbours will not make them friends. Nay, I can gleek upon occasion.

TITANIA:

Thou art as wise as thou art beautiful.

BOTTOM:

Not so, neither: but if I had wit enough to get out of this wood, I have enough to serve mine own turn.

TITANIA:

Out of this wood do not desire to go:
Thou shalt remain here, whether thou wilt or no.
I am a spirit of no common rate, –
The summer still doth tend upon my state;
And I do love thee: therefore, go with me;
I ’ll give thee fairies to attend on thee;
And they shall fetch thee jewels from the deep,
And sing, while thou on pressed flowers dost sleep:

And I will purge thy mortal grossness so,
That thou shalt like an airy spirit go.–
Peaseblossom! Cobweb! Moth! and Mustardseed!

//ENTER PEASEBLOSSOM, COBWEB, MOTH AND MUSTARDSEED.//

PEASEBLOSSOM:
Ready.

COBWEB:
And I.

MOTH:
And I.

MUSTARDSEED:
And I.

ALL:
Where shall we go?

TITANIA:
Be kind and courteous to this gentleman;
Hop in his walks and gambol in his eyes;
Feed him with apricocks and dewberries,
With purple grapes, green figs, and mulberries;
The honey-bags steal from the humblebees,
And for night-tapers crop their waxen thighs
And light them at the fiery glowworm’s eyes,
To have my love to bed and to arise;
And pluk the wings from painted butterflies
To fan the moonbeams from his sleeping eyes:
Nod to him, elves, and do him courtesies.

PEASEBLOSSOM:
Hail, mortal!

COBWEB:
Hail!

MOTH:
Hail!

MUSTARDSEED:
Hail!

BOTTOM:

I cry your worships mercy, heartily: I beseech your worship's name.

COBWEB:

Cobweb.

BOTTOM:

I shall desire you of more acquain-tance, good Master Cobweb: if I cut my finger, I shall make bold with you. Your name, honest gentleman?

PEASEBLOSSOM:

Peaseblossom.

BOTTOM:

I pray you, commend me to Mistress Squash, your mother, and to Master Peascod, your father. Good Master Peaseblossom, I shall desire you of more acquaintance too. Your name, I beseech you, sir?

MUSTARDSEED:

Mustardseed.

BOTTOM:

Good Master Mustardseed[23], I know your patience well: that same cowardly, giant-like oxbeef hath devoured many a gentleman of your house: I promise you your kindred hath made my eyes water ere now. I desire your more acquaintance, good Master Mustardseed.

TITANIA:

Come, wait upon him; lead him to my bower.
The moon methinks looks with a watery eye;
And when she weeps, weeps every little flower,
Lamenting some enforced chastity,
Tie up my love's tongue, bring him silently.

//EXEUNT.//

22 „MOST BRISKY JUVENAL AND EKE MOST LOVELY JEW“. PAGEANT-ul pus la cale de meşteşugari, adică din lat. PAGINA, pagină, foaie de carte, un spectacol festiv alternează: a) decasilabele obişnuite cu un fel de alexandrine sau cu strofe şi mai scurte; b) ca de obicei când Shakespeare pomeneşte de oameni de rând, el îi face să stropşească aproape toate cuvintele mai alese. NINI în loc de NINUS, ODIOUS în loc de ODOROUS. Versul 93, spus de Francis Flute, care pare mai învăţat decât tovarăşii săi, cuprinde patru termeni care trebuie explicaţi: 1) brisky, din ital. BRUSCO, prin fr. BRUSQUE: vioi, alert, zvelt, falnic; 2) JUVENAL, confuzie cu numele celebrului poet satiric roman din secolul I, Decimus Juvenalis, de fapt din lat. IUUENIS, tânăr, prin fr. JUVENILE; 3) EKE, verb gotic înrudit cu lat. AUGERE, a spori, de unde AUGUSTUS (cel care sporeşte teritoriul unei ţări), dar aici folosit ca adverb (germ. AUCH, deci, de asemenea); 4) MOST LOVELY JEW, cât se poate de iubit evreu, probabil redundanţa pentru JUVENALIS, cum foloseşte termenul paznicul Costard în ZADARNICE NECAZURI DE IUBIRE, comedie de curte scrisă puţin înainte (actul III, sc. 1, vs. 135: „MY SWEET OUNCE OF MAN’S FLESH! MY INCONY JEW“! – Bucăţică de om ce eşti! Adevărată podoabă fragedă!). Se ştie că evreii fuseseră expulzaţi din Anglia în anul 1294, sub domnia marelui rege medieval Edward I (1272—1307) şi n-au mai putut reveni în Anglia decât sub COMMONWEALTH-ul lui Oliver Cromwell (1649—1658), astfel încât englezii de rând aveau posibilitatea să afle despre evrei doar ocazional, fie dintr-un probabil complot făcut din instigaţia Spaniei împotriva reginei Elizabeta I, prin medicul ei de curte dr. Lopez, fie din cumplita demascare a evreilor făcută de Marlowe în piesa lui celebră THE JEW OF MALTA (Barabbas).
23 „GOOD MASTER MUSTERSEED“. Muştarul, al cărui nume îl poartă spiriduşul pus de Titania în slujba lui Bottom, era socotit pe vremea lui Shakespeare că predispune la mânie. Într-o comedie, ÎMBLÂNZIREA SCORPIEI, este o întreagă scenă (actul IV, scena a 3-a, versurile 23—30) pe tema muştarului care te îndeamnă la mânie.

Scene II

ANOTHER PART OF THE WOOD.

//ENTER OBERON.//

OBERON:

I wonder if Titania be awaked;
Then, what is was that next came in her eye,
Which she must dote on in extremity.

//ENTER PUCK.//

Here comes my messenger.
How now, mad spirit!
What night-rule now about this haunted grove?

PUCK:

My mistress with a monster is in love.
Near to her close and consecrated bower,
While she was in her dull and sleeping hour,
A crew of patches, rude mechanicals,
That work for bread upon Athenian stalls,
Were met together to rehearse a play
Intended for great Theseus' nuptial-day.
The shallowest thick-skin of that barren sort,
Who Pyramus presented, in their sport
Forsook his scene and enter'd in a brake:
When I did him at this advantage take,
An ass's nole I fixed on his head:
Anon his Thisbe must be answered,
And forth my mimic comes. When they him spy,
As wild geese that the creeping fowler eye,
Or russet-pated choughs, many in sort,
Rising and cawing at the gun's report,
Sever themselves and madly sweep the sky,
So, at his sight, away his fellows fly;
And, at our stamp, here o'er and o'er one falls;
He murder cries and help from Athens calls.
Their sense thus weak, lost with their fears thus strong,
Made senseless things begin to do them wrong;
For briers and thorns at their apparel snatch;
Some sleeves, some hats, from yielders all things catch.

I led them on in this distracted fear,
And left sweet Pyramus translated there:
When in that moment, so it came to pass,
Titania waked and straightway loved an ass.

OBERON:

This falls out better than I could devise.
But hast thou yet latch'd the Athenian's eyes
With the love-juice, as I did bid thee do?

PUCK:

I took him sleeping, – that is finish'd too, –
And the Athenian woman by his side;
That, when he waked, of force she must be eyed.

//ENTER HERMIA AND DEMETRIUS.//

OBERON:

Stand close: this is the same Athenian.

PUCK:

This is the woman, but not this the man.

DEMETRIUS:

O, why rebuke you him that loves you so?
Lay breath so bitter on your bitter foe.

HERMIA:

Now I but chide; but I should use thee worse,
For thou, I fear, hast given me cause to curse.
If thou hast slain Lysander in his sleep,
Being o'er shoes in blood, plunge in the deep,
And kill me too.
The sun was not so true unto the day
As he to me: would he have stolen away
From sleeping Hermia? I'll believe as soon
This whole earth may be bored and that the moon
May through the centre creep and so displease
Her brother's noontide with the Antipodes.
It cannot be but thou hast murder'd him;
So should a murderer look, so dead, so grim.

DEMETRIUS:

So should the murder'd look, and so should I,
Pierced through the heart with your stern cruelty:
Yet you, the murderer, look as bright, as clear.
As yonder Venus in her glimmering sphere.

HERMIA:

What's this to my Lysander? where is he?
Ah, good Demetrius, with thou give him me?

DEMETRIUS:

I had rather give his carcass to my hounds.

HERMIA:

Out, dog! out, cur! thou drivest me past the bounds
Of maiden's patience. Hast thou slain him, then?
Henceforth be never number'd among men!
O, once tell true, tell true, even for my sake!
Durst thou have look'd upon him being awake,
And hast thou kill'd him sleeping? O brave touch!
Could not a worm, an adder, do so much?
An adder did it; for with doubler tongue
Than thine, thou serpent, never adder stung.

DEMETRIUS:

You spend your passion on a misprised mood:
I am not guilty of Lysander's blood;
Nor is he dead, for aught that I can tell.

HERMIA:

I pray thee, tell me then that he is well.

DEMETRIUS:

An if I could, what should I get thereore?

HERMIA:

A privilege never to see me more.
And from thy hated presence part I so:
See me no more, whether he be dead or no.

//EXIT.//

DEMETRIUS:

There is no following her in this fierce vein:
Here therefore for a while I will remain.
So sorrow's heaviness doth heavier grow
For debt that bankrupt sleep doth sorrow owe;

Which now in some slight measure it will pay,
If for his tender here I make some stay.

//LIES DOWN AND SLEEPS.//

OBERON:

What hast thou done? thou hast mistaken quite
And laid the love-juice on some true-love's sight:
Of thy misprision must perforce ensue
Some true love turn'd and not a false turn'd true.

PUCK:

Then fate o'er-rules, that, one man holding troth,
A million fail, confounding oath on oath.

OBERON:

About the wood go swifter than the wind,
And Helena of Athens look thou find:
All fancy-sick she is and pale of cheer,
With sighs of love, that costs the fresh blood dear[24]:
By some illusion see thou bring her here:
I'll charm his eyes against she do appear.

PUCK:

I go, I go; look how I go,
Swifter than arrow from the Tartar's bow.

//EXIT.//

OBERON:

Flower of this purple dye,
Hit with Cupid's archery,
Sink in apple of his eye.
When his love he doth espy,
Let her shine as gloriously
At the Venus of the sky.
When thou wakest, if she be by,
Beg of her for remedy.

//RE-ENTER PUCK.//

PUCK:

Captain of our fairy band,
Helena is here at hand;
And the youth, mistook by me,

Pleading for a lover's fee.
Shall we their fond pageant see?
Lord, what fools these mortals be!

OBERON:

Stand aside: the noise they make
Will cause Demetrius to awake.

PUCK:

Then will two at once woo one;
That must needs be sport alone;
And those things do best please me
That befal prepostерously.

//ENTER LYSANDER AND HELENA.//

LYSANDER:

Why should you think that I should woo in scorn?
Scorn and derision never come in tears:
Look, when I vow, I weep; and vows so born,
In their nativity all truth appears.
How can these things in me seem scorn to you,
Bearing the badge of faith, to prove them true?

HELENA:

You do advance your cunning more and more.
When truth kills truth, O devilish-holy fray!
These vows are Hermia's: will you give her o'er?
Weigh oath with oath, and you will nothing weigh:
Your vows to her and me, put in two scales,
Will even weigh, and both as light as tales.

LYSANDER:

I had no judgement when to her I swore.

HELENA:

Nor none, in my mind, now you give her o'er.

LYSANDER:

Demetrius loves her, and he loves not you.

DEMETRIUS (AWAKING.):

O, Helen, goddess, nymph, perfect, divine!
To what, my love, shall I compare thine eyne?
Crystal is muddy. O, how ripe in show
Thy lips, those kissing cherries, tempting grow!

That pure congealed white, high Taurus' snow,
Fann'd with the eastern wind, turns to a crow
When thou hold'st up thy hand: O, let me kiss
This princess of pure white, this seal of bliss!

HELENA:

O spite! O hell! I see you all are bent
To set against me for your merriment:
If you were civil and knew courtesy,
You would not do me thus much injury.
Can you not hate me, as I know you do,
But you must join in souls to mock me too?
If you were men, as men you are in show,
You would not use a gentle lady so;
To vow, and swear, and superpraise my parts,
When I am sure you hate me with your hearts.
You both are rivals, and love Hermia;
And now both rivals, to mock Helena:
A trim exploit, a manly enterprise,
To conjure tears up in a poor maid's eyes
With your derision! none of noble sort
Would so offend a virgin and extort
A poor soul's patience, all to make you sport.

LYSANDER:

You are unkind, Demetrius; be not so;
For you love Hermia; this you know I know:
And here, with all good will, with all my heart,
In Hermia's love I yield you up my part;
And yours of Helena to me bequeath,
Whom I do love and will do till my death.

HELENA:

Never did mockers waste more idle breath.

DEMETRIUS:

Lysander, keep thy Hermia; I will none:
If e'er I loved her, all that love is gone.
My heart to her but as guest-wise sojourn'd,
And now to Helen is it home return'd,
There to remain.

LYSANDER:

Helen, it is not so.

DEMETRIUS:

Disparage not the faith thou dost not know,
Lest, to thy peril, thou aby it dear.
Look, where thy love comes; yonder is thy dear.

//RE-ENTER HERMIA.//

HERMIA:

Dark night, that from the eye his function takes,
The ear more quick of apprehension makes;
Wherein it doth impair the seeing sense,
It pays the hearing double recompense.
Thou art not by mine eye, Lysander, found;
Mine ear, I thank it, brought me to thy sound.
But why unkindly didst thou leave me so?

LYSANDER:

Why should he stay, whom love doth press to go?

HERMIA:

What love could press Lysander from my side?

LYSANDER:

Lysander’s love, that would not let him bide,
Fair Helena, who more engilds the night
Than all yon fiery oes and eyes of light.
Why seek’st thou me? could not this make thee know,
The hate I bear thee made me leave thee so?

HERMIA:

You speak not as you think: it cannot be.

HELENA:

Lo, she is one of this confederacy!
Now I perceive they have conjoin’d all three
To fashion this false sport, in spite of me,
Injurious Hermia! most ungrateful maid!
Have you conspired, have you with these contrived
To bait me with this foul derision?
Is all the counsel that we two have shared,
The sisters’ vows, the hours that we have spent,
When we have chid the hasty-footed time

For parting us, – O, is it all forgot?
All school-days' friendship, childhood innocence?
We, Hermia, like two artificial gods,
Have with our needles created both one flower,
Both on one sampler, sitting on one cushion,
Both warbling of one song, both in one key,
As if our hands, our sides, voices and minds,
Had been incorporate. So we grew together,
Like to a double cherry, seeming parted,
But yet an union in partition;
Two lovely berries moulded on one stem;
So, with two seeming bodies, but one heart;
Two of the first, like coats in heraldry,
Due but to one and crowned with one crest,
And will you rent our ancient love asunder,
To join with men in scorning your poor friend?
It is not friendly, 'tis not maidenly:
Our sex, as well as I, may chide you for it,
Though I alone do feel the injury.

HERMIA:

I am mazed at your passionate words.
I scorn you not: it seems that you scorn me.

HELENA:

Have you not set Lysander, as in scorn,
To follow me and praise my eyes and face?
And made your other love, Demetrius,
Who even but now did spurn me with his foot,
To call me goddess, nymph, divine and rare,
Precious, celestial? Wherefore speaks he this
To her he hates? and wherefore doth Lysander
Deny your love, so rich within his soul,
And tender me, forsooth, affection,
But by your setting on, by your consent?
What though I be not so in grace as you,
So hung upon with love, so fortunate,
But miserable most, to love unloved?
This you should pity rather than despise.

HERMIA:

I understand not what you mean by this.

HELENA:

Ay, do, persever, counterfeit sad looks,
Make mouths upon me when I turn my back;
Wink each at other; hold the sweet jest up:
This sport, well carried, shall be chronicled.
If you have any pity, grace, or manners,
You would not make me such an argument.
But fare ye well: 'tis partly my own fault;
Which death or absence soon shall remedy.

LYSANDER:

Stay, gentle Helena; hear my excuse:
My love, my life, my soul, fair Helena!

HELENA:

O excellent!

HERMIA:

Sweet, do not scorn her so.

DEMETRIUS:

If she cannot entreat, I can compel.

LYSANDER:

Thou canst compel no more than she entreat:
Thy threats have no more strength than her weak prayers.
Helen, I love thee; by my life I do:
I swear by that which I will lose for thee,
To prove him false that says I love thee not.

DEMETRIUS:

I say I love thee more than he can do.

LYSANDER:

If thou say so, withdraw, and prove it too.

DEMETRIUS:

Quick, come!

HERMIA:

Lysander, whereto tends all this?

LYSANDER:

Away, you Ethiope!

DEMETRIUS:

No, no; he'll…
Seem to break loose; take on as you would follow,
But yet come not: you are a tame man, go!

LYSANDER:

Hang off, thou cat, thou burr! vile thing, let loose,
Or I will shake thee from me like a serpent!

HERMIA:

Why are you grown so rude? what change is this?
Sweet love, –

LYSANDER:

Thy love! out, tawny Tartar, out!
Out, loathed medicine! hated potion, hence!

HERMIA:

Do you not jest?

HELENA:

Yes, sooth; and so do you.

LYSANDER:

Demetrius, I will keep my word with thee.

DEMETRIUS:

I would I had your bond, for I perceive
A weak bond holds you: I'll not trust your word.

LYSANDER:

What, should I hurt her, strike her, kill her dead?
Although I hate her, I'll not harm her so.

HERMIA:

What, can you do me greater harm than hate?
Hate me! wherefore? O me! what news, my love!
Am not I Hermia? are not you Lysander?

I am as fair now as I was erewhile.
Since night you loved me; yet since night you left me:
Why, then you left me – O, the gods forbid! –
In earnest, shall I say?

LYSANDER:

Ay, by my life;
And never did desire to see thee more.
Therefore be out of hope, of question, of doubt;
Be certain, nothing truer; 'tis no jest
That I do hate thee and love Helena.

HERMIA:

O me! you juggler! you canker-blossom!
You thief of love! what, have you come by night
And stolen my love's heart from him?

HELENA:

Fine, i'faith!
Have you no modesty, no maiden shame,
No touch of bashfulness? What, will you tear
Impatient answers from my gentle tongue?
Fie, fie! you counterfeit, you puppet, you!

HERMIA:

Puppet? why so? ay, that way goes the game.
Now I perceive that she hath made compare
Between our statures; she hath urged her height;
An with her personage, her tall personage,
Her height, forsooth, she hath prevail'd with him.
And are you grown so high in his esteem,
Because I am so dwarfish and so low?
How low am I, thou painted maypole? speak;
How low am I! I am not yet so low
But that my nails can reach unto thine eyes.

HELENA:

I pray you, though you mock me, gentlemen,
Let her not hurt me: I was never curst;
I have no gift at all in shrewishness;
I am a right maid for my cowardice:

Let her not strike me. You perhaps may think,
Because she is something lower than myself,
That I can match her.

HERMIA:

Lower! hark, again.

HELENA:

Good Hermia, do not be so bitter with me,
I evermore did love you, Hermia,
Did ever keep your counsels, never wrong'd you;
Save that, in love unto Demetrius,
I told him of your stealth unto this wood.
He follow'd you; for love I follow'd him;
But he hath chid me hence and threaten'd me
To strike me, spurn me, nay, to kill me too:
And now, so you will let me quiet go,
To Athens will I bear my folly back
And follow you no further: let me go:
You see how simple and how fond I am.

HERMIA:

Why, get you gone: who is't that hinders you?

HELENA:

A foolish heart, that I leave here behind.

HERMIA:

What, with Lysander?

HELENA:

With Demetrius.

LYSANDER:

Be not afraid; she shall not harm thee, Helena.

DEMETRIUS:

No, sir, she shall not, though you take her part.

HELENA:

O, when she's angry, she is keen and shrewd!
She was a vixen when she went to school;
And though she be but little, she is fierce.

HERMIA:

‘Little’ again! nothing but ‘low’ and ‘little’!
Why will you suffer her to flout me thus?
Let me come to her.

LYSANDER:

Get you gone, you dwarf;
You minimus, of hindering knot-grass made;
You bead, you acorn.

DEMETRIUS:

You are too officious
In her behalf that scorns your services.
Let her alone: speak not of Helena;
Take not her part; for, if thou dost intend
Never so little show of love to her,
Thou shalt aby it.

LYSANDER:

Now she holds me not;
Now follow, if thou darest, to try whose right,
Of thine or mine, is most in Helena.

DEMETRIUS:

Follow! nay, I’ll go with thee, cheek by jole.

//EXEUNT LYSANDER AND DEMETRIUS.//

HERMIA:

You, mistress, all this coil is ’long of you:
Nay, go not back.

HELENA:

I will not trust you, I,
Nor longer stay in your curst company.
Your hands than mine are quicker for a fray,
My legs are longer though, to run away.

//EXIT.//

HERMIA:

I am amazed, and know not what to say.

//EXIT.//

OBERON:

This is thy negligence: still thou mistakest,

Or else committ'st thy knaveries wilfully.

PUCK:

Believe me, king of shadows, I mistook.
Did not you tell me I should know the man
By the Athenian garments he had on?
And so far blameless proves my enterprise,
That I have 'nointed an Athenian's eyes;
And so far am I glad it so did sort
As this their jangling I esteem a sport.

OBERON:

Thou see'st these lovers seek a place to fight:
Hie therefore, Robin, overcast the night:
The starry welkin cover thou anon
With drooping fog as black as Acheron,
And lead these testy rivals so astray
As one come not within another's way.
Like to Lysander sometime frame thy tongue,
Then stir Demetrius up with bitter wrong;
And sometime rail thou like Demetrius;
And from each other look thou lead them thus,
Till o'er their brows death-counterfeiting sleep
With leaden legs and batty wings doth creep:
Then crush this herb into Lysander's eye;
Whose liquor hath this virtuous property,
To take from thence all error with his might,
And make his eyeballs roll with wonted sight.
When they next wake, all this derision
Shall seem a dream and fruitless vision,
And back to Athens shall the lovers wend,
With league whose date till death shall never end,
Whiles I in this affair do thee employ
I'll to my queen and beg her Indian boy;
And then I will her charmed eye release
From monster's view, and all things shall be peace.

PUCK:

My fairy lord, this must be done with haste,
For night's swift dragons cut the clouds full fast,
And yonder shines Aurora's harbinger;
At whose approach, ghosts, wandering here and there,
Troop home to churchyards: damned spirits all,
That in crossways and floods have burial,
Already to their wormy beds are gone;
For fear lest day should look their shames upon,
They wilfully themselves exile from light
And must for aye consort with black-brow'd night.

OBERON:

But we are spirits of another sort:
I with the morning's love have oft made sport,
And, like a forester, the groves may tread,
Even till the eastern gate, all fiery-red,
Opening on Neptune with fair blessed beams,
Turns into yellow gold his salt green streams.
But, notwithstanding, haste; make no delay:
We may effect this business yet ere day.

//EXIT.//

PUCK:

Up and down, up and down,
I will lead them up and down:
I am fear'd in field and town:
Goblin, lead them up and down.
Here comes one.

//RE-ENTER LYSANDER.//

LYSANDER:

Where art thou, proud Demetrius? speak thou now.

PUCK:

Here, villain; drawn and ready. Where art thou?

LYSANDER:

I will be with thee straight.

PUCK:

Follow me, then, To plainer ground.

//EXIT LYSANDER, AS FOLLOWING THE VOICE. RE-ENTER DEMETRIUS.//

DEMETRIUS:

Lysander! speak again:
Thou runaway, thou coward, art thou fled?
Speak! In some bush? Where dost thou hide thy head?

PUCK:

Thou coward, art thou bragging to the stars,
Telling the bushes that thou look'st for wars,
And wilt not come? Come, recreant; come, thou child,
I'll whip thee with a rod: he is defiled
That draws a sword on thee.

DEMETRIUS:

Yea, art thou there?

PUCK:

Follow my voice: we'll try no manhood here.

//EXEUNT.//

//RE-ENTER LYSANDER.//

LYSANDER:

He goes before me and still dares me on:
When I come where he calls, then he is gone.
The villain is much lighter-heel'd than I:
I follow'd fast, but faster he did fly;
That fallen am I in dark uneven way,
And here will rest me.

//LIES DOWN.//

Come, thou gentle day!
For if but once thou show me thy grey light,
I'll find Demetrius and revenge this spite.

//SLEEPS. RE-ENTER PUCK AND DEMETRIUS.//

PUCK:

Ho, ho, ho! Coward, why comest thou not?

DEMETRIUS:

Abide me, if thou darest; for well I wot
Thou runn'st before me, shifting every place,
And darest not stand, nor look me in the face.
Where art thou now?

PUCK:

Come hither: I am here.

DEMETRIUS:

Nay, then, thou mock'st me. Thou shalt buy this dear,
If ever I thy face by daylight see:
Now, go thy way. Faintness constraineth me
To measure out my length on this cold bed.
By day's approach look to be visited.

//LIES DOWN AND SLEEPS.//

//RE-ENTER HELENA.//

HELENA:

O weary night, O long and tedious night,
Abate thy hours! Shine comforts from the east,
That I may back to Athens by daylight,
From these that my poor company detest:
And sleep, that sometimes shuts up sorrow's eye,
Steal me awhile from mine own company.

//LIES DOWN AND SLEEPS.//

PUCK:

Yet but three? come one more;
Two of both kinds makes up four.
Here she comes, curst and sad:
Cupid is a knavish lad,
Thus to make poor females mad.

//RE-ENTER HERMIA.//

HERMIA:

Never so weary, never so in woe,
Bedabbled with the dew and torn with briers,
I can no further crawl, no further go;

My legs can keep no pace with my desires.
Here will I rest me till the break of day,
Heavens shield Lysander, if they mean a fray!

//LIES DOWN AND SLEEPS.//

PUCK:

On the ground
Sleep sound:
I'll apply
To your eye,
Gentle lover, remedy.

//SQUEEZING THE JUICE ON LYSANDER'S EYES.//

When thou wakest,
Thou takest
True delight
In the sight
Of thy former lady's eye:
And the country proverb known,
That every man should take his own,
In your waking shall be shown:
Jack shall have Jill;
Nought shall go ill;
The man shall have his mare again, and all shall be well.

//EXIT.//

24 „WITH SIGHS OF LOVE, THAT COST THE FRESH BLOOD DEAR". Oberon pomeneşte de o credinţă populară pe-atunci, conform căreia fiecare suspin îl costă pe cel care suspină un strop de sânge. Din nefericire.

Act IV

Scene I

THE SAME. LYSANDER, DEMETRIUS, HERMIA AND HELENA LYING ASLEEP.

//ENTER TITANIA AND BOTTOM; PEASEBLOSSOM, COBWEB, MOTH, MUSTARDSEED AND OTHER FAIRIES ATTENDING; OBERON BEHIND UNSEEN.//

TITANIA:

Come sit thee down upon this flowery bed,
While I thy amiable cheeks do coy,
And stick musk-roses in thy sleek smooth head,
And kiss thy fair large ears, my gentle joy.

BOTTOM:

Where’s Peaseblossom?

PEASEBLOSSOM:

Ready.

BOTTOM:

Scratch my head, Peaseblossom.
Where’s Mounsieur Cobweb

COBWEB:

Ready.

BOTTOM:

Mounsieur Cobweb, good mounsieur, get you your weapons in your hand, and kill me a red-hipped humble-bee on the top of a thistle; and, good mounsieur, bring me the honey-bag. Do not fret yourself too much in the action,

mounsieur; and, good mounsieur, have a care the honeybag break not; I would be loath to have you overflown with a honey-bag, signior. Where's Mounsieur Mustardseed?

MUSTARDSEED:

Ready.

BOTTOM:

Give me your neaf, Mounsieur Mustardseed. Pray you, leave your courtesy, good mounsieur.

MUSTARDSEED:

What's your will?

BOTTOM:

Nothing, good mounsieur, but to help Cavalero Cobweb to scratch. I must to the barber's, mounsieur; for methinks I am marvellous hairy about the face; and I am such a tender ass, if my hair do but tickle me, I must scratch.

TITANIA:

What, wilt thou hear some music, my sweet love?

BOTTOM:

I have a reasonable good ear in music. Let's have the tongs and the bones.

TITANIA:

Or say sweet love, what thou desirest to eat.

BOTTOM:

Truly, a peck of provender: I could munch your good dry oats. Methinks I have a great desire to a bottle of hay: good hay, sweet hay, hath no fellow.

TITANIA:

I have a venturous fairy that shall seek
The squirrel's hoard, and fetch thee new nuts.

BOTTOM:

I had rather have a handful or two of dried peas. But, I pray you, let none of your people stir me. I have an exposition of sleep come upon me.

TITANIA:

Sleep thou, and I will wind thee in my arms,
Fairies, be gone, and be all ways away.

//EXEUNT FAIRIES.//

So doth the woodbine the sweet honeysuckle
Gentle entwist; the female ivy so
Enrings the barky fingers of the elm.
O, how I love thee! how I dote on thee!

//THEY SLEEP.//

//ENTER PUCK.//

OBERON (ADVANCING):

Welcome, good Robin. See'st thou this sweet sight?
Her dotage now I do begin to pity:
For, meeting her of late behind the wood,
Seeking sweet favours for this hateful fool,
I did upbraid her and fall out with her;
For she his hairy temples then had rounded
With coronet of fresh and fragrant flowers;
And that same dew, which sometime on the buds
Was wont to swell like round and orient pearls,
Stood now within the pretty flowerets' eyes
Like tears that did their own disgrace bewail.
When I had at my pleasure taunted her
And she in mild terms begg'd my patience,
I then did ask of her her changeling child;
Which straight she gave me, and her fairy sent
To bear him to my bower in fairy land.
And now I have the boy, I will undo
This hateful imperfection of her eyes:
And, gentle Puck, take this transformed scalp
From off the head of this Athenian swain;
That, he AWAKING when the other do,
May all to Athens back again repair
And think no more of this night's accidents

But as the fierce vexation of a dream,
But first I will release the fairy queen.
Be as thou wast wont to be;
See as thou wast wont to see:
Dian’s bud o’er Cupid’s flower
Hath such force and blessed power.
Now, my Titania; wake you, my sweet queen.

TITANIA:

My Oberon! what visions have I seen!
Methought I was enamour’d of an ass.

OBERON:

There lies your love.

TITANIA:

How came these things to pass?
O, how mine eyes do loathe his visage now!

OBERON:

Silence awhile. Robin, take off this head.
Titania, music call; and strike more dead
Than common sleep of all these five the sense.

TITANIA:

Music, ho! music, such as charmeth sleep!

//MUSIC, STILL.//

PUCK:

Now, when thou wakest, with thine own fool’s eyes peep.

OBERON:

Sound, music! Come, my queen, take hands with me,
And rock the ground whereon these sleepers be.
Now thou and I are new in amity
And will tomorrow midnight solemnly
Dance in Duke Theseus’ house triumphantly

And bless it to all fair prosperity:
There shall the pairs of faithful lovers be
Wedded, with Theseus, all in jollity.

PUCK:

Fairy king, attend, and mark:
I do hear the morning lark.

OBERON:

Then, my queen, in silence sad,
Trip we after night's shade:
We the globe can compass soon,
Swifter than the wandering moon.

TITANIA:

Come, my lord, and in our flight
Tell me how it came this night
That I sleeping here was found
With these mortals on the ground.

//EXEUNT.//

//HORNS WINDED WITHIN. ENTER THESEUS, HIPPOLYTA, EGEUS AND TRAIN.//

THESEUS:

Go, one of you, find out the forester;
For now our observation is perform'd;
And since we have the vaward of the day,
My love shall hear the music of my hounds.
Uncouple in the western valley; let them go:
Dispatch. I say, and find the forester.

//EXIT AN ATTENDANT.//

We will, fair queen, up to the mountain's top
And mark the musical confusion
Of hounds and echo in conjunction.

HIPPOLYTA:

I was with Hercules and Cadmus once
When in a wood of Crete they bay'd the bear
With hounds of Sparta: never did I hear
Such gallant chiding; for, besides the groves,
The skies, the fountains, every region near
Seem'd all one mutual cry: I never heard
So musical a discord, such sweet thunder.

THESEUS:

My hounds are bred out of the Spartan kind,
So flew'd, so sanded, and their heads are hung
With ears that sweep away the morning dew;
Crook-knee'd, and dew-lapp'd like Thessalian bulls;
Slow in pursuit, but match'd in mouth like bells,
Each under each. A cry more tuneable
Was never holla'd to, nor cheer'd with horn,
In Crete, in Sparta, nor in Thessaly:
Judge when you hear. But, soft! what nymphs are these?

EGEUS:

My lord, this is my daughter here asleep;
And this, Lysander; this Demetrius is;
This Helena, old Nedar's Helena:
I wonder of their being here together.

THESEUS:

No doubt they rose up early to observe
The rite of May, and, hearing our intent,
Came here in grace of our solemnity.
But speak, Egeus; is not this the day
That Hermia should give answer of her choice?

EGEUS:

It is, my lord.

THESEUS:

Go, bid the huntsmen wake them with their horns.

//HORNS AND SHOUT WITHIN. LYSANDER, DEMETRIUS, HELENA AND HERMIA, WAKE AND START UP.//

Good morrow, friends, Saint Valentine is past:
Begin these wood-birds but to couple now?

LYSANDER:

Pardon, my lord.

THESEUS:

I pray you all, stand up.
I know you two are rival enemies:
How comes this gentle concord in the world,
That hatred is so far from jealousy
To sleep by hate, and fear no enmity?

LYSANDER:

My lord, I shall reply amazedly,
Half sleep, half waking; but as yet, I swear,
I cannot truly say how I came here;
But, as I think, – for truly would I speak,
And now I do bethink me, so it is, —
I came with Hermia hither: our intent
Was to be gone from Athens, where we might,
Without the peril of the Athenian law.

EGEUS:

Enough, enough, my lord; you have enough:
I beg the law, the law, upon his head.
They would have stolen away; they would, Demetrius,
Thereby to have defeated you and me,
You of your wife and me of my consent,
Of my consent that she should be your wife.

DEMETRIUS:

My lord, fair Helen told me of their stealth,
Of this their purpose hither to this wood;
And I in fury hither follow'd them,
Fair Helena in fancy following me.
But, my good lord, I wot not by what power, –
But by some power it is, – my love to Hermia,
Melted as the snow, seems to me now
As the remembrance of an idle gawd
Which in my childhood I did dote upon;
And all the faith, the virtue of my heart,
The object and the pleasure of mine eye,
Is only Helena. To her, my lord,
Was I betroth'd ere I saw Hermia:
But, like in sickness, did I loathe this food;
But, as in health, come to my natural taste,
Now I do wish it, love it, long for it,

And will for evermore be true to it.

THESEUS:

Fair lovers, you are fortunately met:
Of this discourse we more will hear anon.
Egeus, I will overbear your will;
For in the temple, by and by, with us
These couples shall eternally be knit:
And, for the morning now is something worn,
Our purposed hunting shall be set aside.
Away with us to Athens; there and three,
We ’ll hold a feast in great solemnity.
Come Hippolyta.

//EXEUNT THESEUS, HIPPOLYTA, EGEUS AND TRAIN.//

DEMETRIUS:

These things seem small and undistinguishable,
Like far-off mountains turned into clouds.

HERMIA:

Methinks I see these things with parted eye,
When every thing seems double.

HELENA:

So methinks:
And I have found Demetrius like a jewel,
Mine own, and not mine own.

DEMETRIUS:

Are you sure
That we are awake? It seems to me
That yet we sleep, we dream. Do not you think
The duke was here, and bid us follow him?

HERMIA:

Yea; and my father.

HELENA:

And Hippolyta.

LYSANDER:

And he did bid us follow to the temple.

DEMETRIUS:

Why, then, we are awake: let’s follow him;
And by the way let us recount our dreams.

//EXEUNT.//

BOTTOM (AWAKING):

When my cue comes, call me, and I will answer: my next is ‘Most fair Pyramus.’ Heigh-ho! Peter Quince! Flute, the bellows-mender! Snout, the tinker! Starveling! God’s my life, stolen hence, and left me asleep! I have had a most rare vision. I have had a dream, past the wit of man to say what dream it was: man is but an ass, if he go about to expound this dream. Methought I was – there is no man can tell what. Methought I was, – and methought I had, – but man is but a patched fool, if he will offer to say what methought I had. The eye of man hath not heard, the ear of man hath not seen[26], man’s hand is not able to taste, his tongue to conceive, nor his heart to report, what my dream was. I will get Peter Quince to write a ballad of this dream: it shall be called Bottom’s Dream, because it hath no bottom; and I will sing it in the latter end of a play, before the duke: peradventure, to make it the more gracious, I shall sing it at her death.

//EXIT.//

25 Shakespeare ni-l înfăţişează pe Thezeu ca pe un mare vânător, după o tradiţie medievală menţionată de Geoffrey Caucher în CANTERBURY TALES (THE KNIGHT’S TALE, versul 1674, urm.). Ca şi în prologul din ÎMBLÂNZIREA SCORPIEI, asistăm la o controversă pe seama principalelor rase de câini de vânătoare şi a copoilor lordului din Prolog. Aici Thezeu pomeneşte de trei rase principale de câini: din Tesalia, din Creta şi din Sparta (vs. 120—128). Se insistă asupra câinilor spartani, socotiţi ca fiind mult mai fioroşi decât alţii. În versurile finale din OTHELLO, Lodovigo îl denumeşte pe Iago: „O SPARTAN DOG!“

26 „THE EYE OF MAN HATH NOT HEARD, THE EAR OF MAN HARH NOT SEEN“. etc. Pare a fi o parodie din vestita formulă a Sf. Apostol Pavel în EPISTOLA A II-A CĂTRE CORINTENI, II, 9: „… cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit…“.

Scene II

ATHENS. QUINCE'S HOUSE.

//ENTER QUINCE, FLUTE, SNOUT AND STARVELING.//

QUINCE:

Have you sent to Bottom's house? is he come home yet?

STARVELING:

He cannot be heard of. Out of doubt he is transported.

FLUTE:

If he come not, then the play is marred: it goes not forward, doth it?

QUINCE:

It is not possible: you have not a man in all Athens able to discharge Pyramus but he.

FLUTE:

No, he hath simply the best wit of any handicraft man in Athens.

QUINCE:

Yea, and the best person too; and he is a very paramour for a sweet voice.

FLUTE:

You must say 'paragon:' a paramour is, God bless us, a thing of naught.

//ENTER SNUG.//

SNUG:

Masters, the duke is coming from the temple, and there is two or three lords and ladies more married: if our sport had gone forward, we had all been made men.

FLUTE:

O sweet bully Bottom! Thus hath he lost sixpence a day during his life; he could not have 'scaped sixpence a day: an the duke had not given him sixpence a day for playing Pyramus, I'll be hanged; he would have deserved it: sixpence a day in Pyramus, or nothing.

//ENTER BOTTOM.//

BOTTOM:

Where are these lads? where are these hearts?

QUINCE:

Bottom! O most courageous day! O most happy hour!

BOTTOM:

Masters, I am to discourse wonders: but ask me not what; for if I tell you, I am no true Athenian. I will tell you everything, right as it fell out.

QUINCE:

Let us hear, sweet Bottom.

BOTTOM:

Not a word of me. All that I will tell you is, that the duke hath dined. Get your apparel together, good strings to your beards, new ribbons to your pumps; meet presently at the palace; every man look o’er his part; for the short and the long is, our play is preferred. In any case, let Thisby have clean linen; and let not him that plays the lion pare his nails, for they shall hang out for the lion’s claws. And, most dear actors, eat no onions nor garlic, for we are to utter sweet breath; and I do not doubt but to hear them say, it is a sweet comedy. No more words: away! go, away!

//EXEUNT.//

Act V

Scene I

ATHENS. THE PALACE OF THESEUS.

//ENTER THESEUS, HIPPOLYTA, PHILOSTRATE, LORDS AND ATTENDANTS.//

HIPPOLYTA:

This strange, my Theseus, that these lovers speak of.

THESEUS:

More strange than true: I never may believe
These antique fables, nor these fairy toys,
Lovers and madmen have such seething brains,
Such shaping fantasies, that apprehend
More than cool reason ever comprehends.
The lunatic, the lover and the poet
Are of imagination all compact:
One sees more devils than vast hell can hold,
That is, the madman: the lover, all as frantic,
Sees Helen’s beauty in a brow of Egypt:
The poet’s eye, in a fine frenzy rolling,
Doth glance from heaven to earth, from earth to heaven;
And as imagination bodies forth
The forms of things unknown, the poet’s pen
Turns them to shapes and gives to airy nothing
A local habitation and a name.
Such tricks hath strong imagination,
That, if it would but apprehend some joy,
It comprehends some bringer of that joy;
Or in the night, imagining some fear,
How easy is a bush supposed a bear!

HIPPOLYTA:

But all the story of the night told over,
And all their minds transfigured so together,
More witnesseth than fancy’s images
And grows to something of great constancy;

But, howsoever, strange and admirable.

THESEUS:

Here come the lovers, full of joy and mirth.

//ENTER LYSANDER, DEMETRIUS, HERMIA AND HELENA.//

Joy, gentle friends! joy and fresh days of love
Accompany your hearts!

LYSANDER:

More than to us
Wait in your royal walks, your board, your bed!

THESEUS:

Come now; what masques, what dances shall we have,
To wear away this long age of three hours
Between our after-supper and bed-time?
Where is our usual manager of mirth?
What revels are in hand? Is there no play,
To ease the anguish of a torturing hour?
Call Philostrate.

PHILOSTRATE:

Here, mighty Theseus.

THESEUS:

Say, what abridgement have you for this evening?
What masque? what music? How shall we beguile
The lazy time, if not with some delight?

PHILOSTRATE:

There is a brief how many sports are ripe:
Make choice of which your highness will see first.

//GIVING A PAPER.//

THESEUS (READS):

‘The battle with the Centaurs, to be sung
By an Athenian eunuch to the harp.’
We’ll none of that: that have I told my love,
In glory of my kinsman Hercules.
(READS) ‘The riot of the tipsy Bacchanals,
Tearing the Thracian singer in their rage.’
That is an old device; and it was play’d

When I from Thebes came last a conqueror.
(READS) ‘The thrice three Muses mourning for the death
Of Learning, late deceased in beggary.’
That is some satire, keen and critical,
Not sorting with a nuptial ceremony.
(READS) ‘A tedious brief scene of young Pyramus
And his love Thisbe; very tragical mirth.’
Merry and tragical! tedious and brief!
That is, hot ice and wondrous strange snow.
How shall we find the concord of this discord?

PHILOSTRATE:

A play there is, my lord, some ten words long,
Which is as brief as I have known a play;
But by ten words, my lords, it is too long,
Which makes it tedious; for in all the play
There is not one word apt, one player fitted:
And tragical, my noble lord, it is;
For Pyramus therein doth kill himself,
Which, when I saw rehearsed, I must confess,
Made mine eyes water; but more merry tears
The passion of loud laughter never shed.

THESEUS:

What are they that do play it?

PHILOSTRATE:

Hard-handed men that work in Athens here,
Which never labour’d in their minds till now
And now have toil’d their unbreathed memories
With this same play, against your nuptial.

THESEUS:

And we will hear it.

PHILOSTRATE:

No, my noble lord;
It is not for you: I have heard it over,
And it is nothing, nothing in the world;
Unless you can find sport in their intents,
Extremely stretch’d and conn’d with cruel pain,
To do you service.

THESEUS:

I will hear that play;
For never anything can be amiss,
When simpleness and duty tender it,
Go, bring them in: and take your places, ladies.

//EXIT PHILOSTRATE.//

HIPPOLYTA:

I love not to see wretchedness o’er-charged
And duty in his service perishing.

THESEUS:

Why, gentle sweet, you shall see no such thing.

HIPPOLYTA:

He says they can do nothing in this kind.

THESEUS:

The kinder we, to give them thanks for nothing.
Our sport shall be to take what they mistake:
And what poor duty cannot do, noble respect
Takes it in might, not merit.
Where I have come, great clerks have purposed
To greet me with premeditated welcomes;
Where I have seen them shiver and look pale,
Make periods in the midst of sentences,
Throttle their practised accent in their fears
And in conclusion dumbly have broke off,
Not paying me a welcome. Trust me, sweet,
Out of this silence yet I pick’d a welcome;
And in the modesty of fearful duty
I read as much as from the rattling tongue
Of saucy and audacious eloquence,
Love, therefore, and tongue-tied simplicity
In least speak most, to my capacity.

//RE-ENTER PHILOSTRATE.//

PHILOSTRATE:

So please your grace, the Prologue is address’d.

THESEUS:

Let him approach.

FLOURISH OF TRUMPETS.

//ENTER QUINCE FOR THE PROLOGUE.//

PROLOGUE:

If we offend, it is with our good will,
That you should think, we come not to offend,
But with good will. To show our simple skill,
That is the true beginning of our end.
Consider then we come but in despite,
We do not come as minding to content you,
Our true intent is. All for your delight
We are not here. That you should here repent you,
The actors are at hand, and by their show
You shall know all that you are like to know.

THESEUS:

This fellow doth not stand upon points.

LYSANDER:

He hath rid his prologue like a rough colt; he knows not the stop. A good moral, my lord: it is not enough to speak, but to speak true.

HIPPOLYTA:

Indeed he hath played on his prologue like a child on a recorder; a sound, but not in government.

THESEUS:

His speech was like a tangled chain; nothing impaired, but all disordered. Who is next?

//ENTER PYRAMUS AND THISBE, WALL, MOONSHINE AND LION.//

PROLOGUE:

Gentles, perchance you wonder at this show:
But wonder on, till truth make all things plain.
This man is Pyramus, if you would know;
This beauteous lady Thisby is certain.
This man, with lime and rough-cast, doth present
Wall, that vile Wall which did these lovers sunder;
And through Wall's chink, poor souls, they are content
To whisper. At the which let no man wonder.
This man, with lanthorn, dog, and bush of thorn
Presenteth Moonshine; for, if you will know,
By moonshine did these lovers think no scorn
To meet at Ninus' tomb, there, there to woo.[27]
This grisly beast, which Lion hight by name,
The trusty Thisby, coming first by night,
Did scare away, or rather did affright;
And, as she fled, her mantle she did fall,
Which Lion vile with bloody mouth did stain.
Anon comes Pyramus, sweet youth and tall,
And finds his trusty Thisby's mantle slain:
Whereat with blade, with bloody blameful blade,
He bravely broach'd his boiling bloody breast;
And Thisby, tarrying in mulberry shade,
His dagger drew, and died. For all the rest,
Let Lion, Moonshine, Wall and lovers twain
At large discourse, while here they do remain.

//EXEUNT PROLOGUE, PYRAMUS, THISBE, LION AND MOONSHINE.//

THESEUS:

I wonder if the lion be to speak.

DEMETRIUS:

No wonder, my lord: one lion may, when many asses do.

WALL:

In this same interlude it doth befall
That I, one Snout by name, present a wall;

And such a wall, as I would have you think,
That had in it a crannied hole or chink,
Through which the lovers, Pyramus and Thisby,
Did whisper often very secretly.
This loam, this rough-cast and this stone doth show
That I am that same wall; the truth is so:
And this the cranny is, right and sinister,
Through which the fearful lovers are to whisper.

THESEUS:

Would you desire lime and hair to speak better?

DEMETRIUS:

It is the wittiest partition that ever I heard discourse, my lord.

//RE-ENTER PYRAMUS.//

THESEUS:

Pyramus draws near the Wall: silence!

PYRAMUS:

O grim-look'd night! O night with hue so black!
O night, which ever art when day is not!
O night, O night! alack, alack, alack.
I fear my Thisby's promise is forgot!
And thou, O wall, O sweet, O lovely wall,
That stand'st between her father's ground and mine!
Thou wall, O wall, O sweet and lovely wall,
Show me thy chink, to blink through with mine eyne!

//WALL HOLDS UP HIS FINGERS.//

Thanks, courteous Wall: Jove shield thee well for this!
But what see I? No, Thisby do I see.
O wicked wall, through whom I see no bliss!
Cursed be thy stones for thus deceiving me!

THESEUS:

The wall, methinks, being sensible, should curse again.

PYRAMUS:

No, in truth, sir, he should not.
'Deceiving me' is Thisby's cue: she is to enter now, and I am to spy her through the wall. You shall see, it will fall pat as I told you. Yonder she comes.

//RE-ENTER THISBE.//

THISBE:

O Wall, full often hast thou heard my moans,
For parting my fair Pyramus and me!
My cherry lips have often kiss'd thy stones,
Thy stones with lime and hair knit up in thee.

PYRAMUS:

I see a voice: now will I to the chink,
To spy an I can hear my Thisby's face.
Thisby!

THISBY:

My love thou art, my love I think.

PYRAMUS:

Think what thou wilt, I am thy lover's grace;
And, like Limander, am I trusty still.

THISBY:

And I like Helen, till the Fates me kill.

PYRAMUS:

Not Shafalus to Procrus was so true.

THISBY:

As Shafalus to Procrus, I to you.

PYRAMUS:

O, kiss me through the hole of this vile wall!

THISBY:

I kiss the wall’s hole, not your lips at all.

PYRAMUS:

Wilt thou at Ninny’s tomb meet me

THISBY:

’Tide life, ’tide death, I come without delay.

//EXEUNT PYRAMUS AND THISBE.//

WALL:

Thus have I, Wall, my part discharged so;
And, being done, thus Wall away doth go.

//EXIT.//

THESEUS:

Now is the mural down between the two neighbours.

DEMETRIUS:

No remedy, my lord, when walls are so wilful to hear without warning.

HIPPOLYTA:

This is the silliest stuff that ever I heard.

THESEUS:

The best in this kind are but shadows; and the worst are no worse, if imagination amend them.

HIPPOLYTA:

It must be your imagination then, and not theirs.

THESEUS:

If we imagine no worse of them than they of themselves, they may pass for excellent men. Here come two noble beasts in, a man and a lion.

//RE-ENTER LION AND MOONSHINE.//

LION:

You, ladies, you, whose gentle hearts do fear
The smallest monstrous mouse that creeps on floor,
May now perchance both quake and tremble here,
When lion rough in wildest rage doth roar.
Then know that I, one Snug the joiner, am
A lion-fell, nor else no lion's dam;
For, if I should as lion come in strife
Into this place, 'twere pity on my life.

THESEUS:

A very gentle beast, and of a good conscience.

DEMETRIUS:

The very best at a beast, my lord, that e'er I saw.

LYSANDER:

This lion is a very fox for his valour.

THESEUS:

True; and a goose for his discretion.

DEMETRIUS:

Not so, my lord; for his valour cannot carry his discretion; and the fox carries the goose.

THESEUS:

His discretion, I am sure, cannot carry his valour; for the

goose carries not the fox. It is well: leave it to his discretion, and let us listen to the moon.

MOONSHINE:

This lanthorn doth the horned Moon present; –

DEMETRIUS:

He should have worn the horns on his head.

THESEUS:

He is no crescent, and his horns are invisible within the circumference.

MOONSHINE:

This lanthorn doth the horned moon present;
Myself the man i' the moon do seem to be.

THESEUS:

This is the greatest error of all the rest: the man should be put into the lanthorn.
How is it else the man i' the moon?

DEMETRIUS:

He dares not come there for the candle; for, you see, it is already in snuff.

HIPPOLYTA:

I am aweary of this moon: would he would change!

THESEUS:

It appears, by his small light of discretion, that he is in the wane; but yet, in courtesy, in all reason, we must stay the time.

LYSANDER:

Proceed, Moon.

MOONSHINE:

All that I have to say is, to tell you that the lanthorn is the moon; I, the man in the moon; this thorn-bush, my thorn-bush: and this dog, my dog.

DEMETRIUS:

Why, all these should be in the lanthorn: for all these are in the moon. But, silence! here comes Thisbe.

//RE-ENTER THISBE.//

THISBE:

This is old Ninny’s tomb. Where is my love?

LION (ROARING):

Oh – [THISBE RUNS OFF.

DEMETRIUS:

Well roared, Lion.

THESEUS:

Well run, Thisbe.

HIPPOLYTA:

Well shone, Moon. Truly, the moon shines with a good grace.

//THE LION SHAKES THISBE’S MANTLE AND EXIT.//

THESEUS:

Well moused, Lion.

LYSANDER:

And so the lion vanished.

DEMETRIUS:

And then came Pyramus.

//RE-ENTER PYRAMUS.//

PYRAMUS:

Sweet Moon, I thank thee for thy sunny beams;
I thank thee, Moon, for shining now so bright;
For, by thy gracious, golden, glittering gleams,
I trust to take of truest Thisby sight.
But stay, O spite!
But mark, poor knight,
What dreadful dole is here?

Eyes, do you see?
How can it be?
O dainty duck! O dear!
Thy mantle good,
What, stain’d with blood!
Approach ye Furies fell!
O Fates, come, come,
Cut thread and thrum;
Quail, crush, conclude, and quell!

THESEUS:

This passion, and the death of a dear friend, would go near to make a man look sad.

HIPPOLYTA:

Beshrew my heart, but I pity the man.

PYRAMUS:

O wherefore, Nature, didst thou lions frame?
Since lion vile hath here deflower’d my dear:
Which is – no, no – which was the fairest dame
That lived, that loved, that liked, that look’d with cheer[28].
Come, tears, confound;
Out, sword, and wound
The pap of Pyramus;
Ay, that left pap,
Where heart doth hop: [STABS HIMSELF].
Thus die I, thus, thus, thus.
Now am I dead,
Now am I fled;
My soul is in the sky:
Tongue, lose thy light;
Moon, take thy flight: [EXIT MOONSHINE].
Now die, die, die, die, die.[29] [DIES].

DEMETRIUS:

No die, but an ace, for him; for he is but one.

LYSANDER:

Less than an ace, man; for he is dead; he is nothing.

THESEUS:

With the help of a surgeon he might yet recover, and prove an ass.

HIPPOLYTA:

How chance Moonshine is gone before Thisbe comes back and finds her lover?

THESEUS:

She will find him by starlight.
Here she comes; and her passion ends the play.

//RE-ENTER THISBE.//

HIPPOLYTA:

Methinks she should not use a long one for such a Pyramus: I hope she will be brief.

DEMETRIUS:

A mote will turn the balance, which
Pyramus, which Thisbe, is the better; he foe a man.
God warrant us; she for a woman,
God bless us.

LYSANDER:

She hath spied him already with those sweet eyes.

DEMETRIUS:

And thus she means, videlicet: –

THISBE:

Asleep, my love?
What, dead, my dove?
O Pyramus, arise!
Speak, speak. Quite dumb?
Dead, dead? A tomb
Must cover thy sweet eyes.
These lily lips,

This cherry nose,
These yellow cowslip cheeks,
Are gone, are gone:
Lovers, make moan:
His eyes were green as leeks.
O Sister Three,
Come, come to me,
With hands as pale as milk;
Lay them in gore,
Since you have shore
With shears his thread of silk.
Tongue, not a word:
Come, trusty sword;
Come, blade, my breast imbrue:

//STABS HERSELF.//

And, farewell, friends:
Thus Thisby ends:
Adieu, adieu, adieu. [DIES.

THESEUS:

Moonshine and Lion are left to bury the dead.

DEMETRIUS:

Ay, and Wall too.

BOTTOM (STARTING UP):

No, I assure you; the wall is down that parted their fathers. Will it please you to see the epilogue, or to hear a Bergomask dance between two of our company?

THESEUS:

No epilogue, I pray you: for your play needs no excuse. Never excuse; for when the players are all dead, there need none to be blamed.

Marry, if he that writ it had played Pyramus and hanged himself in Thisbe’s garter, it would have been a fine tragedy: and so it is, truly; and very notably discharged. But come, your Bergomask: let your epilogue alone.

//A DANCE.//

The iron tongue of midnight hath told twelve:
Lovers, to bed; ’tis almost fairy time.
I fear we shall out-sleep the coming morn
As much as we this night have overwatch’d.
This palpable gross play hath well beguiled
The heavy gait of night. Sweet friends, to bed.
A fortnight hold we this solemnity
In nightly revels and new jollity.

//EXEUNT.//

27 Din PYRAMUS AND THISBY. Cei doi protagonişti pomenesc, după sistemul lui Shakespeare, diferite nume scâlciate de eroi din epopeile antice sau medievale. Astfel:
1. LIMANDER este LEANDER (leandru) din HERO AND LEANDER.
2. HELENA este probabil HELENA de la Troia.
3. SHAFALUS şi PROCRUS se referă la tragica poveste a lui KEPHALOS şi a lui PROCRIS, unul din copiii lui Erechteas (povestire greacă antică recent versificată în limba engleză de Henry Chute şi înregistrată la STATIONER’S OFFICE în anul 1593, deci cu 1-2 ani înainte de reprezentarea feeriei VISUL UNEI NOPŢI DE VARĂ).
Bottom nu se poate hotărî să pronunţe corect numele regelui Babilonului, Ninus, soţul Semiramidei, ci spune mereu, corectat sau nu, Niny!
28 „THAT LIVED, THAT LOVED, THAT LIKED, THAT LOOK’D WITH CHEER“. Pentru cele patru prime substantive, versul este aliteratic (sunetul 1).
29 Ne aduce un nou penibil calambur pe seama căruia se întrec penibilii comentatori Demetrius şi Lysander. Anume, ultimul vers al lui Pyram (BOTTOM) este: „NOW DIE, DIE, DIE, DIE, DIE, DIE“. Se ştie că verbul TO DIE (de obârşie scand. germ. slav., rus. DAVITI, înseamnă a muri). Dar substantivul DIE (din lat. DATUM, ital., span. DADO, fr. DÉ) înseamnă şi zar (fr. DÉ-À-COUDRE, degetar). Tot astfel ASS (lat. ASINUS, probabil din ATAN., evr. ATHON, măgar), dar ACE, pronunţat la fel, grec. EÍS: unu, lat. AS, înseamnă UNU la zar sau la cărţi. Toată seria de calambururi dezlănţuită de cuvântul DIE-DICE se complică şi cu diverse potriviri ale sensurilor de zar sau as şi măgar.

Scene II

//ENTER PUCK.//

PUCK:

Now the hungry lion roars,
And the wolf behowls the moon:
Whilst the heavy ploughman snores,
All with weary task fordone.
Now the wasted brands do glow,
Whilst the screech-owl, screeching loud,
Puts the wretch that lies in woe
In remembrance of a shroud.
Now it is the time of night
That the graves all gaping wide,
Every one lets forth his sprite,
In the church-way paths to glide:
And we fairies that do run
By the triple Hecate's team,
From the presence of the sun,
Following darkness like a dream,
Now are frolic: not a mouse
Shall disturb this hallow'd house:
I am sent with broom before,
To sweep the dust behind the door.

//ENTER OBERON AND TITANIA WITH THEIR TRAIN.//

OBERON:

Through the house give glimmering light,
By the dead and drowsy fire:
Every elf and fairy sprite
Hop as light as bird from brier;
And this ditty, after me,
Sing, and dance it trippingly.

TITANIA:

First, rehearse your song by rote,
To each word a warbling note;
Hand in hand, with fairy grace,
Will we sin and bless this place. [SONG AND DANCE].

OBERON:

Now, until the break of day,
Through this house each fairy stray,
To the best bride-bed will we,
Which by us shall blessed be;
And the issue there create
Ever shall be fortunate.
So shall all the couples three
Ever true in loving be;
And the blots of Nature’s hand
Shall not in their issue stand:
Never mole, hare lip, nor scar,
Nor mark prodigious such as are
Despised in nativity
Shall upon their children be.
With this field-dew consecrate,
Every fairy take his gait;
And each several chamber bless.
Through this palace with sweet peace;
And the owner of it blest
Ever shall in safety rest.
Trip away; make no stay:
Meet me all by break of day.

//EXEUNT OBERON, TITANIA AND TRAIN.//

PUCK:

If we shadows have offended,
Think but this, and all is mended.
That you have but slumber’d here
While these visions did appear.
And this weak and idle theme,
No more yielding but a dream.
Gentles, do not reprehend:
If you pardon, we will mend:
And, as I am an honest Puck.
If we have unearned luck
Now to ’scape the serpent’s tongue,

We will make amends ere long;
Else the Puck a liar call:
So, good night unto you all.
Give me your hands, if we be friends,
And Robin shall restore amends.

//EXIT.//

– THE END –